

KULUTUSOSUUSKUNTIEN
KESKUSLIITTO (KK) r.y.

HALLINTONEUVOSTON PÖYTÄKIRJAT 1973

SISÄLLYSLUETTELO

Kokous- aika		Sivu
	<u>Edustajakokous</u>	
23. -		
24.05.	57. edustajakokouksen pöytäkirja	
24.02.	Edustajakokouksen ohjelma	11
12.04.	Edustajakokouksen kotimaiset kutsuvieraat	20
22.05.	Edustajakokousjärjestelyjä	36
05.09.	Seuraavan edustajakokouksen aika ja paikka	48
05.09.	Edustajakokouksen kansandemokraattisen edusta- jistoryhmän lausunto tiedoksi	62
	<u>Hallintoneuvosto</u>	
24.02.	Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen	2
24.02.	Hallintoneuvoston lausunto tilinpäätöksestä	10
12.04.	Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen	20
12.04.	Rochdale-ansiomerkkien myöntäminen	20
22.05.	Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen	36
25.05.	Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen	44
25.05.	Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaali	44
25.05.	Sihteerin ottaminen	44
25.05.	Pöytäkirjan tarkastajien vaali	45
25.05.	Hallintoneuvoston asettamien tilientarkkailijoiden vaali	45
05.09.	Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen	48
13.12.	Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen	66
	<u>Hallitus</u>	
24.02.	Hallituksen vuosikertomus	2
24.02.	Hallituksen pöytäkirjat	17
12.04.	Hallituksen pöytäkirjat	32

Kokous- aika		Sivu
22.04.	Hallituksen pöytäkirjat	37
05.09.	Hallituksen pöytäkirjat	63
13.12.	Hallituksen jäsenten palkkiot vuodeksi 1974 ...	66
13.12.	Hallituksen jäsenten vaali vuodeksi 1974	67
13.12.	Hallituksen pöytäkirjat	93

KK:n talous

24.02.	Tilinpäätös ja tilintarkastajien kertomus	6
05.09.	Asuntolainoihin varattavan määrärahan korottaminen	49
13.12.	Väli tilintarkastuspöytäkirja	66
13.12.	KK:n eräiden kiinteistöjen kirjanpitoarvojen korottaminen	87
13.12.	KK:n tulos- ja investointibudjetti vuodelle 1974 .	87

KK:n julkaisut

22.05.	Tiedustelu ME-lehden Zavidovo-artikkelista ...	37
05.09.	KK:n julkaisujen tilausmaksut vuodeksi 1974 ...	49

Henkilöasioita

24.02.	Henkilöasioita	16
12.04.	Henkilöasia	32
22.05.	Henkilöasia	36
22.05.	Palkka-asia	37

Suhteet kotimaisiin järjestöihin ja viranomaisiin

24.02.	Edustus Keskusosuusliike OTK:n osuuskuntakokouksessa	11
24.02.	Edustus Henki- ja Vahinkovakuutusyhtiö Kansan vuosikokouksissa	12
24.02.	Edustus Eläkekassa Tuen vuosikokouksessa ...	12
24.02.	Edustus Työehtoliiton jäsenkokouksessa	12

Kokous- aika		Sivu
-----------------	--	------

KK:n jäsenosuusliikkeiden asioita

Valistustoiminta

24.02.	E-osuuskauppaliikkeen periaate- ja kuluttajapoliittinen tavoiteohjelma	12
12.04.	E-osuuskauppaliikkeen periaate- ja kuluttajapoliittinen tavoiteohjelma	23
13.12.	Kiltatoiminnan työsuunnitelma vuodelle 1974	70
13.12.	Jäsenetukysymys	73

Osuuskauppaliitot

05.09.	Osuuskauppaliittojen kokoukset v. 1974	48
--------	--	----

KK:n sisäiset asiat

05.09.	Selostus KK:n toiminnasta	50
--------	---------------------------------	----

Yleistä

12.04.	Eläkekassa Tuen A-osaston eläkejärjestelmän muuttaminen	21
05.09.	KJT:n mietintö	58
13.12.	Jäsenten valitseminen neuvottelukuntaan vuodeksi 1974	68
13.12.	E-osuuskauppaliikkeen henkilöstöpoliittinen tavoiteohjelma	75
13.12.	Keskusjärjestöjen työnjakoasia	89

57. EDUSTAJAKOKOUS

Aika 23. - 24.05.1973
alkaen ensimmäisenä päivänä klo 10

Paikka Helsinki, Kauppakorkeakoulu,
Runeberginkatu 14-16

Läsnä Kokouksen osanottajiksi ilmoittautui 74 jäsen-
järjestöjen äänioikeutettua edustajaa,
166 vara- ja lisäedustajaa sekä 39 kutsu-
vierasta, jotka kaikki on lueltu tähän pöytä-
kirjaan liitettävässä osanottajaluettelossa
(liite 1).

Muiksi osanottajiksi ilmoittautui 258 keskus-
järjestöjen ja osuusliikkeiden toimihenkilöä,
Rochdale-ansiomerkkien saajat sekä muuta
osuuskauppaväkeä. Lisäksi paikalla oli
kuusi sanomalehtimiestä.

Kaiken kaikkiaan osanottajiksi ilmoittautui
537 henkilöä.

1 §

a) Edustajakokouksen avaus

Puheenjohtajan paikalle asettui hallintoneuvoston puheenjohtaja
kansanedustaja Veikko Helle, joka hallintoneuvoston ja
hallituksen puolesta avasi 57. edustajakokouksen (liitteet 2-3).

b) Kutsuvieraiden tervehdykset

Puheenjohtaja Helle ilmoitti, että kutsuvieraat on lueltu
oheen liitettyssä osanottajaluettelossa ja että KOL:n suomen-
nettu tervehdys on monisteena edustajien asiakirjasalkuissa
(liitteet 1, 4).

Kutsuvieraiden yhteistervehdyksen esitti ministeri Valde
Nevalainen. Kansainvälisen Osuustoimintaliiton tervehdyk-
sen esitti kokoukselle pääsihteeri Zdzisław Engel Puo-
lasta.

c) Rochdale-ansiomerkkien jako

Helsingin Työväenyhdistyksen puhallinorkesteri johtajana
Olavi Koskela esittivät J. Rixnerin Malagan ja W. Löfflerin
Paraatin.

Hallintoneuvoston puheenjohtaja Veikko Helle jakoi hal-
lintoneuvoston myöntämät Rochdale-ansiomerkit seuraaville
henkilöille (liite 5):

Aitto-oja, Ville	ilmoituspäällikkö	Oulun Ok.
Asikainen, Onni	veturinkuljettaja	Keski-Savon Ol.
Finérus, Arvi Olavi	johtaja	Kansa-yhtiöt
Heinonen, Juho H.	herastuomari	Ol Sisä-Karjala
Koivisto, Aarne Allan	talousjohtaja,	
	sosiaalineuvos	Lahden Ok.
Koski, Aaro Eerikki	toimitsija	Ol Oripää
Kukkonen, August	terveystarkastaja	Ol Kalla
Kuusinen, Toivo	satamatyömies	Ol Kansa
Laine, Arvo	maanviljelijä	Ol Kymenmaa
Lakkala, Juho Eemil	pienitallinen	Tornionlaakson Ol.
Lepistö, Matti Leevi	maanviljelijä	Lestijokilaakson Ol.
Lehto, Arvi	viilaaja	Ol Mänty
Leskinen, Otto Viljam	maanviljelijä	Keiteleen Ok.
Markkanen, Juho		
Taavetti	rautatiealainen	Keski-Savon Ol.
Metsäranta, Toimi	toimitsija	Ol Warma Aa.
Niilo-Rämä, Nestori	kirvesmies	Ol Kymenmaa
Nurminen, Antti Eino	viilaaja	Ol Kymenmaa
Palmu, Eino Alvar	maanviljelijä	Jokelan Ok.
Pihlajaniemi, Martti		
Jaakko	autoilija	Ol. Eteläpohja
Piippula, Oskari	kirvesmies	Ol. Mänty
Pukkiviita, Armas	maanviljelijä	Ol. Satapohja
Raatikainen, Johannes	maanviljelijä	Viitasaaren Ok.
Salminen, Yrjö	kirvesmies	Iin Ok.
Sandvik, Bror	työnjohtaja	Ol. Warma
Setälä, Heino	ammattientarkastaja	Oulun Ok.
Sironen, Oskari	leikkaaja	Itä-Savon Ol.
Suominen, Niilo Artturi	ylikondutööri	Ol. Ahjo
Torikka, Eino	pienviljelijä	Tornionlaakson Ol.
Tupala, Aleks	asioitsija	Ol. Häme
Vaisto, Aarne	suutari	Lounaismaan Ol.
Virkamäki, Eino	etumies	Ol. Mänty
Virta, Albert	maanviljelijä	Ol. Keko
Vuori, Urho	puuseppä	Lounaismaan Ol.

Autoilija Martti Pihlajaniemi Ol. Eteläpohjasta ja leikkaaja
Oskari Sironen Itä-Savon Ol:stä eivät voineet sairauden vuoksi
saapua vastaanottamaan heille myönnettyä ansiomerkkiä
(liite 6).

Sosiaalineuvos Aarne Koivisto Lahden Ok:sta esitti kiitok-
set saadusta huomionosoituksesta sekä omasta että muiden
merkkien saajien puolesta.

2 §
Edustajakokouksen laillisuuden
vahvistaminen

Puheenjohtaja Helle ilmoitti, että

kokouksesta on ilmoitettu ME-lehden numerossa 7 huhtikuun
6. päivänä 1973 ja numerossa 8 huhtikuun 20. päivänä 1973
(liitteet 7-8),

KK:n hallituksen vuosikertomus vuodelta 1972 lähetettiin KK:n
jäsenosuusliikkeille 3.4.1973 (liite 9),

kiertokirje, joka sisälsi edustajakokouskutsun, lähetettiin
KK:n jäsenosuusliikkeille 13.4.1973 (liite 10),

edustajakokousalustus "E-osuuskauppaliikkeen periaateohjelma
ja kuluttajapoliittinen tavoiteohjelma" lähetettiin jäsenosuus-
liikkeille 17.4.1973 (liite 11),

edustajakokoukselle annettavat hallintoneuvoston esitykset lähe-
tettiin jäsenliikkeille 19.4.1973.

Kun edustajakokous täten oli kutsuttu koolle KK:n sääntöjen
21. §:n 1. kohdan ja 20. §:n 2. kohdan mukaisesti, edustaja-
kokous keskustelutta yksimielisesti totesi kokouksen laillisesti
kokoontulutuksi ja päätösvaltaiseksi.

3 §
Edustajien valtuuksien vahvistaminen

KK:n sihteeri Pekka Kuoppala esitti KK:n hallituksen
edustajavaltakirjojen tarkastuksesta edustajakokoukselle anta-
man lausunnon (liite 12).

Edustajakokous hyväksyi keskustelutta yksimielisesti lausunnon
ja vahvisti edustajavaltuudet.

Puheenjohtajien ja virkailijoiden vaali

Hallintoneuvoston puheenjohtaja Helle:

KK:n edustajakokouksen työjärjestyksen 3. §:n mukaan kokouksen avaajan toimiessa puheenjohtajana kokoukselle valitaan vähintään kaksi puheenjohtajaa ja sihteeria, neljä ääntenlaskijaa, joista yksi kokoonkutsujaksi, kaksi pöytäkirjan tarkastajaa ja viisihenkinen kansliatoimikunta.

a) Puheenjohtajien vaali

Puheenjohtaja Helle: Hallintoneuvosto ehdottaa, että kokoukselle valittaisiin kolme puheenjohtajaa ja että puheenjohtajiksi valittaisiin Veikko Helle Vihdistä, Yrjö Virtanen Hyvinkäältä ja Urpo Heinonen Turusta.

Edustajakokous keskustelutta yksimielisesti hyväksyi esityksen.

b) Sihteerien vaali

Puheenjohtaja Helle: Hallintoneuvosto ehdottaa, että edustajakokoukselle valittaisiin kolme sihteeria ja että sihtereiksi valittaisiin KK:n toimihenkilöt Pekka Kuoppala, Veikko Oittinen ja Onni Peltonen.

Edustajakokous keskustelutta yksimielisesti hyväksyi esityksen.

Puheenjohtaja ilmoitti edelleen, että sanomalehtisihteeriksi on kutsuttu KK:n toimihenkilö Pertti Tuominen ja pikakirjoittajaksi Joel Matinsalo.

c) Ääntenlaskijoiden vaali

Puheenjohtaja Helle: Hallintoneuvosto ehdottaa, että kokoukselle valittaisiin neljä ääntenlaskijaa ja että näiksi valittaisiin Pentti Ukkola Helsingistä, Kaija Lahti Inkeröisistä, Pentti Liedes Iistä ja Marketta Semi Vaasasta. Ääntenlaskijain kokoonkutsujaksi ehdotetaan valittavaksi Pentti Ukkola.

Edustajakokous hyväksyi esityksen keskustelutta yksimielisesti.

d) Pöytäkirjantarkastajien vaali

Puheenjohtaja Helle: Hallintoneuvosto ehdottaa, että kokoukselle valittaisiin kolme pöytäkirjantarkastajaa ja että näiksi valittaisiin Alvar Huldén Lohjalta, Liisa Silvennoinen Äänekoskelta ja Sulo Landström Karkkilasta.

Edustajakokous keskustelutta yksimielisesti hyväksyi esityksen.

Edustajakokous keskustelutta yksimielisesti hyväksyi esityksen.

e) Kansliatoimikunnan vaali

Puheenjohtaja Helle: Työjärjestyksen mukaan kuuluu KK:n sihteerin itseoikeutettuna jäsenenä ja kokoonkutsujana kansliatoimikuntaan, johon työjärjestyksen mukaan kuuluu lisäksi neljä muuta jäsentä. Hallintoneuvosto ehdottaa, että kansliatoimikunnan muiksi jäseniksi valittaisiin Otto Haverinen Lahdesta, Erkki Jääskeläinen Rovaniemeltä, Leo Kari Hämeenlinnasta ja Antti Matinlassi Kemistä.

Edustajakokous keskustelutta yksimielisesti hyväksyi esityksen.

f) Edustajakokouksen ohjelman vahvistaminen

Puheenjohtaja Helle: Kokouksen esityslista on julkaistu Esityksiä-vihkosien kansilehden sisäpuolella. Hallintoneuvosto ehdottaa, että kokousohjelmassa oleva esityslista hyväksyttäisiin (liite 6).

Edustajakokous keskustelutta yksimielisesti hyväksyi esityksen.

g) Edustajakokouksen työskentelyajat

Puheenjohtaja Helle: Hallintoneuvosto ehdottaa, että edustajakokous työskentelisi seuraavan aikajonon mukaan:

Keskiviikkona toukokuun 23. päivänä:

Kokous	klo 10.00 - 12.00
Tauko	klo 12.00 - 14.00
Kokous jatkuu	klo 14.00 -

Torstaina toukokuun 24. päivänä:

Kokous jatkuu	klo 9.00 - 12.00
Tauko	klo 12.00 - 14.00
Kokous jatkuu	klo 14.00 -

Esittelyn jälkeen edustajakokous keskustelutta yksimielisesti hyväksyi esityksen.

Puheenjohtajaksi siirtyi Urpo Heinonen Turusta.

5 §

a) KK:n hallituksen vuosi- ja tilikertomus

Pääjohtaja Jorma Jalava esitteli KK:n hallituksen vuosi- ja tilikertomuksen vuodelta 1972 (liite 13).

b) Selostus E-osuuskauppaliikkeen taloudellisesta toiminnasta

Pääjohtaja Eero Salovaara antoi selostuksen E-osuuskauppaliikkeen taloudellisesta toiminnasta (liite 14).

c) Yleiskeskustelu

Esitysten johdosta käytiin yleiskeskustelu, jonka kuluessa edustaja Pentti Liedes listä edustaja Väinö Heikuraisen Pellosta kannattamana esitti edustajakokoukselle kansandemokraattisen edustajistoryhmän kannanoton ME-lehden numerossa 10/1973 olleesta ns. Zavidovo-vuotoasiasta (liite 15).

Yleiskeskustelun jälkeen edustajakokous yksimielisesti päätti saattaa kansandemokraattisen edustajistoryhmän lausunnon tiedoksi KK:n hallintoneuvostolle, hallitukselle ja ME-lehden toimitukselle.

6 §

KK:n hallituksen vuosi- ja tilikertomuksen yksityiskohtainen käsittely

Pääjohtaja Jalavan 5. §:n kohdalla esittämän selostuksen pohjalta hyväksyttiin vuosikertomus yksityiskohtaisessa käsittelyssä keskustelutta yksimielisesti.

7 §

Tilinpäätöksen vahvistaminen ja vastuuvapauden myöntäminen

Puheenjohtaja Heinonen esitteli hallituksen tilikertomuksen vuodelta 1972 sekä tilintarkastajien ja hallintoneuvoston sen johdosta antamat lausunnot (liitteet 16-19).

Edustajakokous päätti keskustelutta yksimielisesti tilintarkastajien ja hallintoneuvoston antamien lausuntojen perusteella vahvistaa KK:n tilinpäätöksen vuodelta 1972, hyväksyä sen, että Untuväsentien talojen verovapaa tuotto 133 000 markkaa on kirjattu suoraan käyttörahastoon, että veroja on kirjattu maksetuksi verovarausrahastosta 250 000 markkaa ja että verovarausrahastoon siirretään 1 500 000 markkaa arvonsäilytys- ja eläintalouden, sekä myöntää asianomaisille tilivelvollisille vastuuvapauden.

8 §

Ylijäämän käyttäminen

Puheenjohtaja Heinonen esitteli hallituksen esityksen vuoden 1972 ylijäämän käyttämisestä, joka esitys oli seuraava:

Ylijäämästä, joka on	24 200,-
menee sääntöjen 12 §:n mukaan vararahastoon	12 100,-
puolet eli	12 100,-
..... jäännös	613,47
sekä tulostilillä oleva	12 713,47
eli yhteensä	12 713,47
.....	=====

on edustajakokouksen käytettävissä sääntöjen 12 §:n edellyttämällä tavalla.

Jäännöksen hallitus ehdottaa käytettäväksi seuraavalla tavalla:

Vararahastoon lisäksi	11 900,-
Jätetään tulostilille	813,47
.....	12 713,47
.....	=====

Jos hallituksen ehdotus ylijäämän käyttämisestä hyväksytään, KK:n rahastot tulevat olemaan seuraavat:

Vararahasto	2 528 000,-
Käyttörahasto	6 117 000,-
Verovarausrahasto	750 000,-
.....	9 395 000,-
.....	=====

Edustajakokous keskustelutta yksimielisesti päätti tilintarkas-

tajien ja hallintoneuvoston lausunnon perusteella, että vuoden 1972 ylijäämä käytetään hallituksen ehdottamalla tavalla.

9 §

Hallintoneuvoston puheenjohtajan ja jäsenten sekä tilintarkastajien palkkioiden määrääminen

a) Hallintoneuvoston puheenjohtajan ja jäsenten palkkiot

Puheenjohtaja Heinonen: Hallintoneuvoston jäsenten palkkio on ollut 60 mk kokouksesta sekä päivärahaa matka- ja kokouspäiviltä 45 mk lisättynä majoituskorvauksella. Matkakulut korvataan I luokan rautatie- ja laivataksan mukaan.

Hallintoneuvoston ja tilintarkastajien päiväraha matka- ja kokouspäiviltä on seurannut KK:n henkilökuntaa koskevaa matkustussääntöä, joka muutettiin siten, että päiväraha on matka- ja kokouspäiviltä 45 mk tämän vuoden alusta lukien.

Hallitus ehdottaa, että hallintoneuvoston palkkiot ja päivärahat pidettäisiin ennallaan ja että niissä noudatetaan KK:n matkustussäännön A-ryhmän määräyksiä.

Edustajakokous keskustelutta yksimielisesti päätti vahvistaa palkkiot hallituksen esityksen mukaisesti.

b) Tilintarkastajien palkkiot

Puheenjohtaja Heinonen: Tilintarkastajille on maksettu kertakaikkisena palkkiona 750 mk vuodessa sekä päivärahaa matka- ja tarkastuspäiviltä 45 mk lisättynä majoituskorvauksella sekä I luokan rautatie- ja laivataksan mukaisella matkakulukorvauksella. Hallintoneuvoston asettamille tilintarkastajille on maksettu sama palkkio kuin vuosittilintarkastajille. KH-tilintarkastajan palkkio on maksettu laskun mukaan.

Hallintoneuvosto ehdottaa, että tilintarkastajien palkkiot ja päivärahat pidettäisiin ennallaan ja että niissä noudatetaan KK:n matkustussäännön A-ryhmän määräyksiä.

Edustajakokous päätti keskustelutta yksimielisesti hyväksyä esityksen.

10 §

Hallintoneuvoston jäsenten vaali toimikaudeksi 1973-1976

Sihteeri Kuoppala ilmoitti, että osuuskauppaliitot ovat nimenneet hallintoneuvostoon ehdokkaiksi seuraavat henkilöt:

UUDENMAAN OSUUSKAUPPALIIITTO

Osuusliike Elannon nimeämät:

Pääjohtaja Mauno Koivisto	Helsinki
Kansanedustaja Sinikka Luja-Vepsä	Espoo
Valtiot, tohtori Ele Alenius	Helsinki
Taloudenhoitaja Pauli Heikkinen	Espoo
Kouluneuvos Gösta Cavinus	Helsinki

Muut:

Kansanedustaja Veikko Helle	Nummela
Toimitusjohtaja Jukka Elonen	Hyvinkää
Talousseuvos Kalle Valasma	Järvenpää
Jaostosihteeri Niilo Kyllönen	Lohja
Varatuomari Osmo Kock	Lahti

VARSINAIS-SUOMEN OSUUSKAUPPALIIITTO

Toimitusjohtaja Antti Raita	Salo
Kaupunkineuvos Eino Raunio	Forssa
Työnjohtaja Veikko Tainio	Loimaa
Opettaja Matti Saarinen	Koski, TL.

HÄMEEN-SATAKUNNAN OSUUSKAUPPALIIITTO

Toimitusjohtaja Risto Lähtenmäki	Pori
Kansanedustaja Valdemar Sandelin	Tampere
Sosiaalishteeri Leo Savonen	Mänttä
Viilaaja Matti Kuusio	Rauma
Taloudenhoitaja Martti Salminen	Tampere
Kansanedustaja Matti Järvenpää	Pori

KESKI-SUOMEN OSUUSKAUPPALIIITTO

Toimitusjohtaja Mauri Pärnänen	Jyväskylä
Kunnallispormestari Veikko Salmenoja	Jyväskylä
Verotarkastaja Matti Koivunen	Jyväskylä

SAVO-KARJALAN OSUUSKAUPPALIIITTO

Toimitusjohtaja Esko Vehkaluoto	Iisalmi
---------------------------------	---------

Kansanedustaja Lasse Lehtinen
Kansanedustaja Väinö Turunen
Kunnallisneuvos Tommi Moilanen
Ent. kansanedustaja Hugo Manninen

Kuopio
Savonlinna
Joensuu
Varkaus

KYMEN OSUUSKAUPPALIITTO

Toimitusjohtaja Jaakko Purhonen
Toimitusjohtaja Veikko Järvinen
Maaherra Viljo Virtanen
Kansanedustaja Sulo Hostila
Piirisihteeri Pauli Hömppi

Kouvola
Imatra
Mikkeli
Karhula
Kotka

ETELÄ-POHJANMAAN OSUUSKAUPPALIITTO

Toimitusjohtaja Yrjö Sailovaara
Piiriasiamies Akseli Rodén
Maanviljelijä Reino Jukkala

Seinäjoki
Vaasa
Vimpeli

POHJOLAN OSUUSKAUPPALIITTO

Toimitusjohtaja Samuel Rahko
Verojohtaja Antti Matinlassi
Autonkuljettaja Ilmari Järvelä
Sosiaalipäällikkö Kaarlo Marjomaa

Raahe
Kemi
Rovaniemi
Vihanti

Edustajakokous päätti yksimielisesti keskustelutta valita hallintoneuvoston jäseniksi toimikaudeksi 1973-1976 osuuskauppaliittojen nimeämät ehdokkaat.

11 §

Tilintarkastajien vaali vuodeksi 1974

Puheenjohtaja Heinonen ilmoitti, että varsinaisina tilintarkastajina ovat olleet Antero Virtanen Hämeenlinnasta, Jorma Seppänen Helsingistä, Jaakko Laakso Lohjalta, Kostia Järviaho Kajaanista sekä KH-tilintarkastaja Heikki Koskelainen sekä varatilintarkastajina Kosti Paasio Salosta, Veikko Järvinen Helsingistä, Pekka Karjalainen Varkaudesta ja Toivo Pekkala Helsingistä sekä Koskelaisen varamiehenä Widenius, Sederholm & Someri Oym määräämä.

Edustaja Pentti Ukkola Helsingistä esitti edustaja Antti Matinlassin Kemistä kannattamana, että vuoden 1974 tilejä tarkastamaan valittaisiin entiset tilintarkastajat sekä varatilintarkastajat.

Edustajakokous päätti yksimielisesti valita keskusliiton tilejä

vuodelta 1974 tarkastamaan varsinaisiksi tilintarkastajiksi Keskuskauppakamarin hyväksymäksi tilintarkastajaksi Heikki Koskelaisen sekä muiksi Antero Virtasen Hämeenlinnasta, Jorma Seppäsen Helsingistä, Jaakko Laakson Lohjalta ja Kostia Järviahon Kajaanista sekä varatilintarkastajiksi Koskelaisen varamiehenä Widenius, Sederholm & Someri Oym määräämän ja muiksi Kosti Paasion Salosta, Veikko Järvisen Helsingistä, Pekka Karjalaisen Varkaudesta ja Toivo Pekkalan Helsingistä.

Ensimmäinen kokouspäivä päättyi klo 16.25.

+

Toinen kokouspäivä 24.05.1973.

Kokous alkoi klo 9.00

Puheenjohtajaksi siirtyi Yrjö Virtanen Hyvinkäältä

12 §

E-osuuskauppaliikkeen periaateohjelma ja kuluttajapoliittinen tavoiteohjelma

Johtaja Sakari Kiuru esitteli KKM:n hallintoneuvoston ehdotuksen E-osuuskauppaliikkeen periaateohjelmaksi ja kuluttajapoliittiseksi tavoiteohjelmaksi (liitteet 11, 20).

Esitysten johdosta käytiin yleiskeskustelu, jonka kuluessa edustaja Olavi Räty edustaja Lauri Karvisen kannattamana esitti edustajakokouksen hyväksyttäväksi lähikaupan turvaamista koskevan ponsilauselman (liite 21).

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä edustajakokous keskustelutta yksimielisesti hyväksyi KKM:n hallintoneuvoston ohjelmaesitykset ponsineen sekä yleiskeskustelun yhteydessä esitetyn lähikaupan turvaamista koskevan ponsilauselman.

13 §

Seuraavan edustajakokouksen paikka

Sihteeri Kuoppala ilmoitti hallituksen ja hallintoneuvoston ehdottavan, että seuraava edustajakokous pidettäisiin Helsingissä.

Edustajakokous keskustelutta yksimielisesti päätti, että seuraa-

va edustajakokous pidetään Helsingissä.

14 §

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Yrjö Virtanen lausui kokouksen päättäjäs-
sanat.

Kokous päättyi klo 11.45.

Vakuudeksi:

Yrjö Virtanen
Puheenjohtajat

Antti Raita
Sihteerit

Edellä olevan pöytäkirjan olemme tänään tarkastaneet ja toden-
neet sen oikein laadituksi.

Lohjalla elokuun 16 päivänä 1973

Antti Raita
Sihteeri

Äänekoskella elokuun 21 päivänä 1973

Lisa Silvennoinen

Karkkilassa elokuun 24 päivänä 1973

Sulo Landerholm

KULUTUSOSUUSKUNTIEN
KESKUSLIITTO (KK) r.y.

PÖYTÄKIRJA

HALLINTONEUVOSTON KOKOUS

Aika 24.02.1973

Paikka OTK, Käenkuja 3-5 B, Helsinki

Läsnä Veikko Helle puheenjohtajana
Ele Alenius Gösta Cavonius
Jukka Elonen Pauli Heikkinen
Mauno Holpainen Sulo Hostila
Pauli Hömppi Reino Jukkala
Ilmari Järvelä Veikko Järvinen
Osmo Kock Mauno Koivisto
Matti Koivunen Matti Kuusio
Risto Lähteenmäki Hugo Manninen
Kaarlo Marjomaa Tommi Moilanen
Jaakko Purhonen Mauri Pärnänen
Samuel Rahko Antti Raita
Eino Raunio Akseli Rodén
Matti Saarinen Yrjö Salovaara
Veikko Salmenoja Martti Salminen
Leo Savonen Veikko Tainio
Väinö Turunen Kalle Valasma
Esko Vehkaluoto Viljo Virtanen
eli 35 hallintoneuvoston jäsentä

Hallituksen jäsenet: Jorma Jalava
Mauri Anttila Oiva Haapanen
Alli Lahtinen Kalervo Peitsalo
Ylermi Runko Eero Salovaara
Herman Tunturi Armas Vinberg

KK:n toimihenkilöt: Sakari Kiuru
Lennart Kivi Pekka Kuoppala sihteerinä
Pertti Tuominen
3. §:n aikana: Kalevi Koskivirta

OTK:n toimihenkilöt: Aaro Haapio
Jaakko Railio Olavi Salonen
Timo Suortti Yrjö Toivainen
Eero Malinen Raili Hermansen
Eila Tuutti

Pöytäkirjan laati Aune Lundqvist

Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen

Hallintoneuvoston puheenjohtaja Veikko Helle totesi, että kokouskutsu oli lähetetty hallintoneuvoston jäsenille KK:n sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukaisesti kirjatussa kirjeessä tammikuun 5. päivänä 1973 (liite 1) eli vähintään säädetty seitsemän päivää ennen kokousta sekä että sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukainen riittävä määrä jäseniä oli saapunut kokoukseen.

Helle totesi, että kokous oli sääntöjen mukaisessa järjestyksessä kutsuttu koolle ja laillinen päättämään esityslistalla olevista asioista.

+

Helle: Sen jälkeen kun viimeksi olimme KK:n ja OTK:n hallintoneuvostona koolla, on keskuudestamme poistunut kaksi hallintoneuvoston jäsentä: Rainer Virtanen Karkkilasta ja Keijo Suksi Kuopiosta.

Nuoresta iästään huolimatta he äkkinäisesti poistuivat keskuudestamme ja jättivät kumpikin omalla tahollaan sekä täällä hallintoneuvostossa vaikeasti täytettävät aukot. Samoin nuoresta iästään huolimatta kumpikin oli ollut monella tavalla mukana yhteiskunnallisessa elämässä sekä tehnyt myös E-osuuskauppaliikkeen piirissä merkittävää työtä.

Hallintoneuvosto kunnioitti hetken hiljaisuudella vainajien muistoa.

Hallituksen vuosikertomus

Kuoppala ilmoitti, että hallituksen vuosikertomuksen ensimmäinen oikovedos on lähetetty hallintoneuvoston jäsenille etukäteen tutustumista varten. Oikovedos on vielä keskeneräinen, ja se joudutaan muokkaamaan perusteellisesti monien epätarkkuuksien ja asioiden päällekkäisyyksien vuoksi. Vaikka tilanne on vuosittain sama, vuosikertomus on käsitelty tavallisesti tässä hallintoneuvoston helmikuun kokouksessa. Ehdotan, että jos hallintoneuvoston jäsenillä on lähinnä periaatteellisia kannanottoja tai muita muutoksia vuosikertomuksen sisältöön ja asioihin nähden, hallintoneuvoston jäsenet merkitsisivät korjaukset oikovedosliuskoille, että ne voitaisiin ottaa huomioon lopullisessa painoksessa. Hallitus esittää, että hallintoneuvosto hyväksyisi vuosikertomuksen, johon tehdään

asianmukaiset täydennykset ja korjaukset.

Kiuru selosti vuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä hallintoneuvoston jäsenille KK:n valistus-, järjestö-, koulutus- ja julkaisutoiminnan tämänhetkisiä ja suunnitteilla olevia eri työmuotoja.

Yleisenä toteamuksena on sanottava, että periaateohjelma on antanut leimansa kaikelle tässä puheena olevalle toiminnalle. Sen valmistelussa ja keskustelun järjestelyissä ovat kaikkien julkistamisosastojen edustajat olleet mukana. Varsinkin valistusosastolle tämä keskusteluaine on ollut erittäin tervetullut toiminnan virkeyttäjä. Myös jatkossa se tulee antamaan aikaisempaa kiinteämmän ideologisen pohjan valistustyölle.

Havaitsemme myös lähikaupan työryhmän raportin, joka valmistui kuluneena kertomuskautena, selkeyttäneen asenteita palvelujen saavutettavuuskysymyksessä. Myös tämä keskustelu on selkeyttänyt käsityksiä periaate- ja tavoiteohjelmista. Se rohkaisee jatkuvaan työryhmätoimintaan jäsenistöä laajemmin sivuavien kysymysten selvittämiseksi.

Yleisenä KK:n ja osuusliikkeiden yhteistä tehtäväpiiriä koskettavana kysymyksenä nousi vuodenvaihteen jälkeen esille jäsenmäärän kielteinen kehitys. Jäsenmäärähän laski 870 hengellä, vaikka eronneiden ja poistettujen jäsenten määrä oli varsin pieni. Luettelosta poistettuja oli vain 2 500. Jäsenmäärän kielteisessä kehityksessä kiintyy huomio ennen muuta siihen, että liittymisvauhti hidastui viime vuonna huolestuttavassa määrin. Uusia jäseniä liittyi vain 16 800, mikä on kymmenkuntatuhatta vähemmän kuin sellaisinakin vuosina, jolloin ei erityisiä kampanjoita ole järjestetty. E-liikkeen automaattinen vetovoima on siten ollut varsin heikko.

Tämä asia ansaitsisi laajan harkinnan, mutta kun KK:n hallitus on viime keskiviikkona päättänyt, että ryhdytään jäsentenhankintakampanjaan ensi marraskuun alusta seuraavaan kevääseen, niin tämä ongelma ei tule siinä yhteydessä keskustelun alaiseksi. Omana arvionani sanoisin, että heikkoon jäsenliityntään on vaikuttanut se huono taloudellinen tulos, joka jouduttiin toteamaan vuonna 1971. Se on heijastunut eri tavoin haluttomuutena asiakaskuntaamme sekä johto- ja toimihenkilöihimme. Kun annetaan ymmärtää, että menee huonosti, silloin todella menee huonosti. Se seikka että jäsenyyden sijasta on korostettu yleisiä asiakasetuja, ja nekin ovat olleet alhaisia, ei konkreettisia, omaehtoisen liittymisen aiheita ole löytynyt. On myös arveltu, että kun meille syntyy uusia hyviä myyntipisteitä, tavarataloja ja E-halleja, ne lisäävät jäsenmäärää. Viime vuonna ei avattu

yhtään uutta tavarataloa, ja E-hallienkin nettolisäys oli vain seitsemän, joten tätäkään aktiivisuuden aihetta ei kuluttajakunnalla esiintynyt meidän osallamme.

Valistus- ja julkistamistyö on ollut ehkä enemmänkin olemassaolevaa joukkoa kokoavaa kuin ulospäin vaikuttavaa. Sitä ehkä heijastaa vähäinen poistettujen luku. Joukkomme ovat siis edelleen koossa. Liityntälukujen erittely osoittaa, että vain muutamat liikkeet ovat olleet kasvukykyisiä. Osuusliikkeitä, joilla jäsenliityntä on ollut keskimääräistä 2,9 %:a huomattavasti suurempi eli yli 4 %, ovat Koitto 7,8 %, Tarmola 5,6 %, Perhelä 5,6 %, Jokela 5,2 %, Häme 4,6 %, Raahe 4,6 %, Keko 4,5 %. Lähellä ovat lisäksi Savonseutu 4,2 %, Taalintehtas 4,2 % ja Ahjo 4,0 %. Kaikissa näissä liikkeissä lienee myös tehty työtä jäsenmäärän lisäämiseksi. Ilman toimenpiteitä ei jäsenä kovinkaan varmasti ilmaannu. Tietoenkin asiaan vaikuttaa, sijaitseeko ao. liike muuttovoitto- vai ko-tappioalueella ja miten runsasta myymäläkuolema kullakin seudulla on ollut. SOK:n jäsenkehitys on ollut myös suhteellisen heikko. Heidän nettotappionsa oli 4 900 jäsentä ja poistettujen jäsenten määrä 23 000.

Toimintakertomuksessa on todettu E-kiltatyön nyt saavuttaneen täyden laajuutensa. Myös Elanto on täydellä panoksella mukana. Kaiken kaikkiaan kiltatoiminnan edistäminen on keskeisesti työllistänyt valistusosastoa, jonka lähiajan suunnitelmiin kuuluu uusien kuluttajapäivien järjestäminen. Nehän toteutetaan Lahdessa elokuussa. Nuorten kuluttajapäivät ovat myös tulleet ohjelmaan ja saaneet varsin hyvän kannatuksen. Ajan-kohtainen toiminnan kohde on ostojen keskittämiskampanjan järjestäminen. Valistusosaston toimintaan on periaateohjelman valmistelun ja kenttäkeskustelun organisoimisen lisäksi kuulunut varsin mielenkiintoinen yrityskuvatutkimus, jonka tulokset antavat myös periaateohjelmakeskustelulle osviittoja.

Järjestöyhteistyö on tuntuvasti laajentunut ennen kaikkea AE-toimintana. Työpaikkojen luottamusmiehet ovat olleet keskeisenä kohderyhmänä. Myös maaseututoimikunnan työ on saanut varsin nopeasti vastakaikua ja yhteistyö Maatalouskeskusten Liiton ja maataloudellisten oppilaitosten kanssa on saatu alkuun.

Julkaisutoiminnan osalla on merkittävin tapahtuma ollut ME-lehden levittäminen Elannon jäsenkunnan piiriin. Tähänastisten tietojen mukaan on Elannon kautta tullut 18 866 tilaajaa. Yhteistyö Elannon ja KK:n kesken ruotsinkielisen jäsenjulkaisun toimittamiseksi on viriämässä. Näyttää siltä, että sama lehti leviäisi ruotsinkielisten jäsenten keskuuteen myös muissa osuusliikkeissä.

ME-lehden ympärillä käyty ja sen virittämä keskustelu on parantanut lehden asemaa. Sen sisällöllisestä kehitymisestä mainittakoon ns. raportit, joita julkaistiin viime vuonna kaksi, ja uusia on tekeillä. Maamies-lehden kohdalla on havaittavissa varsin epätasainen levikki. Useat maataloustuote- ja -tarvike-liikkeet tilaavat lehteä minimaalisesti. Tässä kohdin on tarkoitus ryhtyä toimenpiteisiin. Myös E-lehden koulutusaineistoa on tarkoitus vahvistaa.

E-Instituutin toiminta on edelleen laajentunut ja opetusmenetelmien kehittämiseen on jatkuvasti pyritty kiinnittämään huomiota. Erityisesti tavoitejohtamisen kokeilu on ollut kehitteillä. Kirjeopetuksen, E-Instituutin kurssitoiminnan ja paikalliskoulutuksen aikaisempaa kiinteämpi yhdistely on ollut suunnitteilla ja sitä koskeva ohjelma on hyväksytty. Myös hallintokuntien jäsenten koulutussuunnitelman hyväksyminen on ajankohtainen. Instituutin toimintatilojen laajentamista varten on asetettu työryhmät.

Merkittävin ilmoitusasia on valtionapukysymyksen lopulta saama ratkaisu. Lain ja asetuksen luettelemista menoista tullaan liikealan erikoisoppilaitoksille myöntämään 65 %:n valtionapu. Kun valtionavut merkitsivät vielä v. 1972 261 000 mk, arvellaan 1973 valtionavun - tosin taannehtivat erät mukaan lukien - olevan 1 550 000 mk. Jatkossa tämä merkitsee oman rahoituksen keventymistä ja antaa luonnollisesti aikaisempaa paremmat toiminnan kehittämisedellytykset.

Olen tässä lyhyesti selostanut joitakin näkökohtia ja suunnitteilla olevia toimintoja pääpiirteittäin KK:n valistustoiminnasta hahmotellakseni hallintoneuvoston jäsenille kokonaiskuvaa valistus-työn osuudesta E-liikkeessä.

Kuoppala selosti vuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä E-liikkeen kehitysyhteistyökampanjan tämänhetkistä vaihetta. Hallintoneuvoston jäsenille on jaettu muistio, jossa on lähemmin selostettu kampanjan eri vaiheita (liite 2). Ne tiedot, mitä kampanjasta on saatu kentältä, osoittavat, että ihmisten kiinnostus kolmannen maailman asioihin ja heidän asenteensa siellä oleviin ongelmiin ovat muuttuneet nimenomaan myönteiseen suuntaan ja yleensäkin kansainvälisiin asioihin on kiinnitetty enemmän huomiota ja otettu kantaa aikaisempaa selkeämmin. Tämä oli eräs kampanjan tavoite, joten siinä suhteessa voimme sanoa sen onnistuneen hyvin. Keräyksen tuotto oli helmikuun 14. päivään mennessä 135 765 mk ja sen suurin tuloerä 67 000 mk koostui merkkien myynnistä. Haastekampanjalla saatiin 25 600 mk ja lipaskeräyksellä 14 500 mk. Rintamerkkien myyntikilpailun ensimmäisen palkinnon sai osto- ja myyntipäällikkö Aatos Monto Osuusliike Sallasta myymällä 650 merkkiä.

Seuraavana oli Viljo Jokinen Itä-Savon Osuusliikkeestä myymällä 287 merkkiä ja kolmantena Oiva Kontolampi Osuusliike Savonseudusta 265 merkin osuudella.

Suurin keräystulos hieman yli 16 000 mk saatiin Osuusliike Elannosta. Seuraavina olivat Osuusliike Kymenmaa yli 6 000 mk, Lahden Osuuskauppa yli 5 000 mk ja Osuusliike Tarmola hieman vaille 5 000 mk. Tässä vaiheessa tilanne on edistynyt niin pitkälle, että teille jaetussa kirjallisessa selostuksessa mainittu kirje Dar Es Salaamiin Tansaniaan lähtee ensi viikolla. Neuvottelut ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöosaston kanssa on saatu nyt tähän vaiheeseen.

Manninen halusi mainita tässä yhteydessä erästä tänä vuonna ME-lehdessä olleesta kirjoituksesta, jossa esiteltiin Eestin osuustoimintaa. Kaikissa niissä artikkelin kohdissa, mitkä oli lainattuja paikallisten henkilöiden kertomuksista, puhuttiin "eestiläisestä", mutta kaiken sen, minkä toimittaja oli kirjoittanut, siinä käytettiin sanaa "virolainen". Minun käsitykseni mukaan he haluavat olla eestiläisiä, joten annetaan heidän olla eestiläisiä. Artikkelini oli Rintakosken kirjoittama enkä usko, että hän oli tarkoittanut tällä sanojen käytöllä mitään erikoista, mutta ei ollut ajatellut asiaa lähemmin.

Hallintoneuvosto hyväksyi vuosikertomuksen tehtävine muutoksineen yksimielisesti edelleen esitettäväksi edustajakokoukselle. Selostukset valistustoiminnasta ja kehitysyhteistyökampanjasta merkittiin tiedoksi.

3 §

Tilinpäätös ja tilintarkastajien kertomus

Jalava esitteli KK:n vuoden 1972 tilinpäätöksen. Hallintoneuvoston jäsenille on jaettu pöydälle KK:n hallituksen tilikertomus viime vuodelta sekä myynti-ilmoitus vastaavalla tilikaudelta (liitteet 3-4). Muut tilinpäätöstä käsittelevät taulukot esitetään teille heijastimen avulla.

Aluksi on todettava, että epäonnistuimme budjettia laadittaessa aika paljon, sillä silloin ennakoitiin liikevaihdoksi 40 mmk, mutta budjetoitua liikevaihtoa vastaava luku nousi 52 700 000 markkaan. Kuten liikevaihtotaulukosta näkyy, viime vuoden vuosikertomuksessa ilmoitettu liikevaihto oli 48 266 000 mk lisäyksen ollessa lähes 40 % verrattuna vuoden 1971 liikevaihtoon. Liikevaihdon kasvu johtuu ennen kaikkea insinööriosaston

toiminnasta, jonka liikevaihdon lisäys edelliseen vuoteen verrattuna on 135 % eli 12,4 mmk. Kokonaisuutena voidaan todeta, että eri osastot ja tuotantolaitokset ovat toimineet hyvin. Ainoastaan arkkitehtiosaston liikevaihto jäi hieman alle budjetin, 1 200 000 markkaan, ylittäen kuitenkin vuoden 1971 liikevaihdon 3,9 %:lla. Asunto-osaston liikevaihto on myös kehittynyt hyvin johtuen asuntotuotannon yleisestä lisääntymisestä.

Kirjapaino saavutti sekin varsin hyvän tuloksen, vaikka lisäys ei ole kovin suuri markkamääräisesti. Tässä kohden on syytä mainita, että Suuri Suomalainen Kirjakerho vähensi töitään meillä siirtäen niitä Werner Söderströmille ja Otavalle. Pussitehtaan liikevaihto oli yli 1 mmk, metalliteostehtaan 4 mmk lisäyksen ollessa 21 %. Kone- ja kalusteosastonkin liikevaihto on kehittynyt hyvin, vaikka vuoden alkupuolella osastolla oli hankaluuksia henkilöasioiden vuoksi.

Julkaisujen kohdalla on n. 400 000 mk:n vähennys johtuen ME-lehden tilausmaksujen palautuksesta, mikä oli yhteensä 503 000 mk. Viime vuoden toteutunut työmäärä vastaava liikevaihto oli 52 710 000 mk, mikä ylitti budjetin 12,7 mmk:lla eli 32 %:lla ja edellisen vuoden liikevaihtoon verrattuna ylitys oli 50 % (liite 5).

Seuraavassa taulukossa (liite 6) on esitetty todellinen tuloslaskelma, josta todettakoon, että se ei ole rakenteeltaan KK:lle oikein sopiva sen vuoksi, että meillä on paljon toimintaa, jolla ei ole mitään tekemistä varsinaisten myyntilukujen kanssa. Taulukosta näkyy myyntiluku, oikaisuerät, liikevaihto, siitä vähennettyä tavaraostot sekä raaka- ja tarveaineet, jolloin päädytään bruttotuottoon. Edelleen näkyvät valmistuspalkat, jossa on mukana rakennustoiminnan palkat ja muut valmistuskulut.

Seuraavana ovat aatteelliset kulut, jossa näkyvät palkkakulut 5 946 000 mk muutoksen ollessa 609 000 mk edellisvuotta suurempi. Kuten näkyy, korkokulut ovat n. 100 000 mk edellisvuotta suuremmat, mutta toisaalta korkotuotot ovat olleet edelleenkin suhteellisen suuret. Seuraavana näkyvät vuokratuotot ja vuosimaksutuotot, jotka ovat 2 962 000 mk. Ne ovat hieman budjetoitua pienemmät johtuen osuusliikkeiden heikosta liikevaihdon kehityksestä. Poistot ovat 1 026 000 mk, joten nettotulos oli 1 958 000 mk. Kun viime vuoden budjetti päätyi 70 000 mk:n tappioon, niin todellinen tulos oli 2 028 000 mk budjetoitua parempi. Suuri muutos johtuu liikevaihdon kehittymisestä odottamattoman voimakkaasti ja siihen taas suurelta osalta vaikuttaa rakennustoiminnan huomattava kasvu, mistä seurauksena oli tuloksen voimakas paraneminen.

Seuraavassa taulukossa (liite 7) näkyy kirjanpidollinen tulos 24 200 mk. Taulukosta ilmenee, että varastoista ja kesken-
eräisistä rakennuksista on tehty varauksia 4 097 100 mk.
Varsinaisesta tavaravarastosta on poisto 49 % ja kesken-
eräisistä rakennuksista 23 %.

Luottotappiovaraukset ovat 130 000 mk ja työmaiden takuu-
varaukset 60 000 mk. Lomapalkkavarauksen lisäys on runsas
100 000 mk ja lomapalkkavarauksen lisäys on kaiken kaikkiaan hieman
alle 800 000 mk. Tilinpäätöstä tehtäessä on Untuvaisentien
talojen verovapaa tuotto, 133 000 mk, siirretty käyttörahas-
toon ja verovarausrahastosta on kirjattu maksetuksi veroja
250 000 mk. KK joutuu jatkuvasti maksamaan korkeita veroja,
sillä se on yhdistyksenä omaisuusveron alainen. KK:n omai-
susvero oli viime vuodelta 140 000 mk. Kun lisäksi rakennus-
toimintaa verotetaan harkinnan perusteella, pysyy verojen
määrä jatkuvasti korkeana, joten joudumme käyttämään vero-
varausrahastoa. Jotta meillä olisi tässä rahastossa varoja,
niin viime vuoden puolella hallitus päätti korottaa kiinteistöjen
kirjanpitoarvoa 1 500 000 mk:lla. Tämä erä näkyy tilinpää-
töksessä arvonnjärjestelyeränä, joka tämän vuoden puolella kir-
jataan verovarausrahastoon.

Organisaation mukaisessa tulostaulukossa (liite 8) on esitetty
vuosien 1970 ja 1971 tulokset, vuoden 1972 budjetti, sen poik-
keama sekä toteutunut tulos. Lisäksi on vielä tämän vuoden
budjetti, joka käsiteltiin edellisessä hallintoneuvoston kokouk-
sessa. Tässä taulukossa on esitetty yhteisen toiminnan kuten
hallinnon ja kaikkien siihen liittyvien toimintojen menot ja
siinä näkyvät myös kiinteistöjen tuotot. Kuten havaitaan, netto-
menot ovat 201 000 mk budjetoitua pienemmät, kun taas aat-
teellisen toiminnan ryhmässä on budjetin ylitys 44 000 mk.
Kiurun sektorilla nettomenot ovat ylittäneet budjetin 70 000
mk:lla, johon vaikuttaa ME-lehden tilausmaksujen palautus.
Edelleen nähdään, että vuosimaksut ovat 185 000 mk budjetoit-
tua pienemmät. Minun johtosektorini liiketoiminnan osalle oli
budjetoitu 2 969 000 mk toteutuneen tuloksen ollessa 4 mmk.
Kiven sektorilla budjetin ylitys oli n. 600 000 mk. Tämä sek-
tori koostuu kirjapainosta, metalliteostehtaasta sekä kone- ja
kalusteosastosta.

Kustannusvertailutaulukko (liitteet 9-10) osoittaa kustannusten
kehityksen viime vuoden ajalta. Taulukossa on esitetty vuoden
1971 toteutuneet kustannukset, jotka ovat hieman yli 23 mmk
sekä vuoden 1972 budjetti sekä toteutuneet kustannukset, jotka
ovat 25 787 000 mk budjetin toteutumisindeksin ollessa 100.
Vuoteen 1971 verrattuna kustannusten nousu on 9 %. Liike-

osastojen kustannusvertailutaulukosta näkyy, että kustannukset
ovat nousseet vuoteen 1971 verrattuna 13 % ja budjettiin ver-
rattuna 2 %. Tämä johtuu siitä, että insinööri- ja asunto-osas-
toille on jouduttu ottamaan useita työntekijöitä lisääntyneen työ-
määrän vuoksi.

Aatteellisten osastojen kustannusvertailutaulukosta (liite 11)
ilmenee, että kustannukset ovat 5 % alle budjetin ylittäen vuoden
1971 luvut 3 %:lla. Todettakoon, että E-Instituutin kustannukset
ovat kasvaneet vuoteen 1971 verrattuna 19 %, mutta ovat kuitenkin
alle 8 % budjetin. ME-lehden kustannukset ovat nousseet
19 % vuoteen 1971 verrattuna, samoin TTT:n kustannukset 70 %.
KK:n investoinnit (liite 12) viime vuoden aikana olivat 808 785 mk.
Investointien pääpaino oli insinööriosaston ja kirjapainon konei-
den hankinnoissa. Insinööriosaston konehankinnoissa on oltu
hyvin pidättyväisiä ja on pyritty käyttämään lähinnä vuokrakoneis-
toa. Todettakoon, että investoinnit on pystytty rahoittamaan
kokonaan poistoilla.

Hallitus esittää, että hallintoneuvosto päättäisi esittää tilinpää-
töksen tässä muodossa edustajakokoukselle. Edelleen hallitus
on tehnyt seuraavan ylijäämäkäyttöesityksen:

Ylijäämästä, joka on	24 200,-
menee sääntöjen 12 §:n mukaan vararahastoon	
puolet eli	12 100,-
	jäännös
	12 100,-
sekä tulostilillä oleva	613,47
eli yhteensä	12 713,47
	=====

on edustajakokouksen käytettävissä sääntöjen
12 §:n edellyttämällä tavalla.

Jäännöksen hallitus ehdottaa käytettäväksi seuraavalla tavalla:

Vararahastoon lisäksi	11 900,-
Jätetään tulostilille	813,47
	12 713,47
	=====

Jos hallituksen ehdotus ylijäämän käyttämisestä
hyväksytään, KK:n rahastot tulevat olemaan
seuraavat:

Vararahasto	2 528 000,-
Käyttörahoasto	6 117 000,-
Verovararashasto	750 000,-
	<u>9 395 000,-</u>
	=====

Edelleen hallitus esittää hallintoneuvostolle esitettäväksi edelleen edustajakokoukselle, että arvonjärjestelyä 1 500 000 mk siirrettäisiin verovararashastoon ja että Untuvaisentien talojen nettoylijäämä 133 000 mk kirjataan käyttörahastoon ja että verovararashastosta on kirjattu maksetuksi veroja 250 000 mk.

Jalava esitteli tilintarkastajien kertomuksen KK:n vuoden 1972 tilien tarkastuksesta, joka suoritettiin 19. - 21.2.1973, sekä tarkastuksen yhteydessä laaditun pöytäkirjan (liitteet 13-14).

Manninen esitti toivomuksen, että kokouksen puheenjohtaja lukisi vastaisuudessa tilintarkastuskertomuksen.

Jalava huomautti puheenjohtajan antaneen hänelle tehtäväksi lukea tilintarkastuskertomuksen.

Valasma totesi KK:n tilinpäätöksestä, että se oli erittäin hyvä, ja voinen tässä kokouksessa todeta, että jos KK esittää näin hyviä tilinpäätöksiä, se joutuu vaikeuksiin. Minulle tuli mieleen, että kun olemme samassa laivassa, niin meidän olisi syytä ajatella köyhiä ja kehitysalueilla maakunnassa olevia liikkeitä ja niiden asiakkaita. Ajattelin esittää KK:n johdolle ja KK:n hallitukselle, että KK:n perimä vuosimaksu palautettaisiin tai mikäli se ei käy päinsä, ainakin osa siitä palautettaisiin niille osuusliikkeille, jotka saavat olosuhteiden yakosta OTK:lta tukea tai avustusta. Kyllä yhteinen etu vaatii, että yhteisesti tuettaisiin niitä liikkeitä, jotka joutuvat työskentelemään kehitysalueilla. Esitän asian harkittavaksi.

Hallintoneuvosto hyväksyi tilinpäätöksen sekä tilintarkastajien kertomuksen ja tilintarkastuksesta laaditun pöytäkirjan edelleen esitettäväksi edustajakokoukselle.

4 §

Hallintoneuvoston lausunto edellisestä

Kuoppala esitti, että hallintoneuvosto päättäisi antaa edustajakokoukselle edellisen johdosta seuraavan lausunnon:

HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO

Hallintoneuvosto on tarkastanut KK:n hallituksen vuosi- ja tilikertomuksen vuodelta 1972 sekä hallituksen esityksen ylijäämän käyttämisestä. Saatuaan tiedon tilintarkastajien lausunnonsta hallintoneuvosto jättää KK:n sääntöjen 24. §:n 9. kohdan mukaisesti vuosi- ja tilikertomuksen sekä tilintarkastajien lausunnon edustajakokouksen käsiteltäväksi. Samalla hallintoneuvosto ilmoittaa yhtyvänsä hallituksen ehdotukseen ylijäämän käyttämisestä.

Hallintoneuvosto on valittu kolmivuotiskaudeksi 1970-1973, joten edustajakokouksessa on valittava jäsenet hallintoneuvostoon seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi 1973-1976.

Helsingissä helmikuun 24. päivänä 1973

KULUTUSOSUUSKUNTIEN KESKUSLIITTO (KK) r.y.
Hallintoneuvoston puolesta

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

5 §

Edustajakokouksen ohjelma

Kuoppala ilmoitti edustajakokouksen päättäneen viime vuonna, että tämän vuoden edustajakokous pidetään juhlapöytäkirjaksi Helsingissä, ja hallintoneuvoston päättäneen, että se pidetään Kauppa- korkeakoulussa Runeberginkatu 14-16:ssa toukokuun 23. ja 24. päivänä 1973. Vakiintuneen käytännön mukaan kokouksen alkuosa on KK:n ja OTK:n yhteinen. Hallintoneuvoston jäsenille on jaettu moniste, joka on hallituksen ehdotus edustajakokouksen ohjelmaksi (liite 15). Hallitus esittää, että hallintoneuvosto hyväksyisi edustajakokousohjelman.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

6 §

Edustus Keskusosuusliike OTK:n osuuskuntakokouksessa

Kuoppala ilmoitti hallituksen ehdottavan, että KK:n edustajiksi OTK:n osuuskuntakokoukseen nimettäisiin varsinaiseksi johtaja Lennart Kivi ja varalle varatuomari Pekka Kuoppala.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

7 §

Edustus Henki- ja Vahinkovakuutusyhtiö Kansan yhtiökokouksissa

Kuoppala ilmoitti hallituksen ehdottavan, että KK:n edustajiksi Henki- ja Vahinkovakuutusyhtiö Kansan yhtiökokouksiin nimettäisiin varsinaiseksi varatuomari Pekka Kuoppala ja varalle toimitusjohtaja Samuel Rahko.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

8 §

Edustus Eläkekassa Tuen vuosikokouksessa

Kuoppala ilmoitti hallituksen ehdottavan, että KK:n edustajiksi Eläkekassa Tuen vuosikokoukseen nimettäisiin varsinaiseksi pääjohtaja Alli Lahtinen ja varalle toimitusjohtaja Herman Tunturi.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

9 §

Edustus Työehtoliiton jäsenkokouksessa

Kuoppala ilmoitti hallituksen ehdottavan, että KK:n edustajiksi Työehtoliiton jäsenkokoukseen nimettäisiin varsinaiseksi varatuomari Aarno Varheenmaa ja varalle taloudenhoitaja Pauli Heikkinen.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

10 §

E-osuuskauppaliikkeen periaate- ja kuluttajapoliittinen tavoiteohjelma

Kiuru selosti hallintoneuvoston jäsenille E-osuuskauppaliikkeen periaate- ja kuluttajapoliittisen tavoiteohjelman tämänhetkistä vaihetta ja mainitsi, että keskustelu periaateohjelmasta on juuri siirtymässä toiseen vaiheeseen, kun työväenliikkeen järjestöt ovat parhaillaan ryhtyneet muokkaamaan lausuntojaan. E-killoissa käsittely on käytännössä jo päättynyt, mutta osittain sitä jatketaan vielä keskuskilloissa. Saapuneiden lausuntojen käsittely ohjelmatoimituskunnassa alkaa jo maaliskuun puolivälissä. Osuusliikkeiden hallintoelimistä monet ovat jo käsitelleet ohjelman ja toisissa se vielä jatkuu. Useimmat edustajistot tulevat lausumaan mielipiteensä. Todettakoon, että hallintoelin-ten raportteja ei varsinaisesti lähetetä KK:lle, vaan ne ovat osana osuuskauppaliittojen kokousten evästyksistä.

E-killat ovat käsitelleet ohjelmaa kannanottolomakkeen avulla. Näitä on saapunut KK:n valistusosastolle jo n. 40 osuusliikkeestä ja niiden käsittely valistusosastolla on jo aloitettu.

Mainitsen tässä yhteydessä, että ohjelmasta on otettu 38 000 kappaleen painos, josta jäljellä on enää vajaat 4 000 kpl. Tämä osaltaan osoittaa ohjelman levinneen laajalle. Lisäksi ME-lehti julkaisi palstoillaan molempien ohjelmien tekstit.

Muutosesityksiä ja erilaisia evästyksen kaltaisia huomautuksia on jo nyt saapuneissa kannanottolomakkeissa useita satoja. Pelkästään kiltojen osalta niitä on odotettavissa lähes 1 000. Lisäksi tulevat AE-toimikuntien vastaavat lomakkeet, työväenjärjestöjen kannanotot sekä osuusliikkeiden ja osuuskauppaliittojen esitykset. Tällaisten esitysten lukumäärä kohonnee kaikkiaan nelinumeroiseen lukuun. Tietenkin joukossa on monia samanlaisia ehdotuksia, mutta sittenkin joudutaan aineiston käsittelyssä useiden satojen muutosesitysten pariin.

Tähän mennessä käsitellystä aineistosta on jo tiettyjä linjoja ja johtopäätöksiä vedettävissä. Käsittelyn kentällä ollessa vielä kesken ei liene aihetta ryhtyä yksityiskohtaisempaan erittelyyn, mutta seuraavankaltaisia johtopäätöksiä voidaan kuitenkin vetää:

Maatalousväestön ja varsinkin pienviljelijäin huomioimista ohjelmassa toivotaan painokkaammin, kuin luonnoksessa tehdään.

Kaupallisten suhteiden rajoittamista rotuerottelumaihin toivotaan monissa esityksissä mainintaa.

Valistustyön yhteydessä on hyvin usein kiinnitetty huomiota työväenlehdistön osuuteen. Yleensäkin huomattavan monet toivovat läheisempää yhteistyötä työväenliikkeen kanssa.

Syrjäseutujen myymäläongelma koetaan monessa paperissa kiipeäksi. Lähinnä kuitenkin toivotaan toimenpiteitä ohjelman pohjalta.

Varsinaisia muutosesityksiä ei ole kovin paljon. Niistä mainittakoon mm.:

Paikallisetkin ongelmat tulevat usein mukaan. "Omaan myymälään parempi palvelu", "Lisää myyjä rautaosastolle" jne.

Työntekijäin osallistuminen päätöksentekoon on eräs, mitä varsin usein painotetaan. Yleensäkin henkilökuntaa koskevaan

ohjelmakohtaan on kiinnitetty suhteellisen paljon huomiota. Hyväksytyn henkilöstöpoliittisen ohjelman laatimispäätös saanain tukea. Myös monien muiden tavoiteohjelmien tarve on tuotu esille.

Säästökassasta toivotaan lisää mainintoja. Osuusliikkeiden pääomatarpeen ja taloudellisen itsenäisyyden tähdentäminen ohjelmassa on saanut varsin runsasta huomiota.

Varsin tavallista on, että kannanottolomakkeissa toivotaan toimenpiteitä ohjelman pohjalta. Ei niinkään olla eri mieltä ohjelman tekstistä, vaan siitä vedetään suoria johtopäätöksiä ja edellytetään esitettyjen asioiden nopeaa toteuttamista. Ohjelmasiten jo konkretisoidaan käytännön toimenpidesolle.

Ohjelman yleisarvostelussa on "hyvä" arvosana voittopuolisesti vallalla. Ohjelmia pitää tyydyttävänä vain pieni osa vastaajista, kun taas heikkona pitävinä on ollut häviävän vähän. Usein heikoksi arvostelleille ei kuitenkaan ole perusteluja, joten on vaikea tietää, mistä syystä ohjelmia tai niiden yksityiskohtia pidetään heikkoina. Yleisarvostelujen sävystä voidaan vetää tulokinta, että vaikka yksityiskohtiin onkin varsin runsaasti huomauttamista ja muutosesityksiä, ohjelmien yleisiä linjoja pidetään varsin yleisesti hyväksyttävänä.

Ristiriitaisia muutosesityksiä on lähinnä tullut poliittisävyisiin sanontoihin. Vaikka yleensä työväenliikesävytystä pidetään sopivana, on kuitenkin niitä, jotka toivovat sen lisäämistä, ja niitä, jotka toivovat vähentämistä. Pelkästään työväenliike -sananakin toivovat jotkut poistettavaksi samoin kuin sanan kapitalismi. Kuitenkin ristikkäisiin suuntiin meneviä muutosesityksiä on yllättävän vähän. Työväenliikepainotus tuntuu ainakin E-kiltojen jäsenten piirissä saaneen kannatusta juuri sopivana.

Myös kielenkäyttöön on valtava enemmistö ollut tyytyväistä, jopa niin että siitä erikseen on annettu hyväksyvä arvosana. Suhteellisen harvat toivovat "kansanomaisempaa sanontaa", "selkeämpää" tai "helppolukuisempaa tekstiä". Yllättävän harvat ovat myös esittäneet arvostelun lyhyestä käsittelyajasta, vaikka tätä tavallaan odotettiin. E-killoillehan todella jäi suhteellisen lyhyt käsittelyaika, jota pyrittiin korvaamaan käsittelyn tiivyydellä ja ennakkosuunnittelulla. Vaikka aika olisi ollut pitempikin, ei kukaan olisi teksteihinsä sen paremmin syventynyt. Se olisi otettu esiin vasta viime hetkessä ja valiteltu, ettei ole ollut aikaa lukea.

Lopulliset tulokset kenttäkäsittelystä on saatavissa maaliskuun

loppuun mennessä. Kannanottolomakkeita, pöytäkirjoja ja muita papereita saapuu siihen mennessä jatkuvana virtana. ME-lehdessä on käyty varsin laaja mielipiteiden vaihto. Myös yksityishenkilöt ovat lähettäneet huomautuksiaan, ja näistäkin pyritään etsimään ideoita, jotka ovat hyödyksi jatkotyössä. Ulkomaisten veljesjärjestöjen vastaukset heidän ohjelmistaan eivät näy tuovan paljoakaan lisäaineistoa.

Ohjelmatoimituskunta joutuu aloittamaan työnsä jo maaliskuun alkupuolella päästäkseen käsiksi aineiston alustavaan käsittelyyn ja ohjelmavaltuuskunta kokoontuu, kun kaikki aineisto on saatu käsiteltyksi ja johtopäätösten teko on mahdollista.

Ohjelmien käsittelyssä osuusliikkeiden ja järjestöjen piirissä on hyvin monia eri muotoja. Osuusliikkeiden hallintokunnat käsittelevät ohjelmat tavallisesti virallisten tai ylimääräisten kokousten yhteydessä. On myös yhteisiä tilaisuuksia, joihin edustajiston, hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenet on kutsuttu pohtimaan ohjelmia. Joskus näissä on mukana myös keskuskillan ja AE-toimikunnan jäseniä. Kiltojenkin piirissä säännöllisin muoto on käsitellä ohjelmia omien kokousten puitteissa. Useat E-killat ovat kuitenkin pitäneet kaksi jopa kolmekin kokousta, joiden päätteeksi kannanottolomake on täytetty. On myös järjestetty avoimia killan kokouksia, joihin kaikki jäsenet ovat voineet tulla, tai nimenomaan jäsenkunnalle tarkoitettuja tilaisuuksia. Monien E-kiltojen yhteiset neuvottelut ovat usein edeltäneet varsin aista killoissa tapahtuvaa käsittelyä. Seminaarit ja keskustelukerhot ovat myös olleet E-kiltatoiminnassa harrastettuja käsiteltyjen muotoja. Kilttojen jäsenten osanotto on ollut ilahduttavan runsas ja kaikkialta kerrotaan ohjelmien herättämästä kiinnostuksesta.

Myös AE-toimikunnat ovat monin eri muodoin olleet mukana ohjelmakäsittelyssä. Niiden osalta käsittely alkoi osuuskauppa-liitoittain järjestetyissä seminaareissa, joissa tapahtui alustava tutustuminen ohjelmiin. AE-toimikunnat ovat olleet yhteydessä ammattiosastoihin, osuusliikkeiden hallintokuntiin ja kiltoihin ja usein yhdessä niiden kanssa käsitelleet ohjelmia.

Työväenjärjestöjen piirissä ohjelmien käsittely on varsin laajasti levinnyt niiden perusosastoihin. Tämä koskee erityisesti Sdp:tä. SKDL:llä puolestaan on ollut useita ohjelmaa käsitteleviä seminaareja piireittäin. Työväen nuorisojärjestöille on järjestetty ohjelmaseminarit. Kansandemokraattiset nuorisojärjestöt ovat sellaisen jo pitäneet. Seuraavana ovat vuorossa sos.-dem. nuorisojärjestöt ja ruotsinkieliset työväenliikkeen nuorisojärjestöt. Lisäksi ammattiyhdistysnuorille pidetään oma

seminaarinsa Rautalammillä.

Käsittelymuodot ovat siis hyvin monet. Eri puolilla on pyritty löytämään juuri sellainen tapa, joka parhaiten soveltuu omiin toimintamuotoihin. Osuuskaupallisen lehdistön lisäksi vielä valtakunnallinen ja osittain myös paikallinen sanomalehdistö ovat olleet osaltaan tukemassa ohjelmien käsittelyä uutisten ja selostusten muodossa. Ay-lehdissä on näkynyt myös asiasta kirjoituksia. Kauppaviestin ja Suomen Uutisten tuki oli kuitenkin hiukan vaisunlaista. Ulkomaiset, lähinnä ruotsalaiset ja norjalaiset osuustoiminnalliset järjestöt ovat julkaisseet selostuksia ohjelmaluonnoksista.

Tässä vaiheessa asia on haluttu tilanneselostusmielessä esittää hallintoneuvostolle. Varsinaiset kannanotot ovat mahdollisia kenttäkäsittelyn ja ennen kaikkea liittokokouskierroksen päätyttyä sekä tekstin muokkaustyön jälkeen ohjelmien tullessa huhtikuun 9. KK:n hallituksen ja huhtikuun 12. päivänä hallintoneuvoston käsiteltäväksi. Silloin on otettava teksteihin edustajakokouskäsittelyn edellyttämä kanta. Nyt voidaan tietenkin jo käydä yleistä keskustelua tämän hetken havainnoista ja antaa mahdollisia osviittoja ohjelman esittelijöille ja tekstien toimitamisesta huolehtiville toimihenkilöille. Päätöshän liittokokoukselle alistamisesta tehtiin jo joulukuun kokouksessa.

Helle huomautti, että asiasta ei ole tässä vaiheessa tarkoitus keskustella laajemmin. Kiurun esitys oli vain katsaus tämänhetkiseen ohjelmien käsittelyvaiheeseen.

Selostus merkittiin kuulluksi.

+

Sovittiin, että seuraavan pykälän asia käsitellään OTK:n hallintoneuvoston kokouksen jälkeen.

+

11 § Henkilöasioita

Helle huomautti, että KK:n hallintoneuvoston esityslistan 11. § sovittiin käsiteltäväksi OTK:n hallintoneuvoston kokouksen jälkeen.

Jalava esitti pöytäkirjaan merkittäväksi, että kun johtaja

Lennart Kivi siirtyy OTK:hon 1.6.1973, kuten asken OTK:n hallintoneuvoston kokouksessa päätettiin, hänelle myönnetään ero KK:n palveluksesta 31.5.1973.

Esitys merkittiin tiedoksi.

Helle totesi, että tässä kohdin oli tarkoitus esitellä toinenkin asia, mutta hallintoneuvoston puheenjohtajisto, jonka tehtävänä oli valmistella esitys, ei saanut sitä loppuun suoritetuksi, joten asia siirtyy seuraavaan kokoukseen.

Esitys siirrettiin seuraavaan kokoukseen.

12 §

Hallituksen pöytäkirjat

Kuoppala luki hallituksen pöytäkirjat 13.12.1972 - 07.02.1973 väliseltä ajalta.

Pöytäkirjojen luvun yhteydessä Valasma huomautti E-lehdessä olleesta Osuusliike Imatralle osoitetusta artikkelista. Hän kiinnitti huomiota siihen kirjoitustapaan, millä asia artikkelissa käsiteltiin. Tietysti asia on tärkeä, mutta siitä olisi voitu kirjoittaa toisella tavalla. Esittäisin henkilökohtaisesti, että jos tällaisesta asiasta kirjoitetaan, ei ole syytä mainita osuusliikkeen nimeä. Tiedämme, että osuusliikkeet ovat viime aikoina joutuneet supistamaan menojaan, ja tämäkin Osuusliike Imatran toimenpide saattaa olla seuraus menojen supistuksesta.

Pöytäkirjat merkittiin kuulluiksi.

13 §

Kokouksen päättäminen

Helle totesi esityslistan asioiden tulleen käsitellyiksi, ja koska hallintoneuvoston jäsenillä ei ole muita asioita, katson kokouksen päättyneeksi.

Vakuudeksi

Teuvo Lehto

Pasi Kumpulainen

Edellä olevan pöytäkirjan olemme tänään tarkastaneet ja toden-

neet sen kokouksen kulun mukaisesti oikein laadituksi.

Helsingissä huhtikuun 12. päivänä 1973

Matti Salminen
Matti Salminen

KULUTUSOSUUSKUNTIEN
KESKUSLIITTO (KK) r.y.

PÖYTÄKIRJA

HALLINTONEUVOSTON KOKOUS

Aika 12.04.1973

Paikka OTK, Käenkuja 3-5 B, Helsinki

Läsnä Veikko Helle puheenjohtajana,
Ele Alenius Gösta Cavonius
Jukka Elonen Pauli Heikkinen
Mauno Holpainen Sulo Hostila
Pauli Hömppi Reijo Jukkala
Ilmari Järvelä Matti Järvenpää
Veikko Järvinen Osmo Kock
Mauno Koivisto Matti Koivunen
Matti Kuusio Sinikka Luja-Vepsä
Risto Lähteenmäki Hugo Manninen
Kaarlo Marjomaa Tommi Moilanen
Jaakko Purhonen Mauri Pärnänen
Samuel Rahko Antti Raita
Eino Raunio Akseli Rodén
Matti Saarinen Yrjö Sailovaara
Veikko Salmenoja Martti Salminen
Valdemar Sandelin Leo Savonen
Veikko Tainio Väino Turunen
Kalle Valasma Esko Vehkaluoto
Viljo Virtanen
eli 38 hallintoneuvoston jäsentä

Hallituksen jäsenet: Jorma Jalava
Mauri Anttila Oiva Haapanen
Niilo Hämäläinen Kalervo Peitsalo
Ylermi Runko Eero Salovaara
Herman Tunturi

KK:n toimihenkilöt: Sakari Kiuru
Lennart Kivi Pekka Kuoppala sihteerinä
Pauli Myllymäki Eero Ollikainen
Pertti Tuominen

OTK:n toimihenkilöt: Aaro Haapio
Alarik Mettälä Arne Miikkulainen

Jaakko Railio Olavi Salonen
Timo Suortti Yrjö Toivainen
Eino Malinen Eila Tuutti

Pikakirjoittajana Aune Lundqvist

1 §

Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen

Hallintoneuvoston puheenjohtaja Veikko Helle totesi, että kokouskutsu oli lähetetty hallintoneuvoston jäsenille KK:n sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukaisesti kirjatessa kirjassa maaliskuun 8. päivänä 1973 (liite 1) eli vähintään säädetty seitsemän päivää ennen kokousta sekä että sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukainen riittävä määrä jäseniä oli saapunut kokoukseen.

Helle totesi, että kokous oli sääntöjen mukaisessa järjestyksessä kutsuttu koolle ja laillinen päättämään esityslistalla olevista asioista.

2 §

Rochdale-ansiomerkkien myöntäminen

Kuoppala ilmoitti, että hallintoneuvoston jäsenille on jaettu pöydälle luettelo osuusliikkeiden KK:hon lähettämistä Rochdale-ansiomerkkiesityksistä, jotka täyttävät ansiomerkin ohjesäännön vaatimukset (liite 2). Totean, että heitä on 34. Tällä hetkellä käytettävissä olevien tietojen mukaan Rochdale-ansiomerkin saaneita on elossa 186 henkilöä, joista miehiä 162, naisia 18 ja ulkomaalaisia kuusi.

Hallitus esittää, että Rochdale-ansiomerkki myönnettäisiin luettelossa oleville henkilöille paitsi sivulla 2 olevalle Osuusliike Imatran esittämälle toimihenkilölle Niilo Haapalalle. Kun aikanaan 60-luvulla perustettiin E-ansiomerkki- ja E-ansiomitalijärjestelmä, päätettiin, että Rochdale-ansiomerkki voidaan myöntää toimihenkilöille ainoastaan poikkeustapauksessa, mikä edellyttää asianomaiselta valtakunnallisia ansioita osuuskauppaliikkeessä.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta (liitteet 3-36).

3 §

Edustajakokouksen kotimaiset kutsuvieraat

Kuoppala ilmoitti hallituksen esittävän, että tämän kevään

edustajakokoukseen lähetettäisiin kutsut seuraaville valtiovaltan ja kotimaisten järjestöjen edustajille:

Valtioneuvosto
Uudenmaan läänin maaherra
Helsingin kaupunki
Asuntohallitus
SAK
Työväen Sivistysliitto
Kansan Sivistystyön Liitto
Työväen Urheiluliitto
Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto
Helsingin yliopiston osuustoimintapain laitos
Yleinen Osuuskauppojen Liitto
Maatalouskeskusten Liitto

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

4 §

Eläkekassa Tuen A-osaston eläkejärjestelmän muuttaminen

Kuoppala selosti Eläkekassa Tuen eläkejärjestelmän muuttamisen tämänhetkistä vaihetta ja totesi, että hallintoneuvoston jäsenille on jaettu pöydälle asiaa koskeva muistio (liite 37). Eläkekassa Tuen A-osaston sääntöjen muuttaminen on ollut esillä vuosikautia. Sitä käsiteltiin Eläkekassa Tuen edustajiston kokouksessa viime toukokuussa ja ylimääräisessä edustajiston kokouksessa viime vuoden marraskuun 13. päivänä. Esitystä ei tällöinkään hyväksytty, vaan asia päätettiin siirtää toistaiseksi.

Palautan mieliin hallintoneuvoston esityksen Eläkekassa Tuen eläkejärjestelmän muuttamiseksi. Viime vuoden toukokuussa hallintoneuvosto päätti, että Eläkekassa Tuen sääntöjen muutos toteutetaan ja että kuuluminen Eläkekassa Tuen A-osastoon vapaaehtoisuutena ja kassa suljetaan. Eläkekassa Tuen A-osaston indeksisidonnaisuuden muuttamisesta päätettiin, että A-osaston eläkkeitä korotetaan vuosittain kassan hallintoneuvoston päätöksellä KK:n hallituksen suositusten mukaisesti (liite 38).

Edellä mainitussa Eläkekassa Tuen edustajiston ylimääräisessä kokouksessa asetettiin vakuutettujen edustajista koostuva 10-henkinen työryhmä valmistelemaan sääntömuutosasiaa edelleen. Tämän työryhmän esityksestä KK:n hallitus asetti viime joulukuussa viisihenkisen osakasliikkeitä edustavan ryhmän neuvot-

telemaan vakuutettujen edustajien kanssa. Neuvotteluissa on nyt päästy niin pitkälle, että niin osakasliikkeiden kuin vakuutettujen edustajat ovat päässeet yksimieliseen, nyt hallintoneuvoston käsiteltävänä olevaan esitykseen.

Neuvottelujen lähtökohdaksi otettiin Eläkekassa Tuen hallintoneuvoston ylimääräiselle edustajiston kokoukselle esittämä esitys kassan sääntöjen muuttamiseksi. Neuvotteluissa keskityttiin viiteen kohtaan:

1. Kassan sulkeminen
2. Ns. rajaikä, ts. ikä jota nuoremmille kassasta eroaville jäsenille maksetaan heti hänen jäsenmaksuosuuttaan vastaava takaisnostoarvo
3. A-osastosta eronneiden osakkaiden palveluksessa oleville kassan jäsenille jäävän eläkevapaakirjan korottaminen rahan arvon muuttuessa
4. A-osaston eläkkeiden indeksisidonnaisuus
5. Kassan asioita koskeva informaatio

Kassan sulkemisesta ylimääräiselle edustajiston kokoukselle esitetty sulkemisajankohta 1.1.1976 esitetään nyt muutettavaksi vuotta myöhemmäksi eli 1.1.1977. Lisäksi esitetään Tuen sääntömuutosta käsittelevän kassan edustajiston kokouksen hyväksyttäväksi seuraava ponsi:

"Jos TEL:n mukaisia etuja ei ole 1.1.1977 mennessä parannettu siinä määrin, että kassan A-osasto olisi suurimmaksi osaksi menettänyt merkityksensä uusien jäsenten osalta, sallitaan liittyminen A-osastoon 1.1.1977 jälkeen. Jäsen- ja kannatusmaksun määräämisperusteista ja muista yksittäiskohdista mainitun ajankohdan jälkeen A-osastoon liittyneiden jäsenten osalta päätetään myöhemmin."

Toisesta kohdasta ns. rajaiästä hallintoneuvosto suositteli aikanaan 30 vuotta. Nyt esitetään kuitenkin 35 vuoden ikäraja.

Kolmas kohta koskee sitä tapausta, että osakasliike eroaa Tuesta, jolloin myös työntekijät joutuvat eroamaan ja saavat nykyisten sääntöjen mukaan siihenastisia maksuja vastaavan eläkevapaakirjan, joka ei ole sidottu indeksiin. Se että näitä vapaakirjoja ei ole sidottu indeksiin, on luonnollista, koska

osakkaan ja jäsenten erotessa ei tulevaisuudessa olisi indeksikorotusten maksajia. Tässä kohdassa suositellaan sellaista menettelyä, että indeksiin sitomattomien vakuutusten korkoylijäämää käytettäisiin näiden vakuutusten eläkemäärien korottamiseen. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että Tuen laskuperustekorona ollessa 4,25 % ja Tuen saadessa sijoituksilleen tätä suurempaa korkoa, vapaakirjamääriä voidaan korottaa korkoeroa vastaavasti. Tämän mukaan myös E-osuuskapalliikkeesta eronneiden jäsenmaksujensa suorittamista jatkavien entisten jäsenten jatkovakuutusten eläkemäärät nousisivat jonkin verran riippuen siitä, miten kauan jäsenmaksuja on suoritettu. Tämän kohdan toteuttaminen ei vaadi sääntömuutosta, vaan se voidaan hoitaa nykyistenkin sääntöjen puitteissa.

Indeksikysymys oli käydyissä neuvotteluissa sitkein. Neuvottelujen tuloksena esitetään A-osaston eläkkeitä korotettavaksi indeksillä, jonka muutos puoliksi noudattaa TEL-palkkaindeksin ja puoliksi elinkustannusindeksin muutosta. A-osaston eläkkeitä ei kuitenkaan prosentuaalisesti koroteta enempää kuin mitä TEL:n mukaisia eläkkeitä prosentuaalisesti korotetaan.

Viides kohta koskee informaatiota, joka ei ole sääntömuutosasia.

Hallintoneuvostolle esitetään, että jäsenten kuuluminen Eläkekassa Tuen A-osastoon vapaaehtoistetaan 1.1.1977 lukien muuten siten, kuin hallintoneuvosto on 24.5.1972 päättänyt, paitsi että aikaisempaa päätöstä tarkistetaan ja täydennetään muistiossa 12.4.1973 esitetyllä tavalla (liite 38 a).

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

5 §

E-osuuskapalliikkeen periaateohjelma ja kuluttajapoliittinen tavoiteohjelma

Helle ilmoitti, että hallintoneuvoston on tässä kokouksessa omalta osaltaan tehtävä päätös ohjelmaehdotusten edustajakokouksikäsitteilyä varten. Käsitteilyn pohjana on teille jaettu monistevihko, johon liittyvät hallituksen tekemät korjausesitykset sekä ponsilauselemaehdotus (liitteet 39-42). Kiuru selostaa meille lähemmin ohjelmaesityksen viimeaikaista kulkua.

Kiuru esitteli E-osuuskapalliikkeen periaate- ja tavoiteohjelmien ehdotukset hallintoneuvostolle ja totesi, että hallintoneuvosto on käsitellyt viimeksi näitä ohjelmaluonnoksia helmikuussa pidetyssä kokouksessa. Silloinhan selostettiin ohjelmien

kenttä- ja järjestökäsittelyvaihetta. Tämän kokouksen tehtävänä on ottaa ehdotuksiin virallinen kanta, jotta ne voitaisiin edelleen lähettää painoasuun saattamista varten ja osuusliikkeille edustajakokouksikäsitteilyyn valmistautumista varten.

Vaikka ohjelmien käsittelyn aikataulu onkin ollut varsin tiukka, on valmistelu voitu tehdä perusteellisesti. KK:n hallituksen esityslistalla ohjelma-asia on ollut kesäkuun puolivälistä 1972 lähtien kuusi kertaa, viimeksi menneenä maanantaina, jolloin hallituksen käsiteltävänä oli valtuuskunnan 3.4 hyväksymä ohjelmaesitys. Tässä kokouksessa hallituksen tietoon saatettiin myös, että ohjelmavaltuuskunta oli näin katsonut tehtävänsä tulleen toteutetuksi. Valtuuskunnalla on takanaan kaikkiaan viisi perusteellista kokoustyöpäivää ja tekstiä valmistaaneella toimituskunnalla puolestaan 16 varsinaista kokousta.

Toimituskunnan edustajana minulle on mieluista todeta, että toimikuntien keskinäinen ja sisäinen yhteistyö on ollut erittäin antoisaa. Valtuuskunnan jäsenet ovat monitahoisesti asiaa tarkastellen täsmentäneet ohjelman peruslinjoja ja kriittisin huomautuksin viimeistelleet ohjelmatekstit nykyiseen asuunsa. Tässä työssä on ohjelmavaltuuskunnan puheenjohtajan Viljo Virtasen panos ollut merkittävä. Myös toimikuntien sihteerien työmäärä on ollut varsin suuri.

Valtuuskunnan esityksen taustana on toimikuntakäsittelyn lisäksi ollut huomattavan laaja - tietävästi lajissaan laajin - ohjelmakeskustelu. Vertailuaineistoa - mutta suppeammista keskusteluista - on löydetty vain Ruotsista ja Norjasta. Tällöin tarkoitan KF:n kuluttajakongressia edeltänyttä opinto-kerhokeskustelua ja aloitetoimintaa vuonna 1971 sekä Norjan NKL:n meneillään olevaa kuluttajapoliittista ohjelmakeskustelua. Edelliseen osallistui 13 000 jäsentä ja jälkimmäiseen 3 000.

Meidän keskustelumme lopullisia osallistumislukuja ei ole vielä voitu kerätä ja saattaa olla, että monet keskustelutilaisuudet eivät tulekaan tietoomme. Sama koskee asiasta syntyneitä lehtikirjoittelua. Varmoina numeroina voimme kuitenkin mainita yli 600:n E-killan ja näin ollen yli 6 000 kiltajäsenen vaikuttaneen ohjelmiin konkreettisin kannanotoin. Miltei kaikki osuusliikkeiden AE-toimikunnat ovat olleet keskustelussa mukana sanottavansa sanomassa. Tästä kertyy varovaisestikin ottaen tuhannen henkilön ryhmä. Lukuisat osuusliikkeet ovat järjestäneet jäsenilleen ja kaikille kuluttajille avoimia tilaisuuksia, joissa ohjelmia on esitelty ja niistä keskusteltu. Näiden

tilaisuuksien osanottajamäärä nousee kymmeniin tuhansiin. Perille tulleet tiedot järjestökeskustelusta ja lehdistökäsittelyn laajuus lisäävät osallistuja- ja seuraajapiirin ulottuvuutta. Tarkoitus on kerätä tästä lisätietoja edustajakokoukseen mennessä.

Merkittävää on, että valtaosa osuusliikkeiden edustajistoista on kokoontunut varta vasten ohjelmakeskusteluun. Meillä on tiedot lähes 50 edustajiston kokouksesta. Edustajistot ovat evästäneet liitto- ja edustajakokousedustajiaan myöhempiä käsittelyvaiheita silmällä pitäen.

Tämä kaikki ennako-odotukset ylittänyt keskustelun laajuus ei olisi ilmeisesti ollut mahdollista ilman viime vuosina perustettuja ja jäsentöimikuntia, E-kiltoja ja AE-toimikuntia. Niiden avulla jäsenkunnalla on ollut mahdollisuus luovalla tavalla osallistua, ja mikä tärkeintä, välittömästi vaikuttaa liikkeen päämäärän asetteluun ja toiminnan suunnitteluun. Tämä onkin jäsenten ja heidän edustajiensa luovuttamaton oikeus. Siksi oli periaatteellisesti tärkeää, että ohjelmien yleislinjoista vastaavalla valtuuskunnalla oli maallikkovaltainen kokoonpano. Ohjelmallisten suuntaviivojen veto ei ole aidossa osuustoiminnassa palkatun johdon vaan jäsenten asia.

Mikä tässä ohjelmakeskustelussa oli sitten olennaista? Siihen vastaaminen vaatisi tietenkin oman erittelynsä. Keskustelussa ovat päällimmäiseksi nousseet ainakin seuraavat neljä-viisi kannanottoa:

Kohta 1

Ensimmäisen kerran käytiin perusteellinen ja kriittinen keskustelu kuluttajan uudesta asemasta ja osuuskauppaliikkeen kuluttajapoliittisista mahdollisuuksista ja tehtävistä.

Viime vuonna kuluttajapoliittisen toimintaohjelman ollessa käsiteltävänä keskustelu ei vielä syttynyt. Nyt nähtiin kuluttajaa kohtaavat ongelmat omina ja aikaisempaa realistisempina. Sitä todistaa periaateohjelman A-luvun "Kuluttajan asema yhteiskunnassa" saama voimakas kannatus, kun lähes 90 % piti ohjelman sanontaa joko hyvänä tai tyydyttävänä. Todellisuutta synkempänä piti tilanteen erittelyä vain 4 % vastanneista E-killoista.

Nyt käydyin keskustelun varaan E-liike kykenee rakentamaan aikaisempaa varmemmin suuntaviitoin kuluttajapoliittisen toimintansa. Erityisesti ihmisiä uskaruttavana asiana keskustelu toi esille huolen lähialvelun säilymisestä. Myös ympäristön

huononeminen nähtiin nyt eräänä keskeisenä kuluttajaongelmana.

Kohta 2

Osuuskauppaliikkeen ja muun työväenliikkeen suhteiden merkitys korostui keskustelussa. Tämä sinänsä luonnollinen asia vaati nyt käydyin selvittävän pohdinnan. Sen seuraavana vaiheena saattaa olla kysymyksen asettaminen toisin päin: onko työväenliike osa osuuskauppaliikettä? Yhteistyöhön täytyy olla molemminpuolista.

Kohta 3

Paljon huomiota omistettiin myös osuuskauppaliikkeen ja viljelijäväestön suhteiden selvittämiseen. Kuluttajan ja viljelijän välillä ei nähty eturistiriitaa.

Kohta 4

Viime kevään keskustelussa kriittisen tarkastelun alaisena ollut puolueettomuuskäsite täsmentyi puoluepoliittiseksi riippumattomuudeksi. Samoin muukin keskeiset toimintaperiaatteet, jotka on kirjoitettu sivulla 9, saivat nyt uusia ja lähelle Kansainvälisen Osuustoimintaliiton kantaa menevän asun.

Kohta 5

Osuuskauppaliikkeen itsenäiseen toimintamahdollisuuteen, sen riippumattomuuteen ulkopuolisista rahoittajista, kiinnitettiin runsaasti huomiota. Tällöin nousivat korostettuun asemaan E-liikkeen säästökassan ja vakuutustoiminnan kehittäminen. Tässä yhteydessä keskustelijat näkivät selvästi E-liikkeen itsenäisen toiminnan vaikeudet markkinatalousjärjestelmässä.

Keskustelu osoitti jäsenkunnan ja lähijärjestöjen edustajien horjuvan uskossaan eräissä suhteissa: Luottaako vai ei E-liikkeeseen, uskoako että ohjelmanteko on aitoa ja vilpitöntä? Myöhemmät toimenpiteet - niistä ehkä ensimmäisinä kaavailun alla olevat organisaation muutokset - ja muu käyttäytymisemme ratkaisevat, pysyykö nyt saavutettu yhteistyön henki ja palautuu ko liikkeen alkuvuosikymmeninä saavuttamamme maine.

Edellinen, keskustelun annista laadittu yhteenveto tehnee turhaksi kysymyksen, oliko laajasta kenttäkäsittelystä ohjelmantoon kannalta hyötyä. Hyväksyttiin siinä ohjelmavaltuuskunnassa omaksutut rakenteelliset ja sisällölliset ratkaisut. Tärkeää kuitenkin on, että ohjelmat tulivat nopeasti tunnetuiksi ja että niiden

yleislinja varmistui, painopisteet kiinteistyivät ja aivan uusiakin asioita ja näkökohtia tuli esille. Esimerkkeinä painopisteiden täsmentymisestä mainittakoon työväenliikkeen lisäysten - etenkin työväenlehdistöä koskevien mainintojen - mukaantulo nyt käsiteltävään esitykseen. Nuorisoa koskeva lisäkohta kuluttajapolitiittiseen ohjelmaan on kenttä- ja järjestökeskustelun tulos ja kaikkien E-yhteisöjen - niiden juridisesta muodosta riippumatta - aatteellisen yhtenäisyyden korostaminen ja kansanvaltaisen valvonnan ulottaminen niihin kaikkiin on myös täydennystä alkuperäiseen tekstiin.

Erikseen mainitsen vielä henkilökunnan osallistumista koskevan kohdan, joka on tärkeä periaatteellinen lisäys. Henkilökunnan oikeutta tulla valituksi päättäviin elimiin esitettiin monissa lausunnoissa. Naapuriyhteistyöstä puhuttaessa haluttiin erikseen korostaa Neuvostoliiton ja Suomen osuustoiminnallisen vuorovaikutuksen merkitystä.

Rakennetta koskenut keskustelu toi kokonaan uuden kappaleen "Kuluttajan vaihtoehdot". Sen tarkoituksena on sitoa ohjelman erittely ja ehdotusluvut, siis luvut A ja B, toisiinsa ja samalla todeta osuuskauppaliikkeen historiallinen merkitys ja edessä olevat tehtävät. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että valtuuskunta ei alun perin pitänyt tarpeellisuutta historiallista tarkastelutapaa, vaan katseen suuntaamista tästä eteenpäin. Taustatietoja sisältävään kappaleeseen tulee kuitenkin historiallista aineistoa. Silloin voidaan todeta, että periaateohjelma pohjautuu monelta osalta aikaisempiin pohdintoihin ja kannanottoihin. Siten se näyttää olevan monelta osin samanlainen kuin esim. vuonna 1938 tehty "Osuuskauppaliikkeen talouspoliittinen ohjelma". Myös painotuseroja luonnollisesti esiintyy. Nämä juontavat juurensa yhteiskunnallisen tilanteen erilaisuudesta. Olihan niihin aikoihin esimerkiksi osuustoiminnallisen tuotannon ongelmat keskeisiä, kun nyt ovat tärkeitä jakelun ongelmat. Historiaa tarkasteltaessa merkittävänä ideologisen linjan vetäjänä esiintyy KK:n silloinen kirjallinen sihteeri, professori Antero Rinne.

Ennätyskellisen runsaasta aloitteellisuudesta huolimatta keskustelua on leimannut suuri yksimielisyys. Tosin sanonnan jyrkkyys-tai laimeusulottuvuudet ovat aiheuttaneet paljonkin sananvaihtoa. Periaatteellisesti merkittävien näkemysero tuotiin esille Osuusliike Elannon E-kiltojen ja hallintokuntien porvarillisten jäsenten piiristä. Se täsmentyi erilliseksi ohjelmalliseksi esitykseksi, "Elannon ohjelmaksi" (liite 43). Tässä asiapaperissa on Elannon suhde työväenliikkeeseen tahdottu määri-

tellä merkittävästi löyhemmäksi kuin ohjelmatoimituskuntien luonnoksessa. Linaan tätä koskevan kohdan: "Vaikka Elannon syntyy ja toimintaan onkin voimakkaasti vaikuttanut työväenliike perinteineen, mukana on koko ajan ollut muitakin kansalaisryhmiä. Elanto on tavallaan kasvanut yli perinteisten rajojen tapahtuneella yhteistyöllä", sanotaan ohjelma-vihkossa. Tässä Elannon porvarillisten ohjelmassa on samoin tehty joukko poistoja ja muutoksia merkitseviä lievennyksiä. Rakenteellisesti se seuraa kuitenkin "Suuntaviivat"-ohjelmaa, yhtyyppä se monin kohdin siihen kritiikkiin ja niihin keinoihin, jotka ohjelmavaltuuskunta on nähnyt oikeiksi. Tämä osoittanee, että kuluttajan ongelmat koetaan lähes samanlaisina poliittisista katsomuksista riippumatta. Elannon edustajistossa käytiin ohjelmia koskeva keskustelu, jossa eri ryhmät lausuiivat käsityksensä ohjelmista ja saattoivat ne KK:n tietoon. Tämä tapahtui 5.4.

Käsittelyn kuluessa on useasti kysytty, mitä hyötyä ohjelmista on. Aiotaanko niitä todella noudattaa ja soveltaa käytäntöön? Näin aprikoivat lähinnä jäsenet. Mitä apua näistä on markkinoimille? Tuovatko ne markkoja kassaan? ovat eräitä toimitusjohtajien muotoilemia kysymyksiä. Tällaiset kysymykset odottavat vielä vastauksiaan, mutta ainakin sosiologian teoriassa ohjelmilla katsotaan yleensä olevan ristiriitaista toimintaa yhenäistävä vaikutus. Jo tällä täytyy olla myönteisiä liiketaloudellisia seurauksia. Lisäksi ohjelmat antavat ohjeita käytännön toiminnalle. Sen luulisi myös vievän liikettä eteenpäin, varsinkin kun ohjeet ovat olleet näinkin laajassa ja perusteellisessa puntarissa. Saattaa kuitenkin odottaa, että ohjelmien kannanotot yleisluonteisuudestaan huolimatta aiheuttavat jossakin määrin sopeutumisvaikeuksia. Kannanotothan edellyttävät toiminnan uudistamista. Vaikka tähän olisi henkistä valmiutta, ei aina ole aineellisia edellytyksiä. Mutta kysymys lienee sitenkin viime kädessä tahdosta ja pyrkimisestä ohjelmien osoittamaan suuntaan.

Tässä hallintoneuvoston kokouksessa ohjelmat ovat valtuuskunnan viimeistelemässä muodossa ja hallituksen muutosesitykset joihinkin yksityiskohtiin on jaettu hallintoneuvoston jäsenille erillisillä liuskoilla. Jo nyt saanen sanoa, että saattaisi olla käytännöllistä antaa hallitukselle oikeus tehdä tarvittavia tyyllisiä mutta ei asiaa muuttavia korjauksia. Niiden esittelyyn saanen palata yleiskeskustelun jälkeen.

KK:n hallitus ehdottaa, että ohjelmat hyväksyttäisiin ja ne esitettäisiin KK:n 57. edustajakokouksen käsiteltäviksi. Lisäksi hallitus on pohtinut ohjelmien täytäntöönpanoa koskevia ponsilau-

mia keskustellen tällöin ohjelman yhteenvedoa koskevista lisäyksistä.

KK:n johto on valmistanut täällä pöydälle jaetun ponsilausemaehdotuksen, jonka hyväksymistä rohkenen esittää hallintoneuvostolle, vaikka hallitus ei tiukan aikataulun vuoksi voinut tätä laajemmassa muodossa virallisesti käsitellä. Se noudattaa kuitenkin hallituksen keskustelun linjaa. Mikäli ohjelmat ja ponnit nyt hyväksytään, ne ehtivät ajoissa jakeluun ensin monistettuna ja pian myös painettuna.

Viittasin aikaisemmin ohjelmakeskustelijoiden runsauteen ja pohdinnan vilkkauteen. Toveri puheenjohtaja, Lopetan esittelyni toteamukseen: Keskustelu ohjelmasta ei ole vielä päättynyt eikä sen pitäisikään sammua.

Virtanen halusi tässä yhteydessä ilmoittaa, että ohjelmavaltuuskunnan kaikki päätökset ovat olleet yksimielisiä, joten siinä suhteessa on ollut miellyttävä työskennellä. Kiitän ohjelmavaltuuskunnan jäseniä hyvästä yhteistyöstä. Kiitokset ovat kuitenkin pääasiassa esitettävä ohjelmatoimituskunnan jäsenille, jotka ovat tehneet varsinaisen työn ja valmistaneet tekstin, mutta kuten sanottu, ei valtuuskuntakaan ole näitä ohjelmia pelkällä nuijankopautuksella hyväksynyt, vaan asiasta on sielläkin keskusteltu paljon. Yhdyn Kiurun esitykseen, että hallintoneuvostossa hyväksyttäisiin periaateohjelma ja kuluttajapoliittinen tavoiteohjelma sekä laaja ponsilausemaehdotus.

Cavonius totesi johtaja Kiurun jo selostuksessaan maininneen Elannon asennoitumisesta tähän KK:n periaateohjelmaan. Haluan kuitenkin vielä lyhyesti tähdentää, että Elannon edustajisto ei päässyt tämän ohjelman käsittelyssä yksimielisyyteen, vaan lähetti erisältoiset muutosohjelmansa KK:lle, kuten johtaja Kiuru mainitsi.

Tämä johtui ennen kaikkea siitä, että Elannon porvarillisen ryhmän periaateohjelma Elantoa varten poikkeaa sävyiltään vaikka ei periaatteessa niin paljon KK:n periaateohjelmasta, että porvarillinen ryhmä ei katsonut mahdolliseksi hyväksyä KK:n ohjelmaa sellaisenaan. Ryhmän ohjelmaehdotuksessa sanotaan:

"Kun Elannon periaateohjelmaluonnos on monilta päälinjoiltaan kaikkien kuluttajaryhmien hyväksyttävissä, kunhan eräät maailmankatsomuksellisesti yksisuuntaiset ja osaltaan tarpeellisetkin perustelut oikaistaan, on tällaisen periaatteellisenkin ohjelmajulistuksen kohdalla edellytykset päästä koko jäsen-

kuntaa tyydyttävään tulokseen. Tällä hetkellä, jolloin Elanto on erittäin kireässä kilpailussa kaupan eri ryhmittymien kanssa, on tuskin varaa jäsenkuntaamme hajoittaviin sisäisiin kiistelyihin.

Tästä syystä on Elannon porvarillinen ryhmä katsonut tarpeelliseksi pyrkiä rakentamaan jäsenkunnallemme ristiriidaton ja toteuttamiskelpoinen periaateohjelma."

Toisaalta KK:n hallitus nähtävästi ei ole katsonut voivansa hyväksyä Elannon porvarillisen ryhmän muutosehdotuksia. Näin ollen, mikäli olen käsittänyt asian oikein, periaateohjelmaehdotus ei ole lopullisesti ratkaistu Elannossa. Vaikka ohjelmaehdotus ensisijaisesti koskee muuta osuuskauppaliikettä kuin Elantoa, olen halunnut tällä tavoin esittää Elannon porvarillisen ryhmän kannan KK:n hallintoneuvoston tietoon. Ilmoitan, että kannatan Elannon porvarillisen ryhmän periaateohjelmaa.

Hömppi mainitsi Kiurun esittelystä käyneen ilmi, että on olemassa ajatus, että johtoryhmä tai hallitus vielä ryhtyisi stilisoimaan nyt esityksenä olevaa KK:n periaateohjelmaa ja Kiuru mainitsi jopa kappaleiden muuttamisesta. En täysin ymmärtänyt, mitä kaikkea se merkitsi, mutta jos laajempiin muutoksiin ryhdyttäisiin, on huomattava, että tätä periaateohjelmaehdotusta on valmisteltu hyvin perusteellisesti pitkän aikaa. Ellei ohjelmatoimituskunnalla tai valtuuskunnalla ole enää mahdollisuutta puuttua tämän ohjelman stilisointiin ja sen tarkistamiseen, niin mielestämmeni olisi syytä, että hallintoneuvosto nimeäisi toimikunnan, jonka tehtäväksi tulisi täällä suoritettun keskustelun ja mahdollisten lisäesitysten perusteella suorittaa tarvittavat stilistiset muutokset edustajakokoukselle esitettävää ohjelmaehdotusta varten.

Kiuru oli sitä mieltä, että niin pientä työtä varten ei kannata perustaa toimikuntaa. Olen aivan samaa mieltä, että ohjelmaan ei pidä enää mennä tekemään mitään sellaisia muutoksia, joilla olisi merkitystä. Sanoin tämän kappalejaon esimerkin sivulta 23. Siinä eräässä kappaleessa puhutaan työväen kulttuurin tukemisesta ja sitä edeltävässä kappaleessa hitaasti vaihtuvista pienituloisista tavaroista. Tässä saattaa syntyä sellainen käsitys, että työväenlehdet olisivat näitä hitaasti vaihtuvia tavaroita, joten ehdotin näiden kappaleiden vaihtamista keskenään. Puhuessani muutoksista tarkoitin tämän luokan asioita.

Helle totesi, että tämän runsaampaa keskustelua ohjelma-

ehdotuksista ei ehkä enää hallintoneuvostossa synny, koska me olemme kenties jokainen omalla tahollamme joutuneet käsittelemään näitä varhaisemmassa vaiheessa jo moneenkin kertaan.

Valasma halusi esittää KK:n hallitukselle toivomuksen nyt tehtävään periaateohjelman päätökseen nähden. Kun periaateohjelmaa on käsitelty pitkään ja monissa vaiheissa ja jotta ohjelma ei jäisi aivan yksipuoliseksi, uskaltaisin esittää KK:n hallitukselle, että kun periaateohjelma tulee edustajakokouksessa hyväksyttyä, ryhdyttäisiin toimimaan siten, että otettaisiin yhteyttä puolueisiin, joiden pääedustajat ovat täällä tätä päätöstä tekemässä, samoin ammattijärjestöihin. Näin sen vuoksi, että perusjärjestöissä lähdetäisiin kehittämään toimintaa periaateohjelman viitoittamaan suuntaan, jotta se todella tulisi käytännössäkin toteutettua. Tarkoitin tällä sitä, että työväenjärjestöjen piirissä alleviivattaisiin ohjelman edellyttämää ostousjärjestystä. Tältä kannalta KK:n hallituksen olisi syytä käsitellä asia. Kun KK:n edustajakokous on lopullisesti hyväksynyt periaateohjelman ja kun meillä on vielä asian tuntevat miehet käytettävissä, he voisivat ottaa yhteyttä työväenjärjestöihin ja saada siten aikaan yhteistoimintaa periaateohjelman pohjalta.

Kuulimme pääjohtaja Salovaaran esityksen siitä, mikä on E-osuuskauppaliikkeen osuus maamme vähittäiskaupasta ja että se on laskusuunnassa. Tiedämme, että tällä hetkellä työväestön osuus E-osuuskauppaliikkeessä ostajana on 30-35 % ja työväestön osuus asiakkaina Keskossa ylittää 50 % ja kuitenkin Keskolla ei ole minkäänlaista periaateohjelmaa eikä velvollisuuksia työväestöä kohtaan. Toivon, että sen jälkeen kun ohjelma on hyväksytty KK:n edustajakokouksessa, lähdetäisiin yhteistyötä työväenliikkeisiin kehittämään myönteiseen suuntaan.

Hostila viittasi Hömpin puheenvuoroon, jossa hän mainitsi mahdollisuudesta, että ohjelmaa ryhdytään vesittämään, ja totesi, että myös sos.-dem. ryhmä käsitellessään Kiurun ehdotusta lähti siitä, että ohjelmaehdotus on jakamaton eikä siihen saa lisätä mitään sellaista, joka merkitykseltään muuttaisi ohjelman luonnetta. Joitakin tyylillisiä tarkistuksia lienee syytä suorittaa ja viittaaan siinä mielessä 3. sivun 3. kappaleeseen, jonka sanonta tavallista ihmistä varten täytyisi kirjoittaa uudelleen. Ehdotan ponsien hyväksymistä ilman erillistä työryhmää.

Helle totesi, että tämän keskustelun aikana on hallintoneuvoston jäsen Cavonius ilmoittanut kannattavansa Elannon porvarillisen ryhmän periaateohjelmaa. Kannanotto merkitään pöytäkirjaan.

Hömpin ehdotuksesta, että hallintoneuvosto asettaisi keskuudestaan toimikunnan tarkistamaan ohjelmien stilisointia, luovuttanee Kiurun antaman vastauksen jälkeen, joten ehdotus raukeaa.

Helle totesi edelleen Valasman toivomukseen, että KKM hallitus sen jälkeen, kun periaateohjelma lopullisesti tulee edustajakokouksessa hyväksytyksi, pitäisi yllä yhteyksiä eri tahoille, että ohjelman toteuttaminen voisi tapahtua mahdollisimman laajalla kentällä ja että ne jotka näitä asioita hoitavat työväen ja muissa vastaavissa järjestöissä, ottaisivat huomioon tämän ohjelman edellyttämät seikat.

Lisäksi Kiuru oli ehdottanut, että hallintoneuvosto antaisi hallitukselle valtuudet tehdä tarpeellisia stilistisiä tarkistuksia ponsilauseلمان eräisiin kohtiin.

Hallintoneuvosto päätti yksimielisesti hyväksyä E-osuus-kauppaliikkeen periaateohjelman ja kuluttajapoliittisen tavoiteohjelman sekä ponsilausemaehdotuksen, jonka hallitus vielä tarkistaa tyyllisesti, edelleen esitettäväksi edustajakokoukselle.

6 §

Henkilöasia

Helle ehdotti, että tämän pykälän asia jätetään toistaiseksi vielä pöydälle.

Manninen huomautti puheenjohtajan ehdotuksen johdosta, vaikka hän ei tiedä, mistä asiasta on kysymys, että on kummallista, että asia, josta ei tiedetä mitään, pannaan jo toisen kerran pöydälle. Minä olen kuitenkin valmistanut asiasta puheenvuoron, jotta voisin sanoa oman mielipiteeni, mutta kun minulle ei ilmoiteta, mikä asia on kysymyksessä, en voi käyttää sitä puheenvuoroa. Toivoisin, että minulle joskus sanottaisiin, mikä se asia on, joka jo toistamiseen pannaan pöydälle.

Esitys jätettiin pöydälle.

7 §

Hallituksen pöytäkirjat

Kuoppala luki hallituksen pöytäkirjat 21.02.-04.04.1973 väliseltä ajalta.

Pöytäkirjat merkittiin kuulluiksi.

8 §

Kokouksen päättäminen

Helle totesi esityslistan asioiden tulleen käsitellyiksi, ja koska hallintoneuvoston jäsenillä ei ole muita asioita, katson kokouksen päättyneeksi.

Vakuudeksi

Teuvo Lehto

Teuvo Kuoppala

Edellä olevan pöytäkirjan olemme tänään tarkastaneet ja todenneet sen kokouksen kulun mukaisesti oikein laadituksi.

Helsingissä toukokuun 22. päivänä 1973

Teuvo Lehto
Teuvo Kuoppala

KULUTUSOSUUSKUNTIEN
KESKUSLIITTO (KK) r.y.

PÖYTÄKIRJA

HALLINTONEUVOSTON KOKOUS

Aika 22.05.1973

Paikka OTK, Käenkuja 3-5 B, Helsinki

Läsnä Veikko Helle puheenjohtajana,
Ele Alenius Gösta Cavonius
Jukka Elonen Pauli Heikkinen
Mauno Holpainen Sulo Hostila
Pauli Hömppi Reino Jukkala
Ilmari Järvelä Matti Järvenpää
Veikko Järvinen Osmo Kock
Mauno Koivisto Matti Koivunen
Matti Kuusio Risto Lähtenmäki
Hugo Manninen Kaarlo Marjomaa
Tommi Moilanen Jaakko Purhonen
Mauri Pärnänen Samuel Rahko
Antti Raita Eino Raunio
Akseli Rodén Matti Saarinen
Yrjö Sailovaara Veikko Salmenoja
Martti Salminen Valdemar Sandelin
Leo Savonen Veikko Tainio
Väinö Turunen Kalle Valasma
Esko Vehkaluoto Viljo Virtanen
eli 37 hallintoneuvoston jäsentä

Hallituksen jäsenet: Jorma Jalava
Mauri Anttila Oiva Haapanen
Alli Lahtinen Kalervo Peitsalo
Ylermi Runko Eero Salovaara
Herman Tunturi Armas Vinberg

KK:n toimihenkilöt: Sakari Kiuru
Lennart Kivi Pekka Kuoppala sihteerinä
Pertti Tuominen

OTK:n toimihenkilöt: Aaro Haapio
Alarik Mettälä Arne Miikkulainen
Jaakko Railio Olavi Salonen

Timo Suortti Yrjö Toivainen
Eero Malinen Eila Tuutti

Pöytäkirjan laati Aune Lundqvist

1 §

Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen

Hallintoneuvoston puheenjohtaja Veikko Helle totesi, että kokouskutsu oli lähetetty hallintoneuvoston jäsenille KK:n sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukaisesti kirjatussa kirjeessä toukokuun 4. päivänä 1973 (liite 1) eli vähintään säädetty seitsemän päivää ennen kokousta sekä että sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukainen riittävä määrä jäseniä oli saapunut kokoukseen.

Helle totesi, että kokous on sääntöjen mukaisessa järjestyksessä kutsuttu koolle ja laillinen päättämään esityslistalla olevista asioista.

2 §

Edustajakokousjärjestelyjä

Kuoppala esitti hallituksen ehdotuksen edustajakokouksen käytännöllisiksi järjestelyiksi sekä edustajakokousohjelmaksi (liitteet 2-3).

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

3 §

Henkilöasia

Jalava ilmoitti varatuomari Pekka Kuoppalan pyytäneen eroa keskusliiton sihteerin tehtävistä mahdollisimman pian ja viimeistään 30.06.1973 alkaen tultuaan valituksi Lomaliitto r.y:n toiminnanjohtajaksi. Hallitus esittää, että varatuomari Kuoppalan eronpyyntö hyväksyttäisiin (liite 4).

KK:n johtoryhmällä ei ole tällä hetkellä esitystä KK:n organisaation uudelleen järjestelemiseksi, sillä johtaja Kivi ja varatuomari Kuoppala siirtyvät samana päivänä pois KK:sta. Kun hallitukseen ei ole vielä käsitelty KJT:n mietintöä, jossa näitä vakansseja ei enää ole, niiden täyttäminen nyt on mahdotonta. KK:n organisaatiota voidaan tarkastella vasta, kun nähdään, mille kannalle KJT:n mietinnön suhteen halli-

tus ja hallintoneuvosto asettuvat.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti.

4 §

Palkka-asia

Helle esitti, että hallintoneuvoston nimeämien henkilöiden palkkaa korotettaisiin 01.04.1973 lähtien Työehtoliiton suosittelemalla 10,2 %:lla ja että lomatalpaluuraha määrättäisiin 20 %:ksi.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

Helle ilmoitti KK:n hallintoneuvoston v. 1965 vahvistaneen pääjohtajan käyttöön tilityksistä vapaaksi edustusrahaksi 2 400 mk vuodessa. Rahanarvon muutoksen vuoksi esitän, että mainittu summa korotettaisiin toukokuun alusta lähtien 3 000 mk:ksi.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

5 §

Hallituksen pöytäkirjat

Kuoppala luki hallituksen pöytäkirjat 09.04. - 17.05.1973 väliseltä ajalta.

Pöytäkirjat merkittiin tiedoksi.

6 §

Tiedustelu ME-lehden Zavidovo-artikkelista

Hömppi tiedusteli, onko hallitus tietoinen ja mahdollisesti käsitellyt viimeisessä ME-lehdessä ollutta Zavidovo-vuotojuttua, joka viime päivinä jäsenistön keskuudessa on herättänyt suurta huomiota ja keskustelua. Jäsenistön piirissä tunnetaan levottomuutta nimenomaan sen johdosta, että tässä kirjoituksessa on menty erittäin pitkälle puoluepoliittisten asioiden esille vetämisessä. ME-lehteä on käytetty erittäin vahvasti E-liikkeessä mukana olevan toisen työväenryhmän sisäisten asioiden selvittämiseen. Tällainen toiminta lehden piirissä ei ole hyväksyttävää ja koituu E-liikkeen vahingoksi, jos mainittu toiminta saa jatkaa. Pyytäisin tässä yhteydessä huomioidaan sen, että kun E-liikkeen toiminnan yhteydessä yleensä puhutaan työväenhenkisyudesta tai työväenliikkeeseen liittymisestä, usein mielellään tuodaan esiin vastustavaa kantaa puolustettaessa, että E-liikettä ei pitäisi

nähdä näin ahtaasti. Nyt kuitenkin kyseisessä kirjoituksessa on menty paljon ahtaammalle selvittämällä yhden E-liikkeen toimintaan osallistuvan vasemmistoryhmän sisäisiä asioita. Mielestäni KK:n hallituksen olisi puututtava tällaiseen toimintaan, ja ME-lehden toimituspoliittiseksi linjaksi pitäisi hyväksyä sellaiset periaatteet, jotka on mm. kirjoitettu edustajakokouksen käsiteltäväksi tulevaan periaateohjelmaan.

Kiuru mainitsi olevan totta, että kirjoituksesta on syntynyt paljon keskustelua. On vahinko, että päätoimittaja Myllymäki, jolle tällaisten asioiden selvittely kuuluu, on tällä hetkellä matkoilla ulkomailla. Toisaalta voidaan ehkä sanoa, että kun ME-lehti on ryhtynyt käsittelemään tällaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä, niissä aina tulee esille asioita, joista saatetaan olla eri mieltä. Zavidovo-juttu on erittäin ajankohtainen eikä meiltä voida kieltää tämän kysymyksen koskettelemista. Eri asia on, miten artikkelin kirjoittaminen on onnistunut tyylillisesti. En ymmärrä, miten artikkeli on puoluepoliittinen, vaan mielestäni asiaa käsitellään siinä laajasti ja yleisesti. Jos artikkelissa mennään jonkun työväenryhmän sisäisiin asioihin, ei se mielestäni ainakaan koske kansandemokraattista liikettä eikä myöskään sosiaalidemokraatteja. Mielestäni asiaa on mainitussa artikkelissa käsitelty hyvin yleiseltä kannalta.

Manninen totesi käsittäneensä ME-lehden merkityksen olevan edistää E-osuuskauppaliikkeen toimintaa. Nyt kun olen lukenut po. kirjoituksen, en tiedä, edistetäänkö sillä E-osuuskauppaliikkeen jäsentenhankintaa, myynnin kehitystä vai taloudellisen tuloksen parantumista. En näe, että kyseessä olisi mikään näistä. Olen sitä mieltä, että kirjoitus olisi voitu julkaista jossakin muussa lehdessä, mutta ei sellaisessa julkaisussa, joka on hyväksytty E-liikkeen yhteiseksi äänenkannattajaksi. Jos lähdetään siitä, että E-liikkeestä on tehtävä mahtava ja voimakas, sen julkaisussa ei saisi kirjoittaa mitään sellaista, joka uhkaa vaarantaa yhteiset pyrkimyksemme. Ehkä Kiuru, päätoimittaja, kirjoituksen tekijä ja vaikkapa pääjohtajakin voivat puolustaa tätä kirjoitusta jollakin toisella tavalla, mutta puolustelut eivät muuta sitä, etteikö asian ympärillä keskustella ja etteikö keskusteluissa esitetä myös sellaisia mielipiteitä, jotka eivät ole E-liikkeelle yksinomaan myönteisiä.

Olen sitä mieltä, että kun esim. opetetaan, että lapselle ei saa antaa terävää puukkoa, se käsitykseni mukaan pitää paikkansa myös E-osuuskauppaliikkeessä; ei saa antaa taitamattomille

toimittajille terävää asetta, jolla ne vahingoittavat ei ainoastaan itseään vaan myös aseensa antajaa. Näin ollen esitän, että tätä asiaa hyvin vakavasti käsitellään myös E-osuuskauppaliikkeen johtoportaatissa. En halua, että ketään ristiinnaulitaan tai syytetään, mutta olen sitä mieltä, että jos joku lyö vasaralla sormeen, alkoon lyökä sitä toista kertaa. Tässä ei ainoastaan jouduta tilanteeseen, että osa lukijoista säälii kirjoittajaa, vaan siihen, että osuuskauppaliike kokonaisuudessaan kärsii harkitsemattomuudesta, jossa kiihkomielisyys on voittanut järjen.

Koivisto mainitsi, että eilen oli Elannossa sekä hallintoneuvoston että edustajiston kokoukset, joissa kummassakin kyseinen ME-lehden artikkeli oli esillä ja joissa kansandemokraattisen ryhmän taholta esitettiin lausunnon antamista. Esitin kuitenkin, että asiaa otettaisiin ensin selvää, ennen kuin annetaan lausuntoja. Tämän vuoksi soitin tänään toimitukseen, jossa päätoimittajan lomalla ollessa keskustelin vt. päätoimittaja Vimparin kanssa. Hän todisteli, ettei tekstissä ole mitään sellaista, jonka pitäisi aiheuttaa kansandemokraattien taholla suuttumusta. Kiinnitin hänen huomiotaan siihen seikkaan, että maisteri Repo oli tullut radion johtajaksi nimenomaan kansandemokraattien paikalle tai tarkemmin siihen kiintiöön, jonka mukaan silloin toimittiin. Hän perusteli kantaansa laajasti ja sanoi olevansa vakuuttunut, kuten moni muukin, että totuus asiassa on se, mikä on kirjoitettu po. artikkelissa.

Tiedustelin, miten asia oli etukäteen niin voimakkaasti lavastettu muissa sanomalehdissä, jolloin Vimpari sanoi olevansa siihen syytön ja että ME-lehti oli ollut saatavissa jo monta päivää ennen sen virallista ilmentymistä. Tämä on selityksenä lehdissä olleisiin ennakkokirjoituksiin. Lausuin levottomuuteni sen johdosta, että jos tämä kirjoitus haluttaisiin nyt jollakin muulla vastaavalaatuisella mutta toiseen suuntaan käyvällä kirjoituksella tasapainottaa, niin asia ei parane. Luulen, että yhteistoimintamme E-osuuskauppaliikkeessä ei myöskään parane, jos tästä kirjoituksesta tehdään suurempi asia, kuin minkä se ansaitsee.

Manninen vastasi Koivistolle, että johtaja Repo ei ole millään tavalla suojeluksessamme eikä ottopoikamme. Tässä mielessä Koivisto esitti täysin vääriä käsitteitä. Kun joudutaan valitsemaan joku henkilö tiettyyn tehtävään, on valittava yleensä paras mahdollinen. Tätä periaatettahan noudatetaan myös E-osuuskauppaliikkeessä, OTK:n ja osuusliikkeiden johtajien valinnassa riippumatta valittavan henkilön poliittisista mielipiteistä. Enemmistö tavallisesti päättää, kuka on paras, eikä kansandemokraattien sanalle anneta suurtakaan arvoa.

Johtaja Repo on ilmoittanut sanomalehtien välityksellä, että ME-lehden kirjoituksesta tulee oikeusjuttu. Jos asia tulee oikeudessa esille ja jos johtaja Repo voittaa, on tilanne melko nolo, sillä ME-lehti joutuu peruuttamaan oikeuden päätöksellä kirjoituksensa, ja silloin todetaan, että ME-lehdessä on kirjoitettu perättömiä. Jos pääjohtaja Koivisto esimerkiksi antaa virheellisen tiedon valuuttanoteeruksista, kyllä sekin herättää hymyilyä. En välitä, miten johtaja Repo ja sosiaalidemokraatit selvittelevät välejään, mutta areena, jossa se suoritetaan, on väärä.

Moilanen ihmetteli tämän asian yhteydessä SKDL:n ryhmässä noussutta kohua, sillä käsittääkseni siinä ei ollut mitään sellaista, joka saattaisi sillä taholla herättää suuttumusta. ME-lehti on ollut hyvä ja se on herättänyt viime aikoina paljon mielenkiintoa, koska se on hyvin toimitettu ja siinä on kirjoitettu ajankohtaisista asioista. Vanhana lehtimiehenä ymmärrän, että toimittaja ei hätkähdä, vaikka joutuukin jonkin artikkelin vuoksi raastuvanoikeuteen. Minäkin jouduin toimittajakautenani kerran oikeuden eteen, eikä siitä ollut muuta kuin mainosta lehdelle. Mielestäni ko. artikkelista olisi pikemminkin annettava lehdelle tunnustus.

Alenius totesi, että ensinnäkin kirjoitus ME-lehdessä oli sensaatiomainen ja siihen saattaa liittyä joitakin sellaisia vaa-roja, joista Manninen jo mainitsi. Toiseksi toivon, että kyseinen artikkeli ei ole kohdistettu jotakin työväenliikkeen osaa vastaan ja kolmanneksi totean, että kirjoituksessa käsitellyillä asioilla ei ole mitään tekemistä SKDL:n sisäisten asioiden kanssa.

Manninen pyysi anteeksi, että oli tuonut hallintoneuvostossa esille asioita, joista ollaan eri mieltä. En ole huolestunut siitä, että SKDL kärsii tästä kirjoituksesta, vaan siitä, että E-osuuskauppaliike kärsii. Olemme täällä E-osuuskauppaliikkeen hallintoneuvoston jäsenenä ja siinä ominaisuudessa olen ilmoittanut, että minun mielestäni ei näin saa kirjoittaa. Missään tapauksessa E-liike ei hyödy tästä kirjoituksesta. Toiseksi en usko, että kukaan menee mielellään oikeuteen, mutta menee, kun haastetaan. Toivoisin, että aiheutettu vahinko korjautuu, ja kun aikanaan joudutaan tapausten eteen, katsotaan sitten, missä ollaan. Toivoisin, että ME-lehden ei tarvitsisi kirjoittaa peruutusta tämän artikkelin johdosta, mutta jos se joutuu sen tekemään, totean, että sen jälkeen meidän on linjoilla vaikea puolustaa lehteä. Meidän täytyy lähteä siitä, että kentällä ei ole ainoastaan meitä kansandemokraatteja ja teitä sosiaalidemokraatteja, vaan myös paljon muita, jotka analysoivat tilannetta aivan

toisista näkökohdista kuin me. Arvostelu tässä asiassa niiltä ihmisiltä, jotka ovat E-liikkeen ostajia, saattaa kohdistua koko E-liikkeeseen. Mehän tosin olemme vakuuttuneita siitä, että niin pahasti ei E-liikkeestä voida kirjoittaakaan, etteikö sieltä ostettaisi.

Keskustelu merkittiin tiedoksi.

7 §

Kokouksen päättäminen

Helle totesi esityslistan asioiden tulleen käsitellyiksi, ja koska hallintoneuvoston jäsenillä ei ole muita asioita, katson kokouksen päättyneeksi.

Vakuudeksi

Alenius

Esko Hagg

Edellä olevan pöytäkirjan olemme tänään tarkastaneet ja todenneet sen kokouksen kulun mukaisesti oikein laadituksi.

Mikkelissä syyskuun 5. päivänä 1973

Alenius *Hagg*

KULUTUSOSUUSKUNTIEN
KESKUSLIITTO (KK) r.y. PÖYTÄKIRJA

HALLINTONEUVOSTON KOKOUS

Aika 25.05.1973

Paikka Kauppakorkeakoulu, Helsinki,
Runeberginkatu 14-16

Läsnä Hugo Manninen puheenjohtajana,
Ele Alenius Gösta Cavonius
Jukka Elonen Veikko Helle
Pauli Hömppi Reino Jukkala
Ilmari Järvelä Matti Järvenpää
Veikko Järvinen Osmo Kock
Matti Kuusio Niilo Kyllönen
Lasse Lehtinen Sinikka Luja-Vepsä
Risto Lähteenmäki Kaarlo Marjomaa
Antti Matinlassi Tommi Moilanen
Jaakko Purhonen Mauri Pärnänen
Samuel Rahko Antti Raita
Eino Raunio Akseli Rodén
Matti Saarinen Yrjö Sailovaara
Veikko Salmenoja Martti Salminen
Valdemar Sandelin Leo Savonen
Veikko Tainio Väinö Turunen
Kalle Valasma Esko Vehkaluoto
Viljo Virtanen
eli 37 hallintoneuvoston jäsentä

Hallituksen jäsenet: Jorma Jalava
Mauri Anttila Oiva Haapanen
Alli Lahtinen Kalervo Peitsalo
Ylermi Runko Eero Salovaara
Herman Tunturi Armas Vinberg

KK:n toimihenkilöt: Sakari Kiuru
Lennart Kivi Pekka Kuoppala sihteerinä
Pertti Tuominen

OTK:n toimihenkilöt: Aaro Haapio
Alarik Mettälä Aarne Miikkulainen

Jaakko Railio	Oiva Salonen
Timo Suortti	Yrjö Toivainen
Eero Malinen	Eila Tuutti
Pöytäkirjan laati	Aune Lundqvist

1 §
Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen

Hallintoneuvoston iältään vanhin jäsen Hugo Manninen totesi, että kokouskutsu oli lähetetty hallintoneuvoston jäsenille KK:n sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukaisesti kirjatussa kirjeessä toukokuun 4. päivänä 1973 (liite 1) eli vähintään säädetyt seitsemän päivää ennen kokousta sekä että sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukainen riittävä määrä jäseniä oli saapunut kokoukseen.

Manninen totesi, että kokous oli sääntöjen mukaisessa järjestyksessä kutsuttu koolle ja laillinen päättämään esityslistalla olevista asioista.

2 §
Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien vaali

Manninen ilmoitti, että hallintoneuvoston toimikautena 1970-1973 puheenjohtajana on toiminut kansanedustaja Veikko Helle ja varapuheenjohtajina maaherra Viljo Virtanen ja valtiot. tri Ele Alenius.

Manninen esitti, että hallintoneuvoston puheenjohtajaksi valittaisiin Veikko Helle ja varapuheenjohtajiksi maaherra Viljo Virtanen ja valtiot. tri Ele Alenius.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti.

Puheenjohtajaksi siirtyi Veikko Helle

3 §
Sihteerin ottaminen

Helle ilmoitti, että hallintoneuvoston sihteerinä on toiminut KK:n sihteeri varatuomari Pekka Kuoppala. Esitetään, että hän toimisi tämän järjestäytymiskokouksen sihteerinä ja että sihteerin valinta siirretään seuraavaan kokoukseen.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

4 §
Pöytäkirjan tarkastajien vaali

Kuoppala ilmoitti, että hallintoneuvoston pöytäkirjan tarkastajina ovat olleet Mauri Pärnänen, Antti Raita ja Martti Salminen. Pöytäkirjan tarkastajista on sovittu OTK:n kanssa ja heidän valinnassaan noudatetaan aakkosjärjestystä.

Esitetään, että pöytäkirjan tarkastajiksi valittaisiin Eino Raunio, Akseli Rodén ja Veikko Tainio.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

5 §
Hallintoneuvoston asettamien tilien-
tarkkailijoiden vaali

Kuoppala ilmoitti, että hallintoneuvoston valitsemina tilien-
tarkkailijoina viime tilikautena ovat toimineet Veikko Järvinen ja tämän vuoden tammikuussa kuollut Rainer Virtanen.

Esitetään, että seuraavaksi tilikaudeksi valittaisiin tilientarkkailijoiksi vuorossa olevat Sinikka Luja-Vepsä ja Ilmari Järvelä.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

6 §
Kokouksen päättäminen

Helle totesi, että koska esityslistan asiat on käsitelty eikä hallintoneuvoston jäsenillä ole muita asioita, katsom kokouksen päättyneeksi.

Helle toivotti erityisesti hallintoneuvoston uudet jäsenet Niilo Kyllösen, Lasse Lehtisen sekä Antti Matinlassin tervetulleiksi KK:n hallintoneuvostoon ja toivoi, että vuosiksi 1973-1976 valitun uuden hallintoneuvoston nyt alkava toimikausi olisi menestyksellinen koko E-osuuskauppaliikkeen toiminnalle.

Vakuudeksi

Veikko Helle

Edla Kuoppala

Edellä olevan pöytäkirjan olemme tänään tarkastaneet ja to-
denneet sen kokouksen kulun mukaisesti oikein laadituksi.

Mikkelissä syyskuun 5. päivänä 1973

Eino Raunio

Veikko Tainio

Veikko Tainio

KULUTUSOSUUSKUNTIEN PÖYTÄKIRJA
KESKUSLIITTO (KK) r.y.

HALLINTONEUVOSTON KOKOUS

Aika 05.09.1973

Paikka Mikkelin kaupungintalo, Raatihuoneenkatu 20-22

Läsnä Veikko Helle puheenjohtajana
Ele Alenius Gösta Cavonius
Jukka Elonen Pauli Heikkinen
Sulo Hostila Pauli Hömppi
Reino Jukkala Ilmari Järvelä
Matti Järvenpää Veikko Järvinen
Mauno Koivisto Matti Koivunen
Matti Kuusio Niilo Kyllönen
Lasse Lehtinen Risto Lähteenmäki
Hugo Manninen Kaarlo Marjomaa
Antti Matinlassi Tommi Moilanen
Jaakko Purhonen Mauri Pärnänen
Samuel Rahko Antti Raita
Eino Raunio Akseli Rodén
Matti Saarinen Yrjö Sailovaara
Veikko Salmenoja Martti Salminen
Valdemar Sandelin Leo Savonen
Veikko Tainio Väinö Turunen
Kalle Valasma Esko Vehkaluoto
Viljo Virtanen
eli 38 hallintoneuvoston jäsentä

Hallituksen jäsenet: Jorma Jalava
Mauri Anttila Oiva Haapanen
Niilo Hämäläinen Antti Jäntti
Alli Lahtinen Kalervo Peitsalo
Ylmeri Runko Eero Salovaara
Herman Tunturi Armas Vinberg

KK:n toimihenkilöt: Sakari Kiuru
Aune Lundqvist sihteerinä
Pauli Myllymäki Pertti Tuominen

OTK:n toimihenkilöt: Aaro Haapio

Lennart Kivi Alarik Mettälä
Jaakko Railio Olavi Salonen
Timo Suortti Yrjö Toivainen
Eero Malinen Raili Hermansen
Eila Tuutti

Pöytäkirjan laati Aune Lundqvist

1 §

Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen

Hallintoneuvoston puheenjohtaja Veikko Helle totesi, että kokouskutsu oli lähetetty hallintoneuvoston jäsenille KK:n sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukaisesti kirjatussa kirjeessä kesäkuun 15. päivänä 1973 (liite 1) eli vähintään säädetyt seitsemän päivää ennen kokousta sekä että sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukainen riittävä määrä jäseniä oli saapunut kokoukseen.

Helle totesi, että kokous oli sääntöjen mukaisessa järjestyksessä kutsuttu koolle ja laillinen päättämään esityslistalla olevista asioista.

2 §

Seuraavan edustajakokouksen aika ja paikka

Jalava ilmoitti viime kevään edustajakokouksen päättäneen, että seuraava edustajakokous, joka on ns. työkokous, pidetään Helsingissä. Hallitus esittää, että KK:n 58. edustajakokous pidetään torstaina 23.05.1974 OTK:ssa muiden järjestöjen kokousten ollessa perjantaina 24.05.1974 samoin OTK:ssa.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen keskustelutta.

3 §

Osuuskauppaliittojen kokoukset vuonna 1974

Jalava ilmoitti hallituksen esittävän, että osuuskauppaliittojen kokoukset vuonna 1974 pidettäisiin hallintoneuvoston jäsenille jaetun monisteen mukaan (liite 2). Osuuskauppaliitot ovat itse päättäneet kokouspaikoista.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta (liitteet 3-10).

4 §

KK:n julkaisujen tilausmaksut vuodeksi 1974

Kiuru ilmoitti hallituksen esittävän, että KK:n julkaisujen tilaushinnat pidettäisiin entisellään vuonna 1974 osuusliikkeiden tiukan taloudellisen tilanteen vuoksi. Hallitus esittää kuitenkin, että ulkopuolisille tilaajille lehtien tilausmaksuja korotettaisiin 2-3 markalla hallintoneuvoston jäsenille jaetun muistion mukaisesti (liite 11). KK:n julkaisujen tilaushinnat olisivat siten vuonna 1974 seuraavat:

ME-lehti		
osuusliikkeille	11 mk/vsk	
Elännolle	9 mk/vsk,	KK:n hallituksen päätös 8.8.1973
yksityisille	23 mk/vsk,	korotus 3 mk

E-Konsumenten	
Elännolle	15 mk/vsk
muille osuusliikkeille	10 mk/vsk
ulkopuolisille	16 mk/vsk

E-lehti	
osuusliikkeille	9 mk/vsk
ulkopuolisille	15 mk/vsk, korotus 2 mk

Maamies	
osuusliikkeille	6 mk/vsk
ulkopuolisille	9 mk/vsk, korotus 2 mk

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

5 §

Asuntolainoihin varattavan määrärahan korottaminen

Jalava ilmoitti keskusjärjestöjen ja Elannon hallitusten päättäneen, että henkilökunnalle myönnettävien asuntolainojen enimmäismäärä 5 000 mk korotetaan 10 000 markkaan lähinnä rahavarvon huonontumisen ja kohonneiden asutokustannusten vuoksi. Tämän vuoksi hallitus esittää, että asuntolainoihin käytettävää määrärahaa korotettaisiin 200 000 markasta 250 000 markkaan.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

6 §

Selostus KK:n toiminnasta

Jalava selosti KK:n toimintaa mainiten mm., että sitä haittaa pahasti nykyinen seisova tilanne, kun KJT:n mietintö on olemassa, mutta kukaan ei kuitenkaan tiedä, minkälainen ratkaisu tehdään ja milloin. On todella erittäin vaikeata laatia vähänkin pitemmän tähtäyksen suunnitelmia ja ohjelmia, kun ei tiedetä, toteutetaanko niitä koskaan ja minkälainen järjestö niitä ehkä on toteuttamassa. Myös KK:n johdossa syntynyt tilanne on tietysti sekin omiaan raskittamaan asioiden hoitamista ja nimenomaan suunnitelmien tekoa vastaisuutta varten.

Kaikesta huolimatta aatteelliset osastot ovat laatineet ja ovat laatimassa hyvin tärkeitä ja laajakantoisia suunnitelmia, joiden toteuttaminen tulee ulottumaan vuosiksi eteenpäin. Tällaisia ovat erityisesti E-Instituutin toiminnan kehittäminen ja uusien tilojen järjestäminen sille. Valistustyötä pyritään järjestämään uudelleen, kun osaston uusi päällikkö Olavi Hurri ottaa tehtävänsä vastaan.

Ruotsinkielinen jäsenistö Osuusliike Elannon ulkopuolella saa lokakuun alusta lukien jälleen oman lehtensä, kun Elannon ruotsinkielinen julkaisu rupeaa ilmestymään KK:n julkaisemana E-Konsumentenin nimellä.

KK:n taloudellinen toiminta on ollut hyvin vilkasta erityisesti urakointitoiminnan kasvun johdosta. Liikevaihto oli heinäkuun loppuun mennessä 36,7 mmk, mikä ylitti budjetin 2 %:lla, mutta viime vuoden vastaavan ajan liikevaihdon 51 %:lla. KK sai vielä rakentaakseen ns. Jorvin sairaalan, jonka tilavuus on n. 190 000 m³ ja urakkasopimuksen mukainen hinta noin 48,5 mmk. Urakkasumma on valtioneuvoston luvalla sidottu rakennuskustannusindeksiin, mikä oli edellytyksenä tarjouksen tekemiselle.

Vakinainen henkilökunta on lisääntynyt vuoden kuluessa 43:lla pääasiassa insinööriosaston ja metalliteostehtaan työmäärien lisääntymisen johdosta. Rakennustyöväen lisäys oli 53 ja KK:n koko henkilökunnan vahvuus oli kesäkuun lopussa 1 120. Lisäksi E-Instituutissa ja tytäryhtiöissä oli 200 henkilöä, joten koko vahvuus oli 1 320.

Seuraavassa eräitä tärkeimpiä yksityiskohtaisia tietoja.

Henkilökunnan työterveys- ja työturvallisuustoimintaa on vuoden kuluessa pyritty eri tavoin tehostamaan. Tässä tarkoituksessa mm. kiinnitettiin vuoden alusta kaksi osapäivätoimista henkilökunnan lääkäriä sekä päätoiminen työterveydenhoitaja. Työturvallisuustoiminta on päässyt hyvään alkuun. Työturvallisuustoimikunnat ovat kokoontuneet ahkerasti sekä kirjapainossa että metalliteostehtaalla ja ne ovat tehneet runsaasti ehdotuksia työturvallisuuden parantamiseksi. Näissä laitoksissa suoritettiin myös koko henkilöstöä koskevat kuulotutkimukset. Eräs työryhmä on vuoden aikana valmistellut ehdotusta KK:n sisäisen tiedotustoiminnan tehostamiseksi. Tämä ehdotus valmistunee vielä kuluvan vuoden aikana.

Tilintarkastusosastosta mainittakoon, että syyskauden työn päästyä käyntiin on erityistä huomiota kiinnitettävä osuusliikkeiden laskentatoimen kehittämiseen uuden kirjanpitolain ja kirjanpitoasetuksen vaatimuksia vastaavasti. Tämä työhän kuuluu varsinaisesti OTK:n osuusliikepalvelusektorille, mutta KK:n tilintarkastusosaston on siihen osallistuttava nimenomaan tarkastuksellisia näkökohtia silmällä pitäen.

Vuoden alusta KK:n sisäinen tilintarkastus määrättiin maisteri Vuoriston siirryttyä eläkkeelle tilintarkastusosastolle tähän tehtävään erikseen nimetyn henkilön ja hänen apulaisensa suoritettavaksi. Alistussuhde sekä raportointi on suoraan pääjohtajalle. Vuositilintarkastusten ohella tilintarkastusosasto suorittaa valvonta- ja vuositilintarkastuksia yhteensä 16 eri yksikössä osuusliikkeiden ohessa. Viimeksi Työväen Sivistysliitto on valinnut KK:n tilintarkastusosaston tällaiseen tehtävään.

Kaikkien suunnitteluosastojen toiminnalle on ollut leimaa antavana piirteenä suunnittelutöiden hyvin voimakas lisääntyminen osittain johtuen rahamarkkinoiden positiivisesta kehityksestä, osittain investointiveron uhasta. Arkkitehtiosaston suunnittelu-kohteista mainittakoon Helsingin Työväenyhdistyksen talo Vallilassa, joka valmistuu aivan lähiaikoina, Matinkylän keskustan ensimmäinen vaihe Helsingin Hakalle, EKA-marketin toinen rakennusvaihe, huonekaluhalli, Helsingin Hakan pääkonttori Itä-Pasilaan, Kontulan kirjastotalo, Osuusliike Ahjon tavaratalon laajennus Hyvinkäällä, Osuusliike Imatran tavaratalo Imatrankoskelle, Osuuskauppa Mäki-Matin tavaratalo Jyväskylään ja myös tavaratalo Äänekoskelle sekä suuri joukko E-halleja. Uusimpia suunnittelun kohteita on Osuusliike Elannon Backas-hotelli ravintoloinen Seutulään sekä näköalravintola Meri-Hakan torniin Helsingin.

Asunto-osasto tiedottaa, että Haka-yhtymille ja muille rakennuttajille on heinäkuun loppuun mennessä valmistunut asunto-osastolla suunniteltuja taloja 89 kpl, joissa on 2 362 asuntoa. Näistä Helsingin Hakan osuus on 46 taloa ja 1 588 asuntoa. Aikaisempien suunnitelmien mukaan koko Haka-tuotanto tulisi tänä vuonna käsittämään 6 646 asuntoa, joista vuokra-asuntoja 61 %. Viime kesän työselkkauksista johtuen sekä myös voimakkaasti nousevan hintatason seurauksena saattaa olla, että edellä mainittua kokonaistuotantoa ei saavuteta, vaan että siitä jäädytään jonkin verran jälkeen.

Maakunnallisella pohjalla toimivien Hakojen perustamistoi-
menpiteitä on edelleen jatkettu, mutta ne eivät ole edistyneet
niin nopeasti kuin ennakkolta toivottiin. Tämä johtuu usein
siitä, että ei päästä yksimielisyyteen maakunnallisen Hakan
tulevasta kotipaikasta, mutta myös siitä, että pelätään talou-
dellisen riskin ottamista, kun VVO on ryhtynyt rakennutta-
maan talojaan ei puolille maata oman rakennuttajaorganisaat-
ionsa puitteissa sivuuttaen Hakojen tarjoamat rakennuttaja-
palvelut. Meillä on siis tässä jälleen kaksinkertainen orga-
nisaatio. Parhaillaan ovat perustamisneuvottelut käynnissä
Pohjanmaan, Kainuun, Savon ja Varsinais-Suomen osalta.
Toiminnassa ovat jo Pohjois-Karjalan, Pohjois-Suomen ja
Keski-Suomen maakunnalliset Hakat, joiden jäseneksi pää-
syy myös kunnat ovat osoittaneet suurta mielenkiintoa.

Insinööriosaston kohdalla on ehkä olennaisin ilmiö voimakas
kustannusten nousupaine. Tämä johtuu tietysti työehtosopi-
musten mukaisista palkkojenkorotuksista, mutta myös työ-
selkkausten aiheuttamasta materiaalipulasta ja erinäisistä
muista seurausilmiöistä. Valtiovallan säättämä nk. investointi-
vero aiheutti kevätpuolella voimakasta suunnittelupainetta,
jotta mahdollisimman moni uhanalainen rakennusyritys saa-
taisiin liikkeelle. Myöhemmin vero tulee jokin verran vä-
hentämään lähinnä liikerakennusten suunnittelua.

Rakentavalla jaostolla oli vuoden vaihteessa rakenteilla yli
190 000 m³, josta huomattava osa vaativia töitä, joiden ra-
kennusaika on yli vuoden. Kesän työselkkaukset tietysti
aiheuttivat useiden töiden valmistumisen lykkäytymistä. Ra-
kennustyöväen liiton kanssa sovittiin, että KK yhdessä Hel-
singin Hakan kanssa jää lakon ulkopuolelle. Kuitenkin saman-
aikaisesti koko rakennusalaan kattava työsulku sekä materiaali-
pula vaikuttivat sen, että hyöty tästä sopimuksesta jäi vä-
häiseksi. Juuri ennen kesää KK sai sitten rakennettavakseen
ns. Jorvin sairaalan, joka on kuntainliiton yritys. Sen suu-

ruus tuli jo aikaisemmin mainituksi.

Työväen taloudellisessa tutkimuslaitoksessa on työn alla pitkän
ajan tutkimuskohteina tällä hetkellä verotus ja tulonjako, ulko-
maankauppa ja tuotannon rakenne, tulopoliittika, asuntopoli-
tiikan ohjelmointi, idänkauppa ja suomalaisen yhteiskunnan
luokkarakenne, kuluttajapolitiikka sekä E-liikkeen taloudellisen
kehityksen ja kokonaistaloudellisen ympäristön väliset yhteydet.
Näistä projekteista kolme ensimmäistä valmistuu julkaisu-
asteelle kuluvan vuoden aikana. Perustutkimuksen lisäksi TTT
tekee rahoittajayhteisöjen tarpeita silmällä pitäen lyhyen ajan
selvityksiä ja suhdannearvioita. Osuusliikkeiden budjetointia
palvelemaan on tehty arvioita E-liikkeen myynnistä kuluvana ja
ensi vuonna. Niin ikään Suomen Työväen Säästöpankin piiri-
konttorien kannattavuudesta on tehty selvitys. Kesäkuussa jul-
kaistiin laajajako kokonaistaloudellinen suhdanne-ennuste;
suppeampi suhdannearvio oli tehty jo vuoden alussa.

Kun tarkastellaan KK:n toimintaa numeroiden valossa, niin kuten
heijastintaulukosta näkyy (liite 12), tilikauden tammi- - heinä-
kuun liikevaihto 36,7 mmk ylittää budjetin 900 000 mk:illa eli
12 %:lla ja on 12,5 mmk korkeampi kuin vuosi sitten. Liike-
vaihdon lisäys johtuu vilkkaasta rakennustoiminnasta. Myös
suunnitteluosastojen kehitys on ollut sangen tyydyttävä. Arkki-
tehtiosaston liikevaihdon lisäys edelliseen vuoteen verrattuna
on 40 %, ja se johtuu osuusliikkeiden investointitoiminnan vil-
kastumisesta. Asunto-osaston liikevaihto on kasvanut edelli-
seen vuoteen verrattuna 14 %, insinööriosaston suunnittelupuoli
57 % ja julkaisujen tilausmaksut 1 %:n. Kirjapainossa liike-
vaihdon lisäys tilikauden aikana on 7 % ja viime vuoteen verrat-
tuna 12 %. Pussitehtaan liikevaihdon lisäys vastaavana aikana
on myös 7 % ja 16 % verrattuna vuoteen 1972. Metalliteos-
tehtaalla vastaavat luvut ovat 13 % ja 21 %. Kalusteosaston liike-
vaihto on tilikauden aikana hieman alle budjetin, mutta ylittää
kuitenkin edellisen vuoden liikevaihdon 8 %:lla.

Kesäkuun tuloslaskelmataulukko (liite 13) osoittaa, että brutto-
tuotto on prosentuaalisesti hieman pienempi kuin viime vuonna
mutta merkittävästi n. 6 mmk suurempi. Myyntikate
on 2,5 mmk suurempi kuin vuosi sitten. Käyttötulos on
1 371 000 mk eli 1,2 mmk viimevuotista suurempi. Korkotulot
ja korkotuotot ovat pienemmät kuin viime vuonna vuokratulojen
ollessa lähes samat. Vuosimaksuissa näkyy hieman lisäystä
johtuen osuusliikkeiden liikevaihdon lisääntymisestä. Taulu-
kossa näkyy vielä ylijäämä 5 273 000 mk, mikä on 1,8 mmk
suurempi kuin vuosi sitten. Tässä luvussa rakennustoiminnan

osuus on tällä hetkellä melko vaikeasti arvioitavissa, sillä siinä on mukana mm. saatuja ennakoita, tarvikehankintoja ja palkkoja. Mainittakoon tässä yhteydessä, että keväällä ollut teknisten lakko aiheutti sen, että rakennustarkastuksia ei suoritettu lainkaan, joten työt seisoivat sen aikaa, ja se taas puolestaan vaikutti rakennustoiminnan laskutukseen. Rakennustoiminnan tuloserot ylittää budjetin n. 3 mmk:illa. Poistot ovat jonkin verran pienempiä kuin edellisessä vuonnassa, mutta kuitenkin ne on tehty täysimääräisinä ja ovat lain-sallimat. Rahoitus on voitu hoitaa tyydyttävästi.

Kiuru selosti aatteellisten osastojen toimintaa ja mainitsi, että toiminnan kuvaus voidaan tehdä monella tavalla. Selkeintä ehkä olisi tyytyä selostamaan, mitä jo on tapahtunut. Toinen tapa olisi kertoa, mitä on tekeillä taikka suunnitteilla. Kolmas saattaisi olla vanhan ja uuden yhdisteleminen. Kaikissa on ongelmana tapahtumien runsaus ja esityksen venyminen. Näiden vaikeuksien välttämiseksi tyydynkin koskettelemaan vain muutamaa päälinjasta asiaa.

Mitä julkistamis- ja koulutustoimintojen ajan tasalla pysyttämiseen ja kehittämiseen tulee, on näissä varsin paljon kertomista. Miltei kaikilla lohkoilla on havaittavissa muutoksia.

E-liikkeen koulutustoiminta saatiin uusiin puitteisiin vuosien 1969-70 vaihteessa. Silloinhan E-Instituutti lähti jatkamaan KK:n osuuskouluun työtä.

Julkaisutoiminnassa tapahtui ohjelmallinen ja ulkoasun uudistus ME-lehden perustamisen myötä. Myös E-lehti ja Maamies ovat uusia yrityksiä muutenkin kuin nimiltään. ME-lehti on etenkin parina viime vuotena avannut palstansa avoimelle yhteiskunnalliselle ja osuustoiminnalliselle keskustelulle.

Järjestöosasto on solminut jatkuvasti uusia yhteyksiä, viimeksi maatalousväestöön ja eläkeläisiin ja vahvistanut vanhoja.

Valistusosastoa työllistävänä suururakkana on ollut pari kolme viime vuotta E-kiltatoiminnan käynnistäminen vuoden 1969 edustajakokouksen hyväksymiä linjoja pitkin.

Kaikkea E-liikkeen toimintaa - mutta etenkin valistustyötä - kokoavana ja suuntaavana tapahtumana voidaan pitää

viime toukokuussa hyväksytyjä periaate- ja kuluttajapoliittisia ohjelmia.

Olkoon edellinen vastauksena väitteisiin, joiden mukaan KK olisi lyönyt laimin päätehtävänsä, aatteellisen ja järjestöllisen toimintansa hoitamista. Kiirehdyttäkään kuitenkin toteamaan, ettei millään sanotulla loholla olla suinkaan vielä päästy perille. Uudistustyötä on jatkettava koulutuksen kehittämiseksi, lehtiemme vireinä pitämiseksi, järjestöyhteistyömme laajentamiseksi ja valistustyömme arvioimiseksi uudelleen. Ehkä ajankohtaisin työ tässä suhteessa on eräänlaisen jäsenpoliittisen tavoiteohjelman teko E-liikkeelle. Tästä on olemassa valistusosaston aloite. Ohjelmaa tehtäessä tulisi arvioida ja järjestää uudelleen valistusosaston voimavarat. Lisäksi pitäisi tarkastella valistustoimen hoitamista ennen kaikkea osuusliiketasolla. Olisi huolehdittava osuusliikkeiden ja keskusliiton toimintojen yhtenäistämistä. Tähän uuteen pyrkimiseen tarjoaa otollisen tilaisuuden valistusosaston johdon siirtyminen uusiin käsiin.

Toimintojen yhtenäistämässä pysyäkseen viittaan silloin tällöin puheena olleeseen jäsenetujen samankaltaistamiseen, joka Savonlinnan kokouksesta vuodesta 1965 lähtien odottaa ratkaisuaan.

KK:ssa on toiminut viime kevättalvesta työryhmä, joka on koonnut jäsenetujen yhtenäistämisehdotuksia. Kovin merkittäviin parannuksiin ei ole kuitenkaan ylletty. Voimavaramme eivät juuri anna edellytyksiä näyttävään esiintymiseen. Jotakin epäyhtenäisyyden vähentämiseksi ja etujen enentämiseksi tehtänee sen jälkeen, kun asiaa on ensin pohdittu liikkeenhoitajien neuvottelukunnassa ja KK:n hallituksessa.

Vuodeksi 1974 päätetty jäsentenhankintarynnäkö on pitkän valmisteluajan ansiosta saatu jo suunnitelluksi lähes yksityiskohtiaan myöten. Tämä rohkaisee uskomaan kampanjan tuloksellisuuteen edellyttäen, että kaikki asianosaiset saadaan suunnitelman toteuttamiseen todella innostumaan. Ehkä tulokseen pääsyä auttaa taakse jätetty laaja-alainen periaatekeskustelu, jonka seurauksena syntyneet "Suuntaviivat" -ohjelmavihkoset lähtevät piakkoin 100 000 kappaleen massapainoksena jäsen- ja henkilökunnan käyttöön.

Jäsenyhteyksien paranemista merkitsee osuustoiminnallisen lehdistön levikin lisääntyminen. Sellaista on tapahtunut erityisesti ME-lehden kohdalla. Tie Osuusliike Elannon jäsenen piiriin avautui tämän vuoden alussa. Uusia tilaajia saatiin

hiukan yli 20 000. Syyskuun alussa on vauhditettu uusi levikkikampanja, jonka tavoitteena on 40 000 elantolais-tilaajan saavuttaminen. Mikäli eräät järjestelyt johtavat tulokseen, saattaa lehden kokonaislevikki hipoa ensi vuonna 350 000 numeron rajaa.

Määrällisesti vähäinen, mutta periaatteellisesti merkittävä on koko kielellisen vähemmistökentän kattavan E-Konsumentenin perustaminen. Näiden uudistusten toteuttamisesta on neuvoteltu kauan, mutta vasta nyt on aika kypsyttänyt ratkaisuun.

Uudistuksia vaativa alue on myös E-liikkeen kuluttajapolitiikka. Siihen luo pohjan äskettäin hyväksytty kuluttajapolitiittinen tavoiteohjelma sekä E-liikkeen piirissä leviävä kuluttajakysymysten harrastus. Tämä tuli elävänä esille elokuussa Lahdessa pidetyillä E-kuluttajapäivillä, joilla suunnilleen 1 700 E-jäsentä seurasi aktiivisesti päivien antia. Lähes 500 osallistui työryhmissä itse kannanottojen muotoiluun. Kuluttajapäiviä on tarkoitus saatujen kokemusten pohjalla muokata opinto- ja aloitetilaisuuksina, joissa jäsenistön resurssit saadaan enenevässä määrin käyttöön. Seuraavat päivät järjestettäneen 1975 Jyväskylässä.

Kiitos talvikauden opintokerhotoiminnan ja E-liikkeen ohjelmista käydyn periaatteellisen keskustelun kuluttajapäivien osanottajat pystyivät harjoittamaan aikaisempaa monipuolisempaa kuluttajakysymysten pohdintaa. Tekee mieli sanoa, että E-kiltatoiminta on synnyttänyt - kuten tarkoitus olikin - varteenotettavan nykyaikaisen osuustoiminnallisen kuluttajaliikkeen.

Kuitenkin keskustelu suuntautui vielä Lahdessa ehkä liikaa-kin omiin ongelmiimme ja vain harvat kannanotoista kohdistuivat yhteiskuntaan. Tämä heijastaa tietenkin sisäisten ongelmiemme runsautta ja niiden ratkaisun tarvetta, mutta samanaikaisesti olisi aihetta kohdistaa katse laajemmallekin ja esittää aloitteita ja vaatimuksia, joilla yhteiskunnan panosta kuluttajakysymysten ratkaisuihin painotetaan. Tämän kehityksen vauhdittamiseksi tarvitaan kuluttajapolitiikan hoidon uutta järjestelyä keskusliitossa. Tämä tapahtuisi esimerkiksi perustamalla erillinen kuluttajapolitiittinen yksikkö huolehtimaan tarvittavasta selvitys- ja aloitustyöstä.

Siirryttäessä tarkastelemaan muita valistuksellisten osastojen organisatorisia heikkouksia nousee hakematta esiin

osuuskauppaliittojen toiminnan uudistamisen tarve. Asiastahan laadittiin vuoden 1969 lopulla mietintö, joka päättyi osuuskauppaliittojen rajojen, tehtävien ja sääntöjen muutosehdotukseen. Mietintö jäi kuitenkin silloin huomiotta, mutta nyt sen sisältö iienee välttämättömä tutkia vielä kertaalleen ja harkita osuuskauppaliittokysymys kokonaisuudessaan uudelleen. Onhan esimerkiksi Kymessä osuusliikefuusioiden vuoksi syntymässä tilanne, ettei osuuskauppaliitolla ole kohta edes vaadittavaa kolmea jäsenosuusliikettä.

Järjestöyhteistyömme erillisen osaston hoitamana on vielä nuorta. Kuitenkin osasto on varsin nopeasti löytänyt työmuotonsa, joista jatkuvan AE-toiminnan rinnalla ehkä näkyvin on SAK:n ja E-liikkeen taloustapahtumien sarja lokakuussa. Tunnuksena on "Markka palkansaajan asialla". Silloin korostetaan kaikkien työväenliikkeen taloudellisten pyrkimysten keskinäisiä yhteyksiä. Emme puhu tällöin vain omasta liikkeestämme, vaan myös työväen raha- ja vakuutuslaitosten toiminnan yhtenäistämisestä. Työväenlehtiasia saa myös vaatimansa huomion. Tämä sanoma herättää kentällä vastakaikua.

Toimintaedellytysten parantamista on haettu E-Instituutin taannoisella perustamisella. Nopeasti jouduttiin kuitenkin tilanteeseen, jossa koulutuskeskuksen kapasiteetti ylikuormittui. Äskettäin tehdyt tilamuutokset ja kaluston uudistus ovat hieman parantaneet toimintamahdollisuuksia. Mutta tilaongelma ratkeaa vasta suunnittelun alla olevan laajennuksen toteuduttua. Hiukan helpotusta tosin tuovat rakenteilla olevat Kieriniemen leiri- ja kurssikeskuksen tilat, joita on tarkoitus luovuttaa valistustarkoitusten ohella E-Instituutin koulutuskäyttöön.

Instituutin laajennusohjelman valmistelu on johtanut mielenkiintoiseen koko E-koulutusta koskevaan suunnitteluun, josta Instituutin johtokunta on jo osaohjelmansa hyväksynyt ns. suoritushenkilöstön peruskoulutussuunnitelman. Vuorossa on nyt luottamushenkilö- ja esimieskoulutuksen kehittämistyö.

Mitä rakennusten laajentamisohjelmaan tulee, sitä kehitettäessä on virinnyt kiintoisa arkkitehtien ja kouluttajien vuorokeskustelu siitä, millaisen nykyaikaisen aikuiskoulutuskeskuksen toiminnallisen rakenteen tulisi olla. Tässä suhteessa uusia ratkaisumalleja tarjoavat eräät tanskalaiset opinahjut ja UNESCO:n keräämät kokemukset.

Kansainvälisille vesille jouduttuani saattaa ensin olla paikallaan todeta, että menestyksellisen, lähes 150 000 markkaan yltäneen

kehitysyhteistyökeräyksen tuotto päästään pian siirtämään tarkoitukseensa. Kansainvälinen Osuustoimintaliitto on näet esittänyt pyynnön, että KK lähettäisi keräysvarojen turvin kulutusosuustoiminnan asiantuntijan KOL:n Moshissa Tansaniassa sijaitsevaan aluetoimistoon. Tehtävään soveltuvaa ehdokasta on ryhdytty hakemaan.

Vielä lieenee aiheellista mainita, että periaate- ja kuluttajapolitiisesta ohjelmastamme on tullut käypää tavaraa muillekin kuin omalle liikkeellemme. KOL on ollut siitä parissakin yhteydessä kiinnostunut. Ruotsin KF vertailee omaa ohjelmasuunnitelmaansa meillä jo hyväksytyihin kannanmäärityksiin. Ohjelmaa ja yleensäkin ajankohtaista kuluttajapolitiikkaamme esitellään myös KOL:n uuden kuluttajapolitiisen järjestön kokouksessa lokakuussa Budapestissa.

Olen tässä viitannut valistuksellisten osastojen ajankohtaisiin tehtäviin. Käytännössä osastojakoisen pystysuoran organisaation vaarana on se, että yksiköt toimivat toisistaan erillään. Tämän välttämiseksi on valistus-, järjestö-, julkaisu- ja koulutusosastojen välle pyritty korostamaan ns. yhteistyömaa-ajatusta. Pelkkä vaakasuoran toiminnan tarpeellisuuden tähdentäminen ei kuitenkaan riitä. Tarvitaan myös organisatorisia järjestelyjä, jotka kytkevät osastot keskinäiseen riippuvuuteen. Se käy esim. antamalla yhteisiä työtehtäviä lähiosastoille. Esimerkkinä tällaisesta yhteistyömaasovelluksesta oli viime syksyinen ja talvinen ohjelmien teko. Silloin kaikkien julkistamisosastojen yhteistyö toteutui luontevasti. Mikäli KK:n toimintojen sisäisessä sidonnassa onnistutaan, myös keskusliiton kytkennät ulospäin ja muihin osuustoiminnallisiin yhteisöihin - ennen muuta osuusliikkeisiin - paranevat.

Selostukset merkittiin tiedoksi.

7 §

KJT:n mietintö

Helle totesi, että keskusjärjestöjen työnjakoa ja yhteistyömuotoja sekä hallintoa koskevat kysymykset ovat olleet esillä viimeksi KK:n hallintoneuvostossa vuonna 1970, jolloin vahvistettiin KK:n ja OTK:n nykyiset säännöt ja ohjesäännöt.

Voidaan sanoa, että tähän laajaa kantavuutta sisältäneeseen ratkaisuun kytkeytyi hallintoneuvostossa itse asiassa henki

ja tarve selvittää keskusjärjestökokonaisuutta edelleen. Niinpä 29. maaliskuuta 1971 hallintoneuvosto antoi hallitukselle tehtäväksi "selvittää keskusjärjestöjen toiminnan rationalisointia ja työnjaon edelleen kehittämistä" sekä velvoitti "hallituksen tekemään asiasta esityksiä hallintoneuvostolle".

Hallitus puolestaan muodosti suunnittelutoimikunnan, Keskusjärjestötoimikunnan, joka on jättänyt esityksensä keväällä 1973 (liite 14).

Hallintoneuvoston lähtiessä käsittelemään keskusjärjestökysymystä on aiheellista korostaa eräitä seikkoja. Tarkasteltavana on E-liikkeen keskusjärjestökokonaisuus, sen järjestäminen E-liikkeen kannalta edullisimmalla sekä taloudellisella tavalla.

Käsittelyn taustana on toisaalta ympäristön ja toisaalta E-liikkeen itselleen asettamat haasteet. Edellistä korostaa yhteiskunnan nopea muutos tällä vuosikymmenellä, joka edellyttää E-liikkeeltä kykyä tehostaa toimintaansa sekä kuluttajapolitiis-aatteellisella että taloudellisella alueella. Näiden molempien tehtäväkokonaisuuksien saumaton ja johdonmukainen kehittäminen kuuluu nimenomaan E-liikkeen keskusjärjestöille. Samanlaista tehostumista ja toiminnan selkeyttä edellyttävät viime edustajakokouksessa hyväksytyt periaateohjelma ja kuluttajapolitiittinen tavoiteohjelma.

Keskusjärjestötoimikunta on paneutunut asiaan perusteellisesti ja pyrkinyt kartoittamaan kysymystä edellä mainittujen haasteiden asettamassa taustassa. Toimikunta päätyi ehdotuksessaan sellaiseen perusratkaisuun, että E-liikkeessä toimisi kaksi keskusjärjestöä, KK ja OTK, ja että nämä toimisivat juridisesti erillisinä, mutta entisestään yhdentyvin päätöksentekuelimin, KK ns. aatteellisena ja OTK ns. taloudellisena keskusjärjestönä.

Keskusjärjestötoimikunnan keskeisimmät ehdotukset koskevat

KK:n ja OTK:n tehtäviä,
KK:n ja OTK:n hallintoa eli hallituksen puheenjohtajuutta ja johtoryhmien kokoonpanoa,
E-liikkeen tilintarkastusta ja
KK:n liiketaloudellisia tehtäviä ja rakennusteknistä suunnittelua.

Koska kysymys on laajaa periaatteellista mittaluokkaa monine heijastusvaikutuksineen, ei KJT sen enempää kuin hallitukseen

katsonut aiheelliseksi laatia yksityiskohtaista toteutusohjelmaa tässä vaiheessa.

Hallitus osoitti hallintoneuvoston puheenjohtajistolle tehtävän valmistella KJT:n esittämän ohjelman kehittämistä nyt meneillään olevaa kokousta varten. Lisäksi hallitus esitti asetettavaksi neljä toimikuntaa, joiden tehtävänä olisi paneutua keskusjärjestöratkaisun keskeisiin kysymyksiin mietinnön suuntaviivojen mukaisesti (liite 15).

Hallitukselta saamansa tehtävän mukaisesti hallintoneuvoston puheenjohtajisto parhaan kykynsä mukaan on koettanut jatkaa tätä selvittelytyötä. Puheenjohtajiston toimesta on valmistunut ehdotus hallintoneuvoston tämänkertaiseksi päätökseksi, joka ehdotus on jaettu teille monisteenä (liite 16). Ehdotusta ei liene tarpeellista tässä yhteydessä lukea, mikäli sitä ei erikoisesti toivota. Toteaisin kuitenkin puheenjohtajiston ehdotuksen poikkeavan hallituksen ehdotuksesta niin, että puheenjohtajisto ehdottaa asetettavaksi neljän toimikunnan sijasta vain kolme toimikuntaa: sääntötoimikunnan, taloustoimikunnan ja Haka-toimikunnan. Taloustoimikunnan alaiseksi asetettaisiin konttorijaosto, joka saisi tehtäväkseen selvittää sitä kysymystä, jota hallitus ajatteli lähinnä konttoritoimikunnan selvittäväksi.

Niin ikään minun on jo tässä yhteydessä syytä huomauttaa siitä muutoksesta, joka on tullut jaetun tekstin 2. sivun b-kohdan toiseen kappaleeseen. Sen viimeinen lause on puheenjohtajiston uudelleen käsittelyssä saanut jatkeen. Koko lause kuuluu siis seuraavasti: "Samoin on selvítettävä ehdotusten velvoitteet OTK:lle ja muille E-liikkeen yhteisöille."

Toimikuntien henkilöiden suhteen on sos.-dem. ryhmässä tehty se muutos, että sääntötoimikuntaan puheenjohtajiston ehdottaman Valdemar Sandelinin tilalle tulisi Eino Raunio. Muilta osin toimikunnan kokoonpano on jaetun monisteen mukainen.

Kuulemani mukaan molemmat hallintoneuvoston ryhmät ovat käsitelleet asiaa perusteellisesti, ja puheenjohtajisto on ollut ehdotuksessaan yksimielinen. Näin ollen meidän pitäisi tässä hallintoneuvoston kokouksessa tehdä ne päätökset, jotka puheenjohtajisto tässä ehdottaa ja jotka itse asiassa tarkoittavat monisteessa mainittujen toimikuntien asettamista ja toimeksiantojen hyväksymistä. Tällä alustavalla puheenvuorolla jätän asian hallintoneuvoston käsiteltäväksi

edellyttäen, että käsittelyn pohjana on tässä vaiheessa puheenjohtajiston ehdotus.

Matti Saarinen mainitsi kansandemokraattisen ryhmän todenneet, että nyt esillä oleva KJT:n mietintö ja siihen liittyvä hallituksen toimenpide-esitys sekä hallintoneuvoston puheenjohtajiston esitys täydentävät monilta osin aikaisemmin yksimielisesti hyväksymäämme ns. työnjakotoimikunnan mietintöä. Näin ollen pidämme niitä periaatteessa hyväksyttävänä ja siten toteuttamiskelpoisina.

Asian käsittely siirtynee nyt asetettaville toimikunnille, joiden tekemiin yksityiskohtaisiin esityksiin tulemme myöhemmin määrittelemään kantamme. Korostamme erityisesti sitä, että asian käsittelyn tulisi saada vauhtia. Odotamme asetetuilta toimikunnilta esityksiä jo seuraavaan hallintoneuvoston kokoukseen, sillä E-liikkeen nykyinen tila vaatii nopeita ratkaisuja. Samoin korostamme sitä, että tässä ja myös muissa yhteyksissä esiin tuleviin henkilökysymyksiin olisi suhtauduttava riittävällä vakavuudella.

Hugo Manninen totesi Saarisen jo ilmoittaneen kansandemokraattien kannan ryhmänä, ja ryhmä on antanut myös minulle oikeuden käyttää lyhyen puheenvuoron. Käytänkin sen lähtökohtana Jalavan äskeisessä selostuksessa käyttämää lausetta, että "tulevaisuus on epäselvä ja on vaikea laatia suunnitelmia".

Kiinnitän hallintoneuvoston jäsenten huomiota siihen, että aikanaan kun ryhdyttiin keskusjärjestöjen työnjaosta neuvottelemaan, sovittiin, että siitä ei päästetä keskeneräisiä tietoja julkisuuteen. Kuitenkin tässäkin asiassa on tapahtunut vuoto. Eräs sanomalehti on kirjoittanut asiasta ja esittänyt seikkoja, jotka eivät pidä paikkaansa, ja artikkelissa on esitetty epäilyksiä ja arvioita, joita ei kukaan pysty todistamaan. Tästä on ollut seurauksena ja ainakin minulle henkilökohtaisesti on kentällä käynyt niin, että silloin tällöin kun KK:sta on tullut joku toimihenkilö osuusliikkeeseen, hän on tiedustellut, milloin tämä teurastustoimikunta ryhtyy KK:ta tappamaan. Samalla on annettu ymmärtää olevan hyvä, jos saataisiin apua, ettei tällaisia suunnitelmia voitaisi toteuttaa. En tiedä, olisiko KK:n lopettamisesta meille suurtakaan vahinkoa, sillä jos sellaisessa aatteellisessa keskusjärjestössä, jonka palveluksessa on suunnilleen 450 henkilöä, pohditaan tällaisia asioita, moni käytännön työ saattaa jäädä tekemättä.

Lisäksi toivon, että kaikki sellaiset vihjailut, että kansandemokraatit ovat myyneet KK:n hinnasta, jota en tässä yhteydessä mainitse, lopetetaan täysin perättöminä. Toivon, että asiat, jotka päätetään pitää salassa, ne myös pidetään ja niistä ei puhuta. Luotan siihen, että me täällä hallintoneuvostossa etsimme työnjakokysymyksessä sellaisen ratkaisun, joka on E-liikkeen kehitykselle paras mahdollinen. Tässä ratkaisussa ei saa olla minkäänlaisia järjestö- eikä henkilökohtaisia tavoitteita, vaan meidän täytyy, jos niin tulee, tehdä sellaisiakin leikkauksia, jotka saattavat tuntua kipeiltä leikattavassa kohdassa, mutta jotka osuuskauppa-liikkeen yleisen tilan huomioon ottaen ovat välttämättömiä.

Omana ja ryhmän käsityksenä sanon, että meillä ei ole minkäänlaista halua eikä tarvetta enää määritellä kantaamme etteikö aatteellista keskusjärjestöä säilytettäisi, mutta samalla katsomme, että meillä on oikeus yhdessä muiden ryhmien kanssa etsiä sellaista työmuotoa, sellaista käytäntöä, joka takaa edistysmieliselle osuuskauppaliiikkeelle mahdollisimman hyvät mahdollisuudet kehittyä. Mainitsemani asiat eivät ole moitteita vaan toivomuksia.

Helle totesi, että myös sosiaalidemokraattinen ryhmä on hyväksynyt puheenjohtajiston esityksen, kuten aikaisemmassa puheenvuorossani ilmeni. Tiedustelen, pidetäänkö tarpeellisenä käsitellä puheenjohtajiston ehdotus yksityiskohdittain vai voidaanko se hyväksyä sellaisenaan. Tässä yhteydessä on ehkä vielä syytä mainita, että kun asia on keskeneräinen, ei sitä vielä anneta julkisuuteen.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti.

8 §

Edustajakokouksen kansandemokraattisen edustajistoryhmän lausunto tiedoksi

Helle ilmoitti, että KK:n 57. edustajakokouksessa käsiteltiin yleiskeskustelussa ME-lehden tämän vuoden numerossa 10 ollut ns. Zavidovo-vuotoasia. Kansandemokraattinen ryhmä esitti siellä omana mielipiteenään kannanoton mainitusta kirjoituksesta, ja edustajakokous päätti yksimielisesti saattaa tämän kansandemokraattisen edustajistoryhmän lausunnon tiedoksi KK:n hallintoneuvostolle, hallitukselle ja ME-lehden toimitukselle. ME-lehden toimitus ja hallitus ovat saaneet lausunnon tiedoksi, joten se nyt

saatetaan hallintoneuvoston tietoon (liite 17).

Lausunto merkittiin tiedoksi.

9 §

Hallituksen pöytäkirjat

Aune Lundqvist luki hallituksen pöytäkirjat 30.05. - 08.08.1973 väliseltä ajalta.

Pöytäkirjat merkittiin kuulluiksi.

10 §

Kokouksen päättäminen

Helle totesi, että koska esityslistalla olevat asiat ovat tulleet käsitellyiksi eikä hallintoneuvoston jäsenillä ole muita asioita, katson kokouksen päättyneeksi.

Vakuudeksi

Teuvo Lehto

Aune Lundqvist

Edellä olevan pöytäkirjan olemme tänään tarkastaneet ja todenneet sen kokouksen kulun mukaisesti oikein laadituksi.

Helsingissä joulukuun 13. päivänä 1973

Raimo

Veikko Aalio

KULUTUSOSUUSKUNTIEN
KESKUSLIITTO (KK) r.y.

PÖYTÄKIRJA

HALLINTONEUVOSTON KOKOUS

Aika 13.12.1973

Paikka OTK, Käenkuja 3-5, Helsinki

Läsnä Veikko Helle puheenjohtajana
Ele Alenius Gösta Cavonius
Jukka Elonen Pauli Heikkinen
Sulo Hostila Pauli Hömppi
Reino Jukkala Ilmari Järvelä
Matti Järvenpää Veikko Järvinen
Osmo Kock Matti Koivunen
Matti Kuusio Niilo Kyllönen
Lasse Lehtinen Sinikka Luja-Vepsä
Risto Lähteenmäki Hugo Manninen
Kaarlo Marjomaa Antti Matinlassi
Tommi Moilanen Jaakko Purhonen
Mauri Pärnänen Samuel Rahko
Antti Raita Akseli Rodén
Matti Saarinen Yrjö Sailovaara
Veikko Salmenoja Martti Salminen
Valdemar Sandelin Leo Savonen
Veikko Tainio Väinö Turunen
Kalle Valasma Esko Vehkaluoto
Viljo Virtanen
eli 38 hallintoneuvoston jäsentä

Hallituksen jäsenet: Jorma Jalava
Mauri Anttila Oiva Haapanen
Niilo Hämäläinen Antti Jäntti
Alli Lahtinen Kalervo Peitsalo
Ylermi Runko Eero Salovaara
Herman Tunturi Armas Vinberg
Sakari Kiuru

KK:n toimihenkilöt: Aune Lundqvist sihteerinä
Olavi Hurri Kalevi Koskivirta
Liisa Nevalainen Pauli Myllymäki
Veli Perälä Pertti Tuominen

OTK:n toimihenkilöt:
Aaro Haapio Lennart Kivi

Alarik Mettälä	Jaakko Railio
Olavi Salonen	Timo Suortti
Yrjö Toivainen	Eero Malinen
Eila Tuutti	Liisa-Maria Piila
Uolevi Lahti	Eero Rantala

Pöytäkirjan laati	Aune Lundqvist
-------------------	----------------

1 §

Kokouksen avaus ja laillisuuden toteaminen

Hallintoneuvoston puheenjohtaja Veikko Helle totesi, että kokouskutsu oli lähetetty hallintoneuvoston jäsenille KKM:n sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukaisesti kirjatussa kirjassa lokakuun 11. päivänä 1973 (liite 1) eli vähintään säädetty seitsemän päivää ennen kokousta sekä että sääntöjen 23. §:n 2. kohdan mukainen riittävä määrä jäseniä oli saapunut kokoukseen.

Helle totesi, että kokous oli sääntöjen mukaisessa järjestyksessä kutsuttu koolle ja laillinen päättämään esityslistalla olevista asioista.

2 §

Valitilintarkastuspöytäkirja

Jalava esitteli pöytäkirjan valitilintarkastuksesta, joka pidettiin 10. - 12.09.1973 (liite 2).

Pöytäkirja merkittiin tiedoksi.

3 §

Hallituksen jäsenten palkkiot vuodeksi 1974

Helle ilmoitti, että hallituksen jäsenten kokouspalkkio on ollut 60 mk. Hallituksen jäsenten vuosipalkkion maksaa OTK KKM:n maksaessa varajäsenen vuosipalkkion 1 500 mk. Kokouspalkkiota ei makseta KKM:n palveluksessa oleville hallituksen jäsenille.

Esitetään, että hallituksen jäsenten kokouspalkkio korotetaan 75 mk:aan ja varajäsenen vuosipalkkio 1 800 mk:aan.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskusteltua.

4 §

Hallituksen jäsenten vaali vuodeksi 1974

Helle ilmoitti, että KKM:n sääntöjen 26. §:n mukaan sen hallitukseen kuuluu pääjohtaja sekä 10 hallintoneuvoston kalenterivuodeksi kerrallaan valitsemaa varsinaista jäsentä sekä yksi varajäsen. Hallituksen jäseninä ovat olleet Mauri Anttila, Oiva Haapanen, Niilo Hämäläinen, Antti Jäntti, Alli Lahtinen, Kalervo Peitsalo, Ylermi Runko, Eero Salovaara, Herman Tunturi ja Armas Vinberg sekä varajäsenenä Sakari Kiuru.

Ehdotan, että hallitus valittaisiin varajäsenineen uudelleen entisessä kokoonpanossa, paitsi että eläkkeelle siirtyneen Kalervo Peitsalon tilalle vaihtaisiin Kansa-yhtiöiden uusi toimitusjohtaja Erkki Pesonen (liite 3).

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskusteltua.

+

Helle: Haluan kohdistaa Sinulle, Kalervo Peitsalo muutaman sanan jäädessäsi nyt pois KKM:n ja OTK:n hallituksista eläkkeelle siirtymisesi johdosta. Mainitakseni joitakin kohtia elämäsi varrelta totean, että olet syntynyt Raumalla v. 1910. OTK:ssa olet työskennellyt vv. 1935-53 ensin mainostehdävisissä, sitten mainospäällikkönä ja sosiaalipäällikkönä, yhteensä 18 vuotta. Kansa-yhtiöiden toisena johtajana toimit vv. 1953-59 ja toimitusjohtajana v:sta 1959 v:een 1973 eli yhteensä 20 vuotta, joten E-liikkeessä olet ollut kaiken kaikkiaan 38 vuotta.

KKM:n hallituksen jäsenenä olet ollut v:sta 1962 lähtien ja OTK:n hallituksen v:sta 1970. E-liikkeen piirissä olet lisäksi ollut Mainosrenkaan, Julisterenkaan, Tammen, Kirjatukun ja Työehtoliiton johtokunnissa v:sta 1960 lähtien ja Hakan hallintoneuvostossa samasta vuodesta lähtien. Ansoita on kertynyt yhdelle miehelle melko paljon. Sitä ajatellen, väheisemmin tuskin voi siirtyminen eläkkeelle tapahtua, kuin se tässä yhteydessä on tarkoitettu tapahtuvaksi, sillä puheeni rajoittui ainoastaan tosiasioiden toteamiseen. Päättänkin puheeni siihen yleiseen mutta kuitenkin sydämestä tulevaan eikä varmaankaan yksin minun ajatukseni olevaan sydämelliseen kiitokseen ansiokkaasta ja pitkästä päivätyöstä, jonka olet E-liikkeen palveluksessa suorittanut. Sinä olet eläkevuotesi ansainnut, ja toivomme, että nekin muodostuvat

Sinulle antoisiksi, sillä tuskinpa voit pysytellä sivussa yhteiskunnallisista ja näistä E-liikkeen asioista, vaikka virallisesti vetäydytkin syrjään. Tulet varmaan seuraamaan E-liikkeen tapahtumia edelleenkin, siitä olen vakuuttunut.

Pysyväksi muistoksi KK ja OTK luovuttavat Sinulle kuvanveistäjä Kaj Noramiehen patsaan "Pojat". Mainitsen tässä yhteydessä mielenkiintoisena seikkana nimenomaan tästä patsaasta, että se on ollut taiteilija Noramiehen pyynnöstä Ranskassa järjestetyssä kutsunäyttelyssä v. 1970, jossa taiteilija Noramiehen tölle annettiin erikoisen suuri tunnustus.

Peitsalo kiitti KK:n ja OTK:n hallintoneuvoston puheenjohtajaa ja hallintoneuvostoja hänelle esitetyistä ystävällisistä sanoista ja huomionosoituksista. Annan erikoisen suuren arvon tälle patsaalle, sillä olen aina ollut kuvanveistäjä Noramiehen harras ihailija. Olen myös ollut E-osuuskauppaliikkeen harras ihailija. Päätin kuitenkin jo syyskuun viimeisenä päivänä, jolloin työskentelin Kansa-yhtiöissä viimeistä päivää, että jädessäni eläkkeelle ei yhtään kyyneltä silmään tule eikä tule nytkään. Kiitos paljon.

+

5 §
Jäsenten valitseminen neuvottelukuntaan
vuodeksi 1974

Helle ilmoitti KK:n sääntöjen 32. §:n mukaan hallintoneuvoston ja hallituksen neuvoa antavana elimenä toimivan neuvottelukunnan, johon kuuluu 20 liikkeenjohtajaa ja hallintoneuvoston liikkeenjohtajajäsenet. Hallintoneuvosto valitsee neuvottelukunnan jäsenet Osuuskauppojen Liikkeenhoitajien Liittoa kuuluttuaan. OLL:n liittotoimikunta on käsitellyt asian ja lähettänyt KK:n hallintoneuvostolle kerhojen esityksen perusteella neuvottelukunnan kokoonpanosta ehdotuksen, joka Teille on jaettu pöydälle (liite 4).

Hallitus esittää hallintoneuvostolle, että neuvottelukunnan kokoonpano olisi seuraava:

HÄMEEN-SATAKUNNAN KERHO

Eino Ojanen	Voima, Ol
Yrjö Järvelä	Suoja, Ol
PaaVo Salonen	Koitto, Ol

KARJALAN KERHO

Onni Saastamoinen	Itä-Savon Ol
-------------------	--------------

KESKI-SUOMEN KERHO

Onni Kotila	Jämsän Ol
-------------	-----------

POHJANMAAN KERHO

Reijo Savolainen	Vaasanseutu, Ol
------------------	-----------------

POHJOLAN KERHO

Kaarlo Puranen	Lapinmaa, Ol
Reino Hiltunen	Kemin Ok
Pentti Broman	Taka-Lapin Ol

SAVON KERHO

Eino Eronen	Kalla, Ol
Pekka Karjalainen	Työnvoima, Ol
Kalle Lehtonen	Oma-Apu, Ol
Harri Finér	Uurtaja, Ol

UUDENMAAN KERHO

Jaakko Laakso	Keko, Ol
Toivo Litja	Vihdinseudun Ol

VARSINAIS-SUOMEN KERHO

Pentti Saarinen	Oras, Ol
Sakari Maijala	Vakka-Suomen Ol
Erkki Ranne	Tammi, Ol
Väinö Ylikorpi	Kerhola, Ol
Uuno Porkka	Loimaan Ol

Lisäksi neuvottelukuntaan kuuluvat seuraavat hallintoneuvoston liikkeenjohtajajäsenet:

Jukka Elonen	Ahjo, Ol
Veikko Järvinen	Imatra, Ol
Risto Lähteenmäki	Kansa, Ol
Jaakko Purhonen	Kymenmaa, Ol
Mauri Pärnänen	Mäki-Matti, Ok
Samuel Rahko	Raahen Ok
Antti Raita	Tähkä, Ol
Yrjö Sailovaara	Eteläpohja, Ol
Kalle Valasma	Perhelä, Ok
Esko Vehkaluoto	Ylä-Savo, Ol

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskusteltua (liite 5).

6 §

Kiltatoiminnan työsuunnitelma vuodelle 1974

Kiuru selosti E-kiltojen ensi vuoden toimintasuunnitelmaa ja mainitsi, että kun kiltajärjestelmä rakennettiin, päätettiin toimintaa selostaa säännöllisesti KK:n hallintoneuvostolle. Päätös oli mielestäni hyvin perusteltu. Edustajakokousten välillä korkeinta päätösvaltaa käyttävän elimen tulee säilyttää kontaktinsa perusjäsenistöön, johon juuri E-killat pitävät jatkuvaa yhteyttä. Ajankohtaistuva osuusliikerakenteen radikaali muutos, joka kasvattaa osuusliikekokoa ja pidentää johdon ja jäsenkunnan etäisyyksiä, lisää kiltajärjestelmään kohdistettavia odotuksia. Myöhempiä hallinnon ja jäsensuhteiden tilaa silmällä pitäen E-killat joutuvat kantamaan kasvavaa vastuuta jäsensuhteista ja niiden elävöittämisestä.

Kun hallintoneuvostolla on ollut ennakkoon tilaisuus tutustua E-kiltojen toimintasuunnitelmaan (liite 6), haluan alleviivata vain paria kolmea seikkaa tässä suullisessa esittelyssä.

1. Siirrytään uuteen työvaiheeseen. Kiltatoiminnan perustamisvaihe on nyt ohitettu. Tähänastisesta toiminnasta on saatu kokemuksia, joiden varaan uusi kehitysvaihe voidaan pohjustaa. Kiltatoiminnan ohjaus on tähän saakka pakostakin kohdistunut itse kiltoihin. Nyt työ suunnataan asteittain kiltojen kautta koko jäsenistöön ja myös ulkopuolisiin. Tähän antaa konkreettisen tilaisuuden vuoden 1974 suuri jäsentenhankintakampanja ja suunnitteilla oleva E-osuuskauppaliikkeen 75-vuotisjuhlavuosi vuonna 1975. Jäsenistöä lähestytään eri teemoin, joiden välityksellä osuustoiminnan sisältö selkeytyy.

Tätä kiltatoiminnan vaihetta voisi luonnehtia myös toiminnan syventämiskaudeksi, jossa koulutuksella - etenkin kerho- ja kirjeopiskelulla sekä paikallisella kurssitoiminnalla - pyritään ohjattava toiminta saamaan mahdollisimman paljon itseohjautuvaksi.

2. Kiltatoimintaa ohjaava työvoima. Tästä huolimatta kysymys päätoimisista kiltajohtajista osuusliikkeissä nähdään KK:ssa ratkaisua odottavana avainongelmana. Toimintasuunnitelman viimeinen kappale sisältääkin voimak-

kaan vetoomuksen KK:n hallintoneuvostolle ja muille päätöksen tekijöille E-kiltatyövoimakysymyksen ratkaisemiseksi: "Mitkään suunnitelmat ja toimintamuodot eivät menesty, ellei osuusliikkeissä ole henkilöä, jolle on varattu aikaa kiltatoimintaan erityisesti sen toteuttamisvaiheeseen."

Kun osuusliikehallintoa ja -rakennetta uusitaan ja tässä yhteydessä myös paikallisosuuskuntien liikeorganisaatiota kehitetään, on vakavasti harkittava valistustyön ja sen pääalueen, E-kiltatoiminnan ohjauksen järjestämistä nykyistä tarkoituksenmukaisemmin liikkeen johto- ja työn suoritusaloilla. Tiedän hyvin vastaväitteet, joilla tämän asian ratkaisu voidaan siirtää, mutta nimenomaan elävän jäsenitoiminnan ylläpitäminen ja jatkuva vahvistaminen ovat E-osuuskauppaliikkeen varsinainen elinkysymys, jonka hoitaminen pian heijastuu taloudellisissa tuloksissa. Tästä antavat todisteita ne E-osuusliikkeet, joissa jäsensuhteet on kyetty kunnolla hoitamaan.

Hömppi mainitsi, että siirryttäessä kiltatoimintaan muutama vuosi sitten, sitä perusteltiin mm. sillä, että kiltatoiminnalla pyritään kehittämään jäsenistön aktiivisuutta E-liikkeen eri toimintoja kohtaan. Ne kokemukset, joita kiltatoiminnasta sen voimassaoloajalta on, osoittavat kuitenkin, että sillä ei ole saavutettu ratkaisevaa muutosta aikaisempaan käytäntöön verrattuna, joskin sillä eräiden liikkeiden alueilla saattaa olla myönteistä vaikutusta jäsenistön aktiivisuuden kehittämisessä.

Ryhmämme mielestä E-liikkeen johtaelinten tulisi kiinnittää jatkuvaa huomiota E-kiltojen toiminnan kehittämiseen siten, että jäsenet tuntuivat kiltatoiminnan tärkeäksi ja merkitykselliseksi E-liikkeen kehittämisessä ja että kiltatoiminnalla voitaisiin edelleen parantaa jäsenten aktiivisuutta. Lisäksi ryhmämme toivoo, että kiltasuunnitelman kohdassa 11 mainittu kiltapaketti lähetettäisiin myös KK:n ja OTK:n hallintoneuvoston jäsenille tiedoksi.

Moilanen totesi, että kun Joensuussa edustajiston kokouksessa viime kuun lopulla toimitusjohtaja esitteli katsauksensa yhteydessä myös tilastot liikkeen valistustoiminnasta, saatettiin todeta, että kiltatoiminta oli ainakin meidän liikkeessämme tuottanut hyviä tuloksia päätellen siitä, että valistustilaisuuksissa oli ollut useita tuhansia ihmisiä.

Mielestäni myös kiltatoiminnan suunnitelma ensi vuodelle on hyvä. Kuitenkin kiinnittäisin huomiota kohtaan 9, jossa puhutaan kuluttajaneuvoston teemasta. Siinä mainitaan, että terveyttä tavoilla -teeman puitteissa järjestetään osuusliikkeissä kuluttaja-

neuvontatilaisuuksia aiheista Ravinto ja sen merkitys, Liikunta ja sen merkitys, Liikuntavälineet ja niiden käyttötarkoitukset jne. Näiden johdosta ehdotan, että kilttojen toimesta järjestettäisiin myös jonkinlainen "patikkaretki" tai "patikka- ja hiihtoretki". Kun ohjelma muuten on penkillä istumista, olisi paikallaan käytännössä kokeilla näitä teorioita. Ehdotan, että kohtaan 9 lisättäisiin "patikka- ja hiihtoretki".

Jalava huomautti nimenomaan Hömpin puheenvuoron johdosta, että KK:n ja OTK:n johdossa nähdään kiltatoiminta valistustyön eräänä tämän hetken kaikkein tärkeimpänä osana. Jos emme nyt onnistu toteuttamaan tätä työmuotoa, johon olemme siirtyneet jättämällä pois Naiset mukaan -toiminnan ja myymäläneuvostot, niin meidän ja osuusliikkeiden yhteydet jäsenkuntaan ovat hyvin huonolla kannalla. Tämä ei riipu yksinomaan keskusjärjestöistä, vaan myös siitä, miten asiat nähdään osuusliikkeissä ja miten kiltatoimintaan uhrataan rahaa.

Järvelä kannatti Hömpin esitystä kiltapaketin lähettämisestä KK:n hallintoneuvoston jäsenille, jotta he kukin liikkeenä alueella olisivat tietoisia, mitä materiaalia killoille lähetetään ja voisivat omalta osaltaan edesauttaa tätä varsin tärkeää asiaa.

Minulla on sellainen käsitys, että kiltatoiminta on tosiaan edennyt hieman vaihtelevalla menestyksellä riippuen liikkeistä ja olosuhteista. Kiltatoiminnassa on varmasti suuria eroja riippuen siitä, onko kysymys taajaman kiltatoiminnasta tai esimerkiksi toiminnasta meillä Lapissa. Meillä ainakaan ei ole tapahtunut mitään oleellista muutosta siitä, kun myymäläneuvostot on muutettu killoiksi. En väitä tämän johtuvan yksinomaan siitä, että killat ovat tulleet myymäläneuvostojen tilalle, vaan ehkä me emme ole osanneet toisaalta soveltaa kaikkia kilttojen ohjeita käytäntöön.

Eräänä käytännön esimerkkinä mainitsisin, että kun aikanaan perustettiin jäsenkiloja sekä aluekiloja ja pyrittiin erikseen korostamaan aluekilttojen merkitystä, silloin useiden myymälöiden entisiä myymäläneuvostoja yhdisteltiin aluekilloiksi. Tällainen menettely ei onnistu maaseudulla, missä välimatkat ovat pitkät. Kun kaupunkialueella kolmen myymälän myymäläneuvostot yhdistettiin, luultiin oman myymälän asioiden kiinnostavan eniten ja että ihmiset kokoontuisivat sinne. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että tämä kolmen myymälän yhdistetty kiltta on muodostunut keskeisimmän myymälän myymäläneuvostoksi. Sinne eivät laitimaisten myy-

mälöiden kiltalaiset jaksaa lähteä pohtimaan naapurimyymlänsä asioita. Tähän asiaan on syytä kiinnittää huomiota. Olemme joutuneet jakamaan aluekiloja jäsenkilloiksi, jolloin kilttojen toiminta on näyttänyt edes hiukan paremmalta.

Helle totesi Hömpin ehdottaneen ja Järvelän kannattaneen kiltapaketin lähettämistä hallintoneuvoston jäsenille tiedoksi. Ehdotus esitetään edelleen valistusosastolle samoin kuin Moilasen ehdotus patikka- ja hiihtoretkestä lisättäväksi kiltatoiminnan ensi vuoden toimintasuunnitelmiin.

Hallintoneuvosto hyväksyi kiltatoiminnan työsuunnitelman vuodelle 1974 esitetyin toivomuksin.

7 § Jäsenetukysymys

Kiuru selosti jäsenetukysymystä ja totesi, että asia on odottanut pitkään ratkaisua. Tehtiin jäsenetujen yhtenäistämisestä suosituspäätös jo KK:n vuoden 1965 edustajakokouksessa. Viivytyksen on aiheuttanut mahdollisuuksien tosiasiallinen puuttuminen: liiketoiminnasta syntyneen ylijäämän vähäisyys tai kokonaan muuttuminen alijäämäksi. Niinpä kuluneelta vuodelta vain kymmenkunta osuusliikettä voi jakaa todellisesta tuloksesta ostopalautusta kirkkain osin.

Kun jaetussa muistiossa (liite 7) tehdään ehdotus jäsenetujen yhtenäistämiseksi, se tapahtuu edelleen niukkojen edellytysten pohjalta. Itse asiassa yhtenäistämisehdotus ei sisällä mitään tuntevia jäsenetuja, mutta käsittääkseni kuitenkin eräitä selvennyksiä, joiden varaan hiukan yhtenäisempi yritys kuva voi syntyä, kunhan asiaan myös muilla toimenpiteillä vaikutetaan.

Asiaa neuvottelukunnan ja keskusjärjestöjen yhteisessä työryhmässä käsiteltäessä jäi päälinjaksi käsitykseksi, etteivät jäsenetujen yhtenäistäminen eikä koko ongelma ole ratkaistu, ennen kuin päästään merkittävän ylijäämän taikka vaihtoehtoisesti ostohyvityksen jakoon kaikissa osuusliikkeissä. Nyt siihen ei ole kuitenkaan vaadittuja edellytyksiä, ja toimikunnan mielessä oli edellisessä liikkeenjohtajien neuvottelukunnassa korostettu ajatus, ettei etuja voida antaa, ellei synny ylijäämää.

Esitetyssä ehdotuksessa jäseneduiksi luetaan varsinaisesti

- 1 ylijäämänpalautus ja/tai ostohyvitys
- 2 jäsenetutarjoukset
- 3 häälahja

- 4 kumminlahja
5 jäsenlahja

Luettelo osoittaa, että ehdotuksessa luovutaan esitettyjen vaatimusten mukaan hautausavustuksesta, joka kuitenkin varataan vanhoille jäsenille saavutettuna etuna ja pidetään voimassa hautaustoimiston alennuksena Ol. Elannossa.

Hautausavustus korvataan tunnustuksena pitkästä jäsenyydestä annettavalla jäsenlahjalla, jonka arvo olisi n. 50 mk. Hää- ja kumminlahjojen uusi muoto on kaupallista tarjontaa tukeva, mutta saajilleen tuntuva edun sisältävä prosenttialennus. Prosentiksi ehdotetaan 20. Näissä lahjoissa on alaraja 100 mk määrätty ostomerkkejä palauttaneille jäsenille, ei sen sijaan uusille juuri liittyneille tulokkaille, koska sellainen järjestelmä saattaisi johtaa edun väärinkäyttöön. Näiden etujen tarkoituksena on liittynän lisääminen ja asiakassuhteiden solmiminen sekä samalla jäsenten tukeminen elämän tietyissä taitekohdissa, joissa pyrkii syntymään ylimääräisiä menoja.

Valmisteilla ollut ajatus ns. vastaantulolahjan perustamisesta pitämään kiinni E-liikkeessä paikkakunnalta toiselle muuttavat jäsenet ei saanut viime vaiheessa tarpeellista kannatusta. Työryhmä korosti sen sijaan jäsenetutarjousten kehittämistä sellaisiksi, että ne olisivat omiaan vetämään siirtyneet jäsenet mukaan uudella paikkakunnallakin E-liikkeen jäseniksi ja asiakkaisiksi.

Asia on ollut esillä KK:n hallituksessa, ja nyt se esitetään hallintoneuvoston päätettäväksi. Tätä ennen on kuultu neuvottelukunnan kommentit. KK:n hallitus esittää, että asia jätettäisiin neuvottelukunnan huomautuksien hallintoneuvoston päätettäväksi ja pyydetäisiin valtuudet tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä KK:n hallitukselle. Näihin toimenpiteisiin kuuluisivat lähinnä lahjakorttien valmistaminen sekä esityksen lopussa ilmenevät ohjeet yhtenäisestä toimeenpanosta jäsenosuusliikkeissä. Tähän sisältyy myös voimaantulomääräajan määrääminen ja jäsenetujen säilyttämiseksi edellytetyn ostomerkkien palautusrajan nostaminen 1 000 markkaan kaikissa osuusliikkeissä.

Helle totesi, että jäsenetukysymys oli ollut neuvottelukunnassa vilkkaan keskustelun alaisena. Ehdotan, että hallituksen ehdotus hyväksytään ja että hallintoneuvosto tekee periaatepäätöksen jäsenetujen kehittämisestä edellyttäen, että asia kuitenkin palautuu hallitukselle jäsenetukysymyksen

käytännöllisiä toimenpiteitä varten nyt esitetyn suunnitelman puitteissa.

Hallintoneuvosto yksimielisesti hyväksyi hallituksen esityksen ja antoi hallitukselle valtuudet hoitaa esityksen käytännölliset toimenpiteet.

8 §

E-osuuskauppaliikkeen henkilöstöpoliittinen tavoiteohjelma

Perälä esitteli henkilöstöpoliittisen tavoiteohjelman ja totesi, että viime aikoina ovat henkilöstökysymykset saaneet varsin keskeisen sijan työelämää ja yritystoimintaa koskeissa keskusteluissa. Yritystoimintaa on alettu aikaisempaa järjestelmällisemmin tarkastella myös henkilöstövoimavarojen tehokkaan ohjauksen sekä henkilöstön tarpeiden kannalta. Hallintoneuvoston jäsenille on lähetetty etukäteen henkilöstöpoliittinen tavoiteohjelma ja sen liitteenä hallituksen lähetekirjelmiä esitykselle (liitteet 8-10).

Henkilöstöasioiden merkityksen korostaminen juuri tällä hetkellä ei ole ollut suinkaan sattumanvaraista, vaan siihen voidaan osoittaa useita syitä. Tähän on vaikuttanut mm. se yleinen kansanvaltaistumiskehitys, mikä on tapahtunut koko yhteiskunnassamme ja minkä seurauksena myös yritysorganisaatioiden valta- ja vaikutussuhteet ovat joutuneet kriittiseen tarkastelun kohteeksi. Tästä on esimerkkinä mm. se keskustelu, mikä meidän yhteiskunnassamme on käyty yritysdemokratian ympärillä. Kun yritysdemokratia vielä jokin aika sitten saatettiin leimata yritystoiminnan piiriin soveltumattomaksi haihatteluksi, ollaan tänä päivänä yhtä mieltä yritysdemokratian tarpeellisuudesta. Kysymys on vain muodoista, jotka eri osapuolet voivat hyväksyä. Juuri keskustelu yritysdemokratiasta on ollut omiaan kiinnittämään myös työntajapuolella suurempaa huomiota henkilöstöpolitiikan ja -hallinnon kehittämiseen.

Merkittävästi henkilöstöasioiden korostumiseen on vaikuttanut työläinsäädännön ja työehtosopimustoiminnan alueella tapahtunut kehitys, mikä on puolestaan ollut seurausta erityisesti työntekijäjärjestöjen vaikutusvallan ja merkityksen kasvamisesta yhteiskunnassamme. Sekä lainsäätäjä että työmarkkinajärjestöt ovat asettaneet yrityksille yhä uusia vaatimuksia, joihin niillä on mahdollisuus sopeutua vain siinä tapauksessa, että henkilöstötoiminnot on systemaattisesti ja suunnitelmallisesti järjestetty.

Edellä esitettyjen seikkojen lisäksi henkilöstöpolitiikan ja -hal-

linnon merkitystä korostavia tekijöitä ovat mm. kehittyvä yritysteknologia, joka vaatii ammattitaitoisempaa ja koulutumpaa henkilöstöä, sekä jatkuvasti kiristynyt kilpailu työvoimasta, josta alkaa nimenomaan liikealalla olla selviä ja huolestuttavia merkkejä. Lisäksi näyttää siltä, että henkilöstöä yrityksen voimavaratekijänä ei suinkaan olla käytetty hyväksi tehokkaimmalla mahdollisella tavalla. Sekä tutkimukset että käytäntö osoittavat, että järkevällä henkilöstön johtamisella voidaan samanaikaisesti parantaa sekä toiminnallista tehokkuutta että henkilöstön viihtyvyyttä ja hyvinvointia.

Kaiken kaikkiaan näyttää siis siltä, että henkilöstöasioita on ryhdytty tarkastelemaan aikaisempaa kokonaisvaltaisemmin ja järjestelmällisemmin. Ne nähdään aikaisempaa selkeämmin asioina, joita yritysten kannattaa omaehtoisesti kehittää ja joiden kehittämättä jättäminen aiheuttaa kielteisiä seurauksia koko yrityksen toiminnalle.

E-osuuskauppaliikkeessä henkilöstötoimintoihin on kiinnitetty huomiota kautta aikojen. Tämä on ollut luonnollista osuustoiminnalliselle ja osana työväenliikettä toimivalle järjestölle, jonka peruseriaatteisiin on luontaisesti kuulunut pyrkimys toimia myös hyvänä työnantajana. E-liike onkin toiminut edelläkävijänä monissa työntekijöiden asemaa ja työehtoja koskeissa kysymyksissä. Tällaisista mainittakoon mm. työehtosopimusten solmiminen aikaisemmin kuin muut työnantajat, järjestäytymisen suosiminen, vähintään sopimuspalkkojen noudattaminen jne.

Erityisen keskeinen sija E-liikkeessä on ollut koulutustoiminnalla, jota on keskitetty ja järjestelmällisesti harjoitettu jo yli 50 vuoden ajan. Sitä että henkilöstöasiat on E-liikkeessä koettu tärkeiksi, osoittavat mm. ne monet KK:n edustajakokouksissa henkilöstöasioihin otetut kannanotot, jotka ovat muodostaneet ja muodostavat edelleen perustan E-liikkeessä noudatettavalle henkilöstöpolitiikalle.

Yleisesti ottaen henkilöstöasioiden asema E-liikkeessä on siis ollut varsin hyvä. On kuitenkin selvää, että muuttuvat olosuhteet vaativat myös E-liikettä kehittämään toimintojaan tällä alueella. Ehkä suurimpana puutteena E-osuuskauppaliikkeen henkilöstöhallinnossa on ollut yhtenäisen ja kokonaisvaltaisen henkilöstöpoliittisen ohjelman puuttuminen. Tästä on ollut seurauksena, että henkilöstötoimintoja ei ole E-osuuskauppaliikkeessä kehitetty kaikissa toimiyksiköissä johdonmukaisesti ja samansuuntaisesti, vaan eri yksiköiden välillä

vallitsee sekä henkilöstöhallinnon tasossa että käytännön toiminoissa eroavuuksia ja kirjavuutta. Niillä sinänsä merkittävillä päätöksillä, joita KK:n edustajakokoukset ovat eri aikoina tehneet, ei ole ollut enää sitä ohjaavaa, tavoitteita luovaa vaikutusta, mikä henkilöstöpoliittiseen ohjelmaan tulisi olennaisesti liittyä. Kokonaisvaltaisen ohjelman tarpeellisuus on näin ollen ilmeinen nimenomaan niin suuressa ja monitahoisessa organisaatiossa kuin E-liike on.

Muun muassa edellä esitetyt taustatekijät ja ongelmat ovat olleet taustatekijöinä sille, että KK:n hallitus asetti viime vuoden joulukuussa työryhmän valmistelemaan E-osuuskauppaliikkeelle henkilöstöpoliittista tavoiteohjelmaa ja joka on nyt KK:n hallituksen esityksenä esitetty hallintoneuvostolle.

Lopuksi haluan esittää muutamia ohjelmaluonnosta koskevia näkökohtia, jotka koskevat ohjelman luonnetta. Ensinnäkin ohjelma on nimensä mukaisesti tavoiteohjelma. Se sisältää asioita, jotka edellyttävät pitkäjänteistä toimintojen kehittämistä. Ohjelman tarkoitus on muodostaa perusta ja asettaa tavoitteet E-osuuskauppaliikkeessä toteutettavalle pitkän tähtäyksen henkilöstöhallinnon kehittämiselle.

Toiseksi ohjelma on luonteeltaan puiteohjelma. Se ei ole tarkoitettu sellaiseen hyväksyttäväksi ja käytettäväksi, vaan jokaisen toimiyksikön tulisi sen pohjalta ja puitteissa määritellä oma henkilöstöpolitiikkansa.

Kolmanneksi on syytä korostaa, että henkilöstöpolitiikka on koko henkilöstön asia. E-liikkeen henkilöstöpolitiikasta ei voida nähdäkseni päättää kuulematta ja ottamatta huomioon henkilöstön mielipiteitä. Puheenvuoroni alussa jo viittasin siihen, että henkilöstöpolitiikka liittyy läheisesti yritysdemokratiaan. Ohjelmaa valmistellut työryhmä on ollut tietoinen siitä työstä, mitä on tehty yritysdemokratian sovellutuskomiteassa ja tämä komitea tulee melkoisella varmuudella esittämään, että juuri henkilöstöpolitiikkaan ja -hallintoon liittyvät kysymykset tulisivat ensimmäiseksi yritysdemokratian sovellutusalueeksi. Mm. tästä syystä KK:n hallitus esittää hallintoneuvostolle, että ohjelmaluonnoksen kenttäkäsittely toteutettaisiin sillä tavoin, että myös henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua luonnoksen käsittelyyn. Tämä edellyttäisi normaalin hallintokuntakäsittelyn lisäksi sitä, että osuusliikkeisiin asetettaisiin tilapäiset henkilöstöpolitiikan työryhmät, joissa olisi jäsenenä johdon, keski- ja välijohdon sekä työntekijöiden edustajat. Työryhmien tehtävänä olisi käsitellä ohjelmaluonnos ja antaa siitä lausuntonsa osuusliikkeen johtokunnalle edelleen annettavaksi KK:n hallitukselle.

Manninen antoi tunnustuksen henkilöstöpoliittisesta tavoite-ohjelmasta ja totesi, että se on hyvin tehty. Tosin eräitä kohtia voisi sanoa toisella tavalla, mutta lieene makuasia, miten jotkut asiat sanotaan. Kuitenkin ryhmämme haluaa hie-
man täsmentää joitakin kohtia tässä ohjelmassa.

Kiinnitän huomiota sivulla 13 olevaan "valinta- ja työhönnotto" kohtaan. Haluaisin tässä kohdin perustella kantaani sillä tosi-asialla, jonka me kaikki tiedämme, että meillä osuuskauppa-
liikkeessä on eri tavoin ajattelevia ihmisiä ja että meidän täy-tyisi saada heidät kaikki ymmärtämään ja tajuamaan, että he ovat osuuskauppaliikkeen jäseniä ja omistajia ja että liikkeen johto ei ole ainoastaan pelkkä hyödykkeitä myyvä kauppias. Jotta jäsenet saataisiin ymmärtämään näitä asioita, se edellyttäisi, että osuuskauppaliikkeen johtoportaisa huomioitaisiin henkilös-
töä valittaessa myös vähemmistöryhmään kuuluvat henkilöt. Tällä tavalla saataisiin vedotuksi koko jäsenistöön ja tavallaan sidottua se osuuskauppaliikkeeseen, kun jäsenet saataisiin käsi-
tämään, että osuuskauppaliike ei ole pelkästään yhden poliitti-
sen ryhmän käytössä. Tällöin myös vähemmistöryhmään kuulu-
vat jäsenet tuntisivat velvollisuutta tätä liikettä kohtaan.

Valinta- ja työhönnotto -kappaleessa sanotaan: "Tointa hake-
neista valitaan siihen pätevin ja soveltuvin. Hakijan sukupuoli ja poliittinen tai uskonnollinen vakaumus eivät ole esteenä valituksi tulemiselle." Tähän huomauttaisin, että eivät ole "esteenä" eikä "etuna" valituksi tulemiselle. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että uskonnollinen tai poliittinen vakaumus ei ole esteenä eikä etuna toimihenkilölle, joka on ammattitaitoinen tai muuten tehtävään soveltuva. Kumpikaan poliittinen ryhmä ei voi suositella epäpätevää henkilöä valittavaksi tehtävään, vaikka hän ajattelisikin samalla tavalla kuin ryhmä. Valittavalla hen-
kilöllä tulee olla riittävä kokemus ja ammattitaito tehtävän hoita-
miseen. Heikon toimihenkilön valinta saattaa muodostua ainoas-
taan vastukseksi sille ryhmälle, joka hänet on valinnut. Näin ollen tätä seikkaa olisi tässä ohjelmassa syytä täsmentää.

Edelleen tässä samassa kappaleessa sanotaan: "Varsinkin keskei-
siin johto- ja esimiestehtäviin valittaessa pyritään varmistumaan siitä ...". Tässä kohdassa haluaisin huomauttaa, että ei pitäisi ainoastaan pyrkiä vaan pitäisi sanoa, että "... valittaessa keskei-
siin johto- ja esimiestehtäviin pitäisi ennakolta varmistua siitä, ...". Pelkkä pyrkimys ei riitä, täytyy myös varmistua, että asia on niin.

Ohjelmassa mainitaan edelleen, "... että valinnat luovat perustan

koko jäsenkunnan luottamukselle E-liikkeen toimintaa kohtaan ...". Tämän lauseen tilalle esitän: "Siinä mielessä valinta suori-
taan suhteellisuusperiaatteen mukaan kunkin liikkeen edustajien voimasuhteet huomioon ottaen." Meidän kansandemokraattien mielestä tällainen lisäys olisi paikallaan. Tämä ajatuskantam-
me saattaa johtua siitä, vaikka myönnämme, että viime vuosina on tapahtunut parannusta tässä suhteessa, että me, jotka olemme olleet kauan aikaa mukana osuuskauppaliikkeessä, muistamme myös sen ajan, jolloin asianlaita ei ollut näin.

Toivon, että nyt esittämäni lisäykset ja muutokset saataisiin tähän mukaan, jolloin ohjelmaluonnos olisi entistä parempi. Ehdotukseni on nimittäin tarkoitettu ainoastaan parantamaan luon-
nosta. Pyydän saada toistaa, että esittämäni muutokset tähän ohjelmaan tehtäisiin ja vasta sen jälkeen se lähetettäisiin kenttä-
käsittelyyn. Toivoisin, että enemmistöryhmä olisi hyvän tahtoi-
nen meitä kohtaan ja hyväksyisi ehdotuksemme. Siltä varalta, että ehdotustamme ei hyväksytä, pyydän merkittäväksi pöytä-
kirjaan kansandemokraattien mielipiteen ja kannanoton tästä kohdasta ja että kansandemokraattien kannanotto saatetaan kentälle tiedoksi, vaikka eri lappusella.

Virtanen mainitsi, että henkilöstöpolitiikka oli silloin, kun periaateohjelmaa valmisteltiin, hyvin monitahoisen keskustelun alaisena. Lausunkin iloni siitä, että nyt valmistunut ohjelma
pitäytyy paljolti periaateohjelmassa. Myös se kohta, josta Manninen puhui, on sanottu erittäin hyvin, eikä kaipaa lisäystä. Erikoisesti korostan tässä ohjelmassa esitettyä vaatimusta, että E-liikkeen henkilökuntaa valittaessa otettaisiin huomioon osuus-
kaupallisuus. Tämä koskee tietysti koko kenttää ylimmästä alimpaan, ja luonnollisesti kun keskusjärjestöihin valitaan henki-
löitä, toivoisin kiinnitettävän huomiota osuustoiminnalliseen ilmapiiriin. En siis kannata Mannisen tekemää ehdotusta.

Jalava huomautti, että sen lisäksi mitä Perälä esittelyssään mainitsi, on syytä vielä ilmoittaa, että tämän asian käsittelyn siinä vaiheessa, kun ohjelma oli ensimmäisen kerran esillä hallituksessa, meillä oli neuvottelu ammattiyhdistysliikkeen E-liikettä lähellä olevien liittojen edustajien kanssa. Olimme kutsuneet heidät neuvotteluun ja lähettäneet etukäteen tämän
henkilöstöpoliittisen ohjelman tutustumista varten. Neuvottelus-
sa keskusteltiin ohjelmasta varsin perusteellisesti, ja se sai liittojen edustajien puolelta hyväksyvän kannanoton; vain joihi-
kin yksityiskohtiin esitettiin pieniä huomautuksia tai lähinnä toivomuksia. Mm. Rakennustyöväen Liiton puheenjohtaja oli läsnä tässä neuvottelussa ja hän hyväksyi ohjelman kokonaisuus-

dessaan ja kaikki muutkin pitivät sitä erittäin tarpeellisena ja hyvänä.

Sanoisin Mannisen puheenvuoron johdosta, että juuri hänen mainitsemassaan kohdassa yritettiin mietintö kirjoittaa sillä tavalla, että rivien välistä olisi helposti luettavissa se sama, mitä Manninen tarkoitti. Emmehän voi kirjoittaa suoraan, että poliittiset näkökohdat on otettava huomioon. Mannisen lukemassa lauseessa "... että valinnat luovat perustan koko jäsenkunnan luottamukselle E-liikkeen toimintaa kohtaan ..." annetaan selvästi ymmärtää, että poliittiset näkökohdat on otettava huomioon. Saman sivun viimeinen lause: "Myös henkilöstön odotukset ja mielipiteet pyritään mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon valintaa tehtäessä ..." ajaa samaa asiaa.

Tämän vuoksi rohkenen toivoa, että tällä kohdalla riittäisi se, että kansandemokraattien kannanotto voitaisiin merkitä pöytäkirjaan ja se tulisi siitä kautta muistiin merkityksi ja jatkosäilytyksessä huomioon otetuksi. Toivon, ettei tehtäisi niin sitovaa päätöstä, kuin mitä Mannisen ehdotus merkitsee. Jos lähdetään siitä, että kaikissa osuusliikkeissä on noudatettava henkilöstöä valittaessa ehdotonta suhteellisuutta, se saattaisi tuottaa ylivoimaisia vaikeuksia puolin ja toisin. Näin ollen toivon, että pöytäkirjamerkintä asiasta riittäisi.

Kyllönen kannatti Mannisen ehdotusta ja tiedusteli, onko johdantokappaleen alkusanat tarkoitus liittää kentälle menevään esitykseen. Meneekö tämä hallituksen vai hallintoneuvoston esityksenä?

Jalava vastasi, että se sisältyy tähän ohjelmaan ja että se on hallituksen kannanotto esitykseen.

Kyllösen mielestä alkusanat antavat meille varsin valoisaa kuvan asioista, ehkä paremman kuin miten asiat ovat tällä hetkellä E-osuuskauppaliikkeessä. Koska oletan, kun hallintoneuvosto käsittelee tätä ohjelmaa, että se menee hallintoneuvoston hyväksymänä kenttäsäilytykseen, esitän, että alkusanoja tulisi konkretisoida ja saada ne lähemmäksi tätä päivää. Esimerkiksi toisen sivun ensimmäisessä kappaleessa sanotaan: "Aikaisemmin vallalla olleet jäykät organisaatorakenteet ovat väistymässä ja niiden tilalle on nyt syntymässä avoimia ja joustavia sekä ihmisen paremmin huomioon ottavia organisaatiomuotoja. Auktoritaarisesta johtamistavasta siirrytään vähitellen demokraattisuutta ja yhteistyötä korostaviin johtamis-

menetelmiin". Esitän, että sana "vähitellen" poistetaan, ettei tarvitsisi rivien välistä lukea, mitä tarkoitetaan, vaan että asia sanotaan suoraan. Näin ollen ehdotan, että tähän kohtaan tulisi pelkästään "... tulee siirtyä demokraattisuuteen ja yhteistyötä korostaviin johtamismenetelmiin".

Muutarissa muissakin kohdissa on hieman samansuuntaista sanontaa ja annetaan liian hyvä kuva E-liikkeestä johtuen siitä, että periaateohjelmaa ei ole vielä päästy kaikin osin toteuttamaan sen varsinaisessa merkityksessä. Tosin siinä on ollut esteenä mm. säännöt, eikä periaateohjelma ole ollut voimassakaan hyvin pitkää aikaa. Kansandemokraattinen ryhmä lähtee nimenomaan siitä, että demokratisoitaisiin ja ennen kaikkea tunnustettaisiin suhteellisuusperiaate kaikissa henkilövalinnoissa. Henkilöstöpoliittista ohjelmaa on odotettu kentällä ja toivottu, että siitä saataisiin ohje, miten suhteellisuus on otettava huomioon toimihenkilöitä valittaessa. Pidän tärkeänä, että Mannisen ehdotus suhteellisuusperiaatteen noudattamisesta toimihenkilöitä valittaessa merkitään pöytäkirjaan. Mikäli enemmistöryhmän muuttakaan jäsenet, joista Virtanen jo ilmoitti kantansa, eivät hyväksy tätä Mannisen ehdotusta, silloin tulisi saattaa kentälle tiedoksi tämä Mannisen esittämä kansandemokraattien kannanotto suhteellisuusperiaatteen noudattamisesta henkilökunnan valinnassa.

Helle totesi Kyllösen puheenvuoron johdosta, että hänen mainitsema johdantokappaleen osa on kuvausta koko yhteiskunnasta ja eritoten yritysorganisaatiossa tapahtuvasta kehityksestä. Kun tässä todetaan, että siirrytään vähitellen demokraattisuutta ja yhteistyötä korostaviin johtamismenetelmiin, niin se tarkoittaa käsittääkseni yleistä kehitystä. Mielestäni yleiskuva pahenee, jos sana "vähitellen" otetaan pois, joten sitä ei pitäisi poistaa.

Elonen huomautti, että koska tämä henkilöstöpoliittinen tavoiteohjelma ei ole tällaisenaan sovellettavissa käytäntöön ja kun käytännössä nämä ongelmat kuitenkin tulevat vastaan, esitän, että mainittu työryhmä pyrkisi saamaan erilaisia käytännön toimintamalleja eri yksiköitä varten. Tällaiset toimintamallit voitaisiin liittää vaikkapa tämän mietinnön liitteiksi ennen sen lähettämistä kenttäsäilytykseen. Jos se nyt ei ole mahdollista, toivon, että sellaiset mallit laadittaisiin myöhemmin. Käsittäakseni tämä toimenpide toisi varmuuden siitä, että menettelytavat eri yksiköissä olisivat samankaltaiset. Muussa tapauksessa kussakin yksikössä on erilaiset mallit ja menetelmät, joita sovelletaan käytäntöön.

Heikkinen huomautti, että Mannisen tekemä ehdotus oli ryhmän kannanotto, mutta että Kyllösen esittämästä aiheesta oli ainoastaan keskusteltu eikä se siis ole ryhmän kanta.

Sandelin halusi mainita, että alkusanat ovat taustaa ja perusteluja varsinaiselle esitykselle ja ovat siis kuvausta siitä, miten asiat yhteiskunnassa tällä hetkellä ovat. Jos lähdetään siitä, että poistetaan sana "vähitellen", niin se merkitsisi, että me tällä hetkellä toteaisimme asioiden olevan yhteiskunnassa hyvin ja sitähän ne eivät ole, vaan siihen pyritään ja ennen kaikkea siihen pyritään osuusliikkeissä.

Alenius totesi, että mikäli hän oli kuullut oikein Kyllösen esityksen, niin hän ei esittänyt, että poistettaisiin vain sana "vähitellen", jolloin lause tulisi kuulumaan: "Auktoritaarisesta johtamistavasta siirrytään demokraattisuutta ja yhteistyötä korostaviin johtamismenetelmiin." Kuulemani mukaan hän esitti, että "auktoritaarisesta johtamistavasta tulee siirtyä demokraattisuuteen ja yhteistyötä korostaviin johtamismenetelmiin".

Asian sisältö on heti aivan toinen, kuin mitä täällä on yritetty tulkita, ja sille tulee silloin ominaiseksi tavoiteluonne. Käsitän asian niin, että tässä kappaleessa tuskin voidaan lähteä tavoiteasetelmasta. Nämä ovat alkusanoja, joilla käsitellään yhteiskunnassa tapahtuvaa kehitystä. Mutta oli niin tai näin, ei tämä kappale voi näinkään jäädä. Jos tarkastellaan tätä kappaletta edeltäviä lauseita, jotka ovat edellisellä sivulla, näemme, että siellä on mm. lause: "Tälle kehitykselle on ollut ominaista pyrkimys paljastaa vanhoista instituutioista ja organisaatioista tekijöitä ..." ja seuraavalla sivulla on lause: "Myös yritysorganisaatioissa tapahtuvaa vallankäyttöä ja johtamista sekä ihmisen asemaa organisaatioissa on ryhdytty tarkastelemaan uusista lähtökohdista." Yhteiskunnassa on tällaisia ilmiöitä "pyrkimys paljastaa", "ryhdytty tarkastelemaan" jne.

Tämän jälkeen tuskin on syytä mennä sanomaan nimenomaan KK:n käsityksenä, että "pyrkimys paljastaa" ja "on ryhdytty tarkastelemaan", että ne ovat johtamassa vähitellen demokraattisuuteen. Täytyy kai lähteä siitä, että jäykkän organisaatiotekenteen muuttamistarve on jo noussut esille. Sitähän emme tiedä vielä, johtaako tämä muutokseen. Sen vuoksi olen sitä mieltä, että tässä kappaleessa täytyy muutamia sanoja tarkistaa. Tuskin tässä kappaleessa on syytä tähdentää tavoiteluonteisuutta, koska tämä on yleinen ja johdattelava osa.

Manninen viittasi edelliseen puheenvuoroonsa ja huomautti, ettei hän halua puheenvuorossaan tekemästään ehdotuksesta äänestystä, mutta halusi kuitenkin pöytäkirjaan merkittäväksi ehdotuksensa siltä varalta, että kun joskus tulee tilanne, ettei rivien välistä osatakaan lukea, niin nähdään, mitä pöytäkirjassa asiasta sanotaan.

Hömpöi yhtyi Kyllösen ja Aleniuksen esittämään kritiikkiin, joka koskee ohjelman alkusanoja. Haluaisin korostaa, että tässä on todella annettu hieman parempi kuva tästä kysymyksestä maassamme ja yleisestä kehityksestä, kuin miten asiat todella ovat. On totta, että työläisten vaatimukset kulkevat siihen suuntaan kuin tässä puhutaan, mutta todellisuus ja käytäntö eivät ole lähestulkoonkaan kaikissa asioissa samansuuntaiset. Päinvastoin esiintyy hyvin paljon ilmiöitä, joista voidaan sanoa, että työnteekijöiden oikeuksia pyritään rajoittamaan. Tällaisia rajoituksia on toimeenpantu ja tapahtunutkin nimenomaan silloin, kun puhutaan koko yhteiskunnasta olevasta kehityksestä. Tämän johdosta olisi todella syytä korjata tätä kappaletta. Toisaalta taas en tiedä, minkä vuoksi yleensä alkusanoja hallituksen esityksenä lähetetään kentälle. Esityksen voisi lähettää kentäkäsittelyyn ilman hallituksen saatesanoja. Joka tapauksessa mikäli esitys aiotaan saattosanoineen lähettää kentäkäsittelyyn, niin kannatan niitä esityksiä, jotka käsittelevät alkusanojen korjausta.

Moilanen mainitsi, että ohjelmassa on otettu esille paljon hyviä asioita, joita monissa työpaikoissa on jo toteutettukin. Haluaisin kysyä sivulla 3 kohdasta 9, jossa puhutaan "... ulkopuolisten sidosryhmien välille". Sanonta "sidoryhmä" on mielestäni erittäin outo. Eikö tällaista sanaa voitaisi hieman selvittää?

Edelleen sivulla 7 sanotaan: "Hallintokunnat päättävät toimiyksikkönsä henkilöstöpolitiikasta yhteisesti hyväksytyn E-liikkeen henkilöstöpolitiittisen tavoiteohjelman puitteissa. Tämän lisäksi hallintokunnat valvovat henkilöstöpolitiikan noudattamista." Tämä on selvää, mutta mikä on se liikkeelle paneva voima, että asia tulee hallintokuntiin. Voitaisiko ohjelmaan panna selvästi näkyviin, miten tämä asia pannaan liikkeelle? Eihän näillä ohjelmilla ole mitään virkaa, jos ne käsitellään hallintokunnissa ja pannaan sen jälkeen hyllylle.

Kannatan Elosen ehdotusta, että keskusjärjestöt antavat käytännön malleja henkilöstöpolitiikan toimintaperiaatteista. Sivulla 20 esitetään henkilöstön perehdyttämisen periaatteet, joiden

avulla palvelukseen tuleva henkilö opastetaan työhönsä ja tutustutetaan E-liikkeeseen. Käytännön seikkana haluaisin mainita, että olisi hyvä, jos nuorelle henkilölle annettaisiin tällainen perehdyttämisohjelma, joka olisi viikkosen muodossa ja joka sisältäisi kaikki määräykset, säännöt ja ohjesäännöt, joita uuden työntekijän uudessa toimiyksikössään tulisi tietää. Tämä olisi eräs käytännön toimenpide henkilöstön perehdyttämisen periaatteita toteutettaessa.

Tiedotustoiminnasta mainitaan sivulla 31, että tärkein tiedotuskanava on toimintaorganisaatio. Sen lisäksi toimiyksiköissä järjestetään suunniteltuja tiedotustilaisuuksia, joissa henkilöstö voi tehdä sitä kiinnostavia kysymyksiä ja ilmaista mielipiteensä esitettävistä asioista. Huomautan, että monilla työpaikoilla on myös tiedotustoimikuntia, joten niiden olemassaolo olisi voitu huomioida tässä kohdin.

Sivulla 23 on henkilöstön kehittämisen periaatteet, ja kysyn, mitä tarkoitetaan henkilöstön kehittämisellä. Kouluttamisen ymmärrän, mutta mitä on henkilöstön kehittäminen. Tämä sama sana on noin 40 kertaa eri muodoissa esillä tällä sivulla. Mielestäni tässä täytyisi olla jonkinlainen kaavio, jossa esitettäisiin, millä tavoin henkilön kouluttaminen alusta alkaen tapahtuu ja miten hänellä olisi mahdollisuus päästä toimeensa eteenpäin. Tästä puuttuvat käytännön toimenpiteet, joten tarvittaisiin täydentäviä ohjeita henkilön kouluttamiseksi eteenpäin toimiyksikössään.

Jalava oletti hallintoneuvoston jäsenten huomanneen, että tämä on periaateohjelma, joka käy läpi tavanomaisen edustajakokousta edeltävän valmistelukäsittelyn. Ensimmäisen kerran ohjelma käsitellään hallintoneuvostossa ja sitten normaalista käsittelystä poiketen se käy kenttäkäsittelyssä osuusliikkeissä sillä tavalla, että myös henkilökunta on käsittelyssä mukana. Ohjelma tulee sen jälkeen helmikuussa takaisin hallintoneuvoston käsittelyyn, minkä jälkeen se lähetetään liittokokouksiin ja huhtikuussa se tulee jälleen hallintoneuvostoon takaisin. Sen jälkeen kun edustajakokous on tehnyt ohjelmasta periaatepäätöksen, sitä ruvetaan käytännössä toteuttamaan ja se siirtyy toisten instanssien käsiin.

Johdanto-osa on hallituksen kohteliaisuus hallintoneuvostolle, ja siinä ainoastaan selvitetään, mitä on tapahtunut ja mihin ohjelmassa pyritään. Kuten puheenjohtaja mainitsi, alkulause on yhteiskuntakehitystä käsittelevä osa eikä pelkästään osuuskauppaliikettä koskeva. Elosen esittämä toivomus on meillä

tiedossa, mutta ohjelman valmisteluaikataulu oli niin kireä, että emme ehtineet ottaa käytännön toimenpiteitä tähän mukaan, mutta ne tulevat kyllä jatkossa esille.

Perälä halusi kiinnittää huomiota joihinkin termeihin. Ensinnäkin "kehittäminen". Olemme työryhmässä noudattaneet sitä terminologiaa, mikä on vakiintunut henkilöstöhallinnon alalla tässä maassa. Pitää paikkansa, että aikaisemmin puhuttiin koulutuksesta, mutta kehittäminen nähdään laajempaan kuin koulutus. Yleensä kun puhutaan koulutuksesta, ajatellaan erilaisia kursseja ja koulutustilaisuuksia, mutta kehittämisellä tarkoitetaan kaikkea muutakin kuin pelkästään koulutustilaisuuksia. Siihen liittyy tehtäväkiertoa, sijaistointia, myös koko organisaation kehitys ja siihen sisältyy aika paljon erilaisia toimintamuotoja, jotka eivät sisälly koulutukseen. Tässä mielessä kehittäminen on laajempaa kuin kouluttaminen.

Myönnän, että sana "sidosryhmä" on myös uusi sana. Sen tilalla voitaisiin ajatella esim. sanaa "taho", joten siis sanonta voisi olla "ulkopuolisia tahoja, joiden kanssa ollaan yhteistyössä".

Alenius huomautti, että hän olisi odottanut Perälän sanovan jotain alkusanoista. Mainitsen tässä kuitenkin, että pidän tätä henkilöstöpoliittista ohjelmaa erittäin hyvänä asiakirjana. Mitä alkusanojen kiistelyihin sanontoihin tulee, haluaisin kysyä, jos väitetään tämän sisältävän yhteiskuntakehityksen toteutusta, todetaanko todellakin KK:n hallituksen arvovallalla, että tämä kehitys on jo näin menossa, että on syntymässä avoimia ja joustavia sekä ihmisen paremmin huomioon ottavia organisaatioita ja että kypsytään jo vähitellen demokraattisuutta ja yhteiskuntaa korostaviin johtamisen menetelmiin.

Toteaako KK:n hallitus todellakin tämän? Minun käsittääkseni KK:n hallituksen ja hallintoneuvoston on syytä todeta mieluummin asia niinpäin, että nämä asiat ovat nousseet esille tällä hetkellä yhteiskunnassa. Toisin sanoen olisin valmis ehdottamaan tähän kohtaan sanonnan muutosta. Kun otetaan huomioon edellisten lauseiden sisältö, ehdotan: "On kiinnitetty huomiota vallalla olleiden organisaatioiden jäykkyyteen ja esitety vaatimuksia joustavien ja ihmistä paremmin huomioon ottavien organisaatiomuotojen luomiseen. Yhä laajemmin on haluttu asettaa tavoitteeksi siirtyminen auktoritaarisesta johtamistavasta demokraattisuutta ja yhteiskuntaa korostaviin johtamisen menetelmiin." Tämä on kai tämän hetken tilanne yhteiskunnassa ja nämä vaatimukset ovat nousseet esille.

Perälä mainitsi, että häneltä jäi äsken sanomatta – kuten täällä todettiin – tämän kohdan olevan yhteiskuntakuvausta, mutta siitä huolimatta olen valmis yhtymään kaikkeen siihen, mitä Alenius täällä sanoi. Ehkä tässä on oltu turhan optimistisia. Syy saattaa olla siinä, että kun tämä on tavoite-ohjelma, olemme myös tehneet alkusanat tavoitteellisiksi. Aleniuksen esittämät korjaukset alkusanoihin eivät suinkaan huononna, päinvastoin ne parantavat asiaa. Työryhmällä, joka alkusanat on tehnyt, ei varmasti ole mitään vastaan muuttaa alkusanoja esitetyllä tavalla.

Helle totesi Mannisen tehneenvaihtoehtoisen ehdotuksen sivulla 13 kohtaan "valinta ja työhönotto" ja tarkoittaneen eräitä sanonnallisia muutoksia. Myöhemmin käyttämässään puheenvuorossa hän kuitenkin luopui ehdotuksestaan ja lausui toivomuksen, että tämä ehdotus merkittäisiin pöytäkirjaan SKDL:n kannanottona, minkä hallintoneuvosto hyväksynee.

Kyllösen ja Aleniuksen ehdotukset käsittivät alkulauseeseen tehtäviä korjauksia ja muutoksia. Emmekö kuitenkin ole hieman liian suuri joukko suorittamaan täällä stilistisiä korjauksia? Joten kun tämä on hallituksen lähete-ohjelma, johon jatkokäsittelyä ajatellen, voimme luottaa siihen, että hallitus tämän hallintoneuvostossa käydyin keskustelun perusteella tarkastelee alkulauseita uudestaan, ja jos on muuttamisen aihetta, hallitus tekisi ne muutokset, joita Kyllönen ja Alenius ovat esittäneet.

Alenius huomautti, että hän ei pidä esitystään stilistisenä, vaan se on periaatteellinen kysymys, mutta siitä huolimatta olen valmis hyväksymään puheenjohtajan ehdotuksen ja uskon, että hallitus toteaa saman seikan.

Kyllönen yhtyi myös puheenjohtajan tekemään ehdotukseen ja toivoi hallituksen ottavan huomioon tämän hallintoneuvostossa käydyin keskustelun, ettei kentällä tarvitse enää puuttua tähän ja ottaa huomioon alkusanoja.

Helle ehdotti, että hallitus ottaa Aleniuksen ja Kyllösen toivomukset vielä käsittelyyn. Ehdotus hyväksyttäneen.

Helle totesi Elosen ehdottaneen, että aikanaan ohjelmaa ryhdyttäessä soveltamaan käytäntöön hallitus lähettäisi yksiköille käytäntösoveltamismalleja. Tätä ehdotusta on Moilan kannattanut. Ehdotus hyväksyttäneen.

Hallintoneuvosto hyväksyi E-osuuskauppaliikkeen henkilöstö-

poliittisen tavoiteohjelman palautettavaksi hallitukselle ohjelman alkusanoihin tehtäviä muutoksia varten ja sen jälkeen lähetettäväksi edustajakokousta edeltävään valmistelevaan kenttäkäsittelyyn palautuakseen jälleen hallintoneuvoston käsiteltäväksi.

9 §

KK:n eräiden kiinteistöjen kirjanpitoarvojen korottaminen

Jalava ilmoitti hallituksen ehdottavan, että hallintoneuvosto hyväksyisi KK:n kiinteistöjen ja Runeberginkatu 28:n arvopapereiden kirjanpitoarvojen korottamisen teille jaetun ehdotuksen mukaisesti (liite 11).

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelua.

10 §

KK:n tulos- ja investointibudjetti vuodelle 1974

Jalava selosti KK:n tulos- ja investointibudjettia ensi vuodelle ja totesi, että KK:n budjetin laatiminen on tällä kertaa ollut poikkeuksellisen vaikeaa sen vuoksi, että tulevaisuutemme on ollut kaikkea muuta kuin selvä ja kirkas. Työnjako-ohjelma on ollut kehittelyn alaisena ja vielä ei ole selvää, mitä muutoksia ensi vuoden aikana tulee KK:ssa tapahtumaan. Emme vielä tiedä, kuka tekee ja mitä. Tämän vuoksi otettiin budjetin lähtökohdaksi täysin nykyinen organisaatio, siis että KK:lla on ne tehtävät, mitkä sillä on tällä hetkellä ja rakennetaan koko ensi vuoden toimintasuunnitelma ja siihen perustuvat numero-materiaalit tälle pohjalle. Budjetin laatiminen on ollut erittäin hankalaa, kun pitkän tähtäyksen suunnitelmaa ei ole voinut laatia. Olemme kuitenkin uskaltaneet eräillä kohdilla – nimenomaan aatteellisen toiminnan alueella ja koulutustoiminnassa – tekemään melko pitkälle meneviä suunnitelmia. Niistä on olemassa E-Instituutin johtokunnan päätöksiä, mutta toisissa kohdissa on meidän täytynyt tyytyä vähäisiin suunnitteluihin. Olemme lähteneet budjetin laadinnassa siitä, että taloudellinen toiminta tulisi ensi vuoden puolella kasvamaan ja että tulos muodostuisi sen mukaisesti. Kun tämän kokouksen keskustelu on mennyt jo näin pitkälle, rajoitan esitykseni melko lyhyeen ja esitän hallintoneuvostolle heijastintaulukoilla tarkat numerot.

Ensimmäisenä on liikevaihtotaulukko, jossa näkyy KK:n liikevaihto vuosilta 1971-74 (liite 12). Kuten nähdään, tämän vuo-

den liikevaihdoksi on budjetoitu n. 61 mmk, missä on lisäystä n. 9 mmk edellisestä vuodesta. Nyt näyttää siltä, että kokonaisliikevaihto tulee nousemaan n. 67,7 mmk:aan lisäyksen ollessa edellisestä vuodesta n. 28 mmk.

Suunnittelutoiminta on kehittynyt hyvin, ja rakennustoiminnan liikevaihto kasvaa voimakkaasti. Viime vuonna se oli 23 mmk. Tänä vuonna se on 33 mmk ja ensi vuonna luku tulee olemaan vielä jonkin verran suurempi. Nämä liikevaihtoluvut ovat niitä, jotka ovat syntyneet tehdystä työstä.

Kirjapainon ja pussitehtaan kohdalla on liikevaihdon lisäystä ja metalliteostehtaan liikevaihto nousee voimakkaasti päätyn yli 1 mmk suurempaan summaan kuin tässä on esitetty. Niin ikään kone- ja kalusteosaston tuotteilla on kysyntää, ja liikevaihto on sen mukainen.

Ensi vuoden budjetoidut liikevaihtoluvut näkyvät oikealla laidalla. Asianomaiset osastot ja laitokset ovat saaneet laatia ehdotuksensa omien arvioidensa mukaan, mutta hyvin suuri osa perustuu jo tehtyihin sopimuksiin ja kauppoihin, joten ne tulevat pitämään paikkansa. Insinööriosaston rakennustoiminnasta mainittakoon, että siinä on suurimpana tekijänä kuntainliiton Jorvin sairaala, jonka urakkasumma oli n. 49 mmk, mutta rakennuskustannusindeksi on noussut tämän vuoden aikana jo niin paljon, että tähän summaan tulee lisää n. 10 mmk. Tämä rakennussopimus on meidän kannaltamme turvallinen, sillä se on indeksiin sidottu. Muista rakennustoista mainittakoon Oulunkylässä rakenteilla olevat asuintalot ja pieni asuinrakennus Hämeenlinnassa. Muita rakennustöitä emme sitten otakaan, ja kuten myöhemmin tulee esille, on KK:n rakennustoiminta uudellelleensuunnittelun alaisena.

Tulosbudjettitaulukosta (liite 13) organisaation mukaan näkyy, että kun viime vuonna tilinpäätöstulos oli n. 1 700 000 mk, siis se ylijäämä josta tilinpäätöksessä näkyy 24 000 mk, niin tämän vuoden budjetissa vastaava arvio oli 2 453 000 mk. Nyt tilinpäätöksessä nettoylijäämä on n. 1 100 000 mk, mutta silloin jää keskeneräisiin rakennusyrityksiin piilovarausta vajaa 3 mmk. Kun sain juuri tänä aamuna marraskuun budjettivertailun, se näyttää, että tulos olisi tämän mukainen.

Ensi vuoden budjetti päättyy n. 1 300 000 mk:n nettotulokseen. Sen jälkeen kun poistot, jotka ovat 1 140 000 mk, ja verot on huomioitu.

Tässä taulukossa on pari kohtaa, joihin kiinnitän huomiota.

Ensinnäkin siinä on ME-lehden tulos, joka on hieman vajaa 900 000 mk tappiollinen budjetin mukaan. Tämä johtuu siitä, että hallintoneuvosto teki päätöksen, jonka mukaan lehden tilausmaksua ei koroteta, vaan se pidetään entisellään.

Toinen seikka on E-Instituutin kannatusmaksun KK:n osuus. E-Instituutin toimintaa joudutaan pakostakin kehittämään ja laajentamaan valtavasti kasvaneen koulutustarpeen takia. Instituutin budjetti nousee tämän vuoksi melko paljon, mutta sen budjetin tarkastelu on vielä kesken, ja instituutin johtokunnassa täytyy vielä harkita, voitaisiinko joitakin kehittämistoimenpiteitä siirtää hieman pitemmälle kustannusten nousun takia. Tämänhetkisen instituutin budjetin mukaan KK:n osuus on 1 770 000 mk ensi vuonna tämän vuoden osuuden ollessa n. 950 000 mk.

Seuraavassa investointeja käsittelevässä taulukossa (liite 14) nähdään ensi vuoden investointisuunnitelmat, joiden loppusumma päättyy 1 280 000 mk:aan. Arvopaperien osuus on 200 000 mk, joka koostuu lähinnä Hirsipadontien osakkeista. Investoinnit käsittävät joitakin konehankintoja insinööriosastolle ja kirjapainoon.

Seuraavana näkyvät vuosimaksut (liite 15), jotka on budjetoitu ensi vuodelle 3 577 000 mk. Siitä on osuusliikkeiden osuus 1 100 000 mk. Kun muistamme, että ME-lehden tappio oli noin 900 000 mk, jää osuusliikkeiden maksamasta vuosimaksusta noin 200 000 mk muuhun käyttöön. OTK:n vuosimaksu on 2 200 000 mk, ja kun muistetaan E-Instituutin ensi vuoden budjetissa oleva KK:n osuus 1 700 000 mk, eivät nämäkään luvut ole kovin kaukana toisistaan. Siitä näkyvät myös Helsingin Hakan ja Kansan vuosimaksut.

Hallitus ehdottaa, että hallintoneuvosto hyväksyisi KK:n tulos- ja investointibudjetin vuodelle 1974.

Hallintoneuvosto hyväksyi esityksen yksimielisesti keskustelutta.

10 §

Keskusjärjestöjen työnjakoasia

Helle esitteli keskusjärjestöjen työnjakoasian ja totesi, että KK:n hallintoneuvosto antoi edellisessä kokouksessaan 05.09.-73 hallintoneuvoston puheenjohtajistolle tehtävän "jatkaa KJT:n esittämän ohjelman kehittämistä pitäen tavoitteena E-liikkeen kokonaispyrkimyksiä palvelevan keskusjärjestörakenteen aikaansaamista".

Hallintoneuvosto asetti puheenjohtajiston avuksi kolme toimikuntaa ja yhden jaoksen. Kerrattakoon lyhyesti toimikuntien tehtävät ja kokoonpanot.

Sääntötoimikunnan tehtävänä oli valmistella tarvittavat keskusjärjestöjen sääntömuutokset. Toimikunnan puheenjohtajaksi valittiin Erkki Ranne ja jäseniksi Antti Jäntti, Osmo Kock, Alli Lahtinen, Eino Raunio sekä sihteeriksi Eino Malinen ja Aarno Varheenmaa.

Taloustoimikunnan tehtävä oli valmistella ehdotus KK:n talouden hoitamisesta mahdollisten työnjakomuutosten jälkeen sekä tutkia konttorijaoksensa avulla mahdollisuuksia rationalisointiin keskusjärjestöjen konttoritoimissa. Toimikunnan puheenjohtajaksi valittiin Väinö Turunen ja jäseniksi Pauli Heikkinen, Veikko Salmenoja, Kalle Valasma ja Armas Vinberg sekä sihteeriksi Kalevi Koskivirta ja Uolevi Lahti. Konttorijaoksen puheenjohtajaksi valittiin Tauno Palmroos ja jäseniksi Arvo Palo sekä Kalevi Koskivirta.

Haka-toimikunnan tehtävä oli valmistella kokonaisvaltainen ehdotus Haka-järjestyksen valtakunnallisesta organisaatiosta. Toimikunnan puheenjohtajaksi valittiin Mauno Koivisto ja jäseniksi Oiva Haapanen, Matti Koivunen, Rauno Sillanpää ja Herman Tunturi sekä sihteeriksi Eero Piipari ja Pentti Viilos.

Puheenjohtajisto ja toimikunnat käynnistivät työnsä välittömästi hallintoneuvoston syyskuusen kokouksen jälkeen. Vaikka tehtävä oli mittasuhteiltaan laaja ja periaatteelliselta sekä käytännölliseltä kantavuudeltaan merkittävä, katsottiin, että on välttämätöntä pyrkiä kokonaisvaltaiseen esitykseen jo joulukuussa hallintoneuvoston esittämien suuntaviivojen mukaisesti.

Puheenjohtajiston onkin jo tässä vaiheessa aiheellista lausua erityinen kiitoksensa toimikunnille siitä, että niiden suorittaman perusteellisen ja aikaa vieneen työskentelyn avulla voidaan antaa hallintoneuvostolle sen toimeksiannon mukainen esitys (liite 16).

Puheenjohtajisto piti tavoitteenaan kokonaisvaltaista esitystä, jonka avulla voitaisiin E-liikkeen kuluttaja- ja osuustoimintapolitiittista sekä taloudellista tehtäväkenttää tasapainoisesti kehittää. Perustavoitetta tukeakseen puheenjohtajisto katsoi aiheelliseksi esittää mahdollisimman vähäisiä mutta riittäviä toimenpiteitä. Samalla oli tarkoitus tuoda hallinto-

neuvostolle suositus KK:n ja OTK:n tasapainoisen yhteistyöjärjestelmän kehittämisestä. E-osuuskäyttöliikkeen kannalta on vielä kerran todettava, että se ei keskusjärjestötoimikunnan ratkaisujen yhteydessä luovuta mitään ulkopuolisille vaan selkiinnyttää ainoastaan sisäistä tehtäväjakoaan.

Nyt hallintoneuvoston käsittelyyn annettava esitys rakentuu, kuten mainittu, toimikuntien mietintöihin. Puheenjohtajisto on yhdessä toimikuntien puheenjohtajien kanssa työn eri vaiheissa neuvotellut suuntaviivoista yhteisissä kokouksissaan. Yhteisen linjan löytäminen tapahtui siten asteittain työn kuluessa.

Puheenjohtajiston esityksen keskeisimmät kohdat ovat seuraavat:

Keskusjärjestöjen toiminta-alueet esitetään muutettaviksi siten, että OTK:n tehtävien säilyessä muuttumattomina KK:n perustehtävät ovat osuustoiminta-ajattelun toiminta, kuluttaja-politiittinen toiminta, tilintarkastustoiminta, asuntopolitiittinen yhteistyö ja vastualueelleen kuuluva hallinto ja lakiasiat. Saatuaan lausunnon asettamaltaan asiantuntijatyöryhmältä katsoi puheenjohtajisto olevan E-liikkeelle tarkoituksenmukaista säilyttää tilintarkastustoiminta KK:ssa. Edelleen esitys sisältää kirjapainon ja rakennussuunnittelun säilyttämisen KK:lla. Mahdollisuutta KK:n jäsenpiirin laajentamiseksi E-liikkeen puitteissa esitetään niin ikään.

Hallinnon osalta pitäydytään myös OTK:n sääntöjen säilyttämisessä muuttumattomina. KK:n osalta olennaisimmat muutokset koskevat seuraavia kohtia: Hallintoneuvoston nimi muutetaan Liittovaltuustoksi ja hallituksen Liittohallitukseksi, jotta ne paremmin kuvastaisivat KK:n luonnetta liittona. Liittovaltuuston tehtäviin lisätään oikeus asettaa merkittäviä neuvottelukuntia ja vahvistaa KK:n toimintasuunnitelmaa ja kustannusarvio. Liittohallitus puolestaan voi asettaa työvaliokunnan. KK:lle esitetään kaksi johtajaa, toimitusjohtaja ja apulaisjohtaja.

Taloustoimikunnan perusteellisten selvitysten pohjalta saattoi puheenjohtajisto todeta, että KK:n talous on muutoksessa täysin turvattavissa kiinteistötuloilla ja nykyisellä vuosimaksujärjestelmällä. Tästä huolimatta on kuitenkin haluttu esittää täsmennyistä sääntöjen vuosimaksua ja KK:n toimintasuunnitelman ja kustannusarvion vahvistamista koskeviin säädöksiin.

Haka-toimintaa koskevissa esityksissä ovat keskeisinä seuraavat kohdat: Asunto- ja tuotantopolitiikka erotetaan toisistaan ja asuntopolitiikan hoito keskitetään KK:lle. Rakennussuunnittelu keskitetään KK:lle lukuun ottamatta E-liikkeen liikeraken-

nusten suunnittelua, joka esitetään siirrettäväksi OTK:lle. Rakentajapalvelu tapahtuisi keskitetyn suunnittelun kautta.

Haka-toiminta esitetään keskitettäväksi Helsingin, Tampereen ja maakunnallisille Hakoille asuntojen rakentamisen tai rakennuttamisen osalta ja paikallisille Hakoille asuinkiinteistöjen omistamisen osalta. E-liikkeen rakentaminen esitetään keskitettäväksi Helsingin Hakalle.

Kuten esittämästäni lyhyestä katsauksesta puheenjohtajiston keskeisiin esityksiin havaitaan, on tehtävää suoritettaessa pyritty ottamaan huomioon sekä KJT:n mietinnön suuntaviivat että hallituksen ja hallintoneuvoston käymät periaatteelliset keskustelut asiasta. Puheenjohtajiston työn kannalta oli ensiarvoista, että toimikunnilta saatiin yhdenmukaiset ja toisiaan tukevat esitykset, joista vielä kerran puheenjohtajiston kiitokset.

Jättäessään nyt esityksensä hallintoneuvoston käsittelyyn puheenjohtajisto edelleen suosittaa, että tarvittavista sääntöjen muutoksista päätettäisiin vuoden 1974 edustajakokouksessa ja että ne astuisivat voimaan 01.07.1975. Edelleen esitetään, että eri toimintoja ja yksiköiden siirtoja koskevia toimenpiteitä ryhdyttäisiin toteuttamaan mahdollisimman nopeasti hallituksen ja hallintoneuvoston päätöksiin sitä mukaa, kuin suunnitellut uudelleenjärjestelyiksi on saatu valmiiksi.

Helle ehdotti asian käsittelyn suhteen meneteltäväksi siten, että ensin käydään yleiskeskustelu, jossa esitys käsitellään kokonaisuutena, ja jos tehdään muutosehdotuksia, niiltä osin käsittely olisi yksityiskohtainen. Säännöt lienee syytä käsitellä pykälittäin.

Saarinan totesi Mikkelin kokouksessa käyttämässään puheenvuorossa edellyttäneen, että tässä työnjakosiassa pitäisi päästä eteenpäin. Niin on nyt tapahtunut. Ryhmämme pitää työnjakoesitystä periaatteessa hyväksyttävänä. Haluaisin kuitenkin esittää hallitukselle sen tarkistaessa työnjakoesitystä pientä väljennystä nimenomaan sivulle 6, jossa käsitellään johdon organisaatiota. Esityksessä mainitaan, että "... KK:ssa toimii kaksi johtajaa, toimitusjohtaja ja apulaisjohtaja". Esitän, että tämä kohta väljennettäisiin niin, että "KK:ssa toimii toimitusjohtaja ja vähintään yksi johtaja". Näin vällyttäisiin mahdollisesti myöhemmin tehtäviltä sääntöjenmuutoksilta ja asia olisi helpommin hoidettavissa. Sama asia toistuu kohdassa yhteistoiminta, jossa on lause: "Mikäli asian luonne edellyttää perusteellista yhteisvalmistelua, osallistuu KK:n toimi-

tusjohtaja sen käsittelyyn." Ehdotan, että "toimitusjohtaja" muutettaisiin "KK:n asianomainen johtaja".

Edelleen esittäisin hallitukselle tärkeänä toivomuksena, että se ryhtyisi välittömästi työnjakopäätöksen edellyttämiin toimenpiteisiin, jotta estettäisiin hyvien työntekijöiden siirtyminen E-liikkeen ulkopuolelle.

Manninen kannatti Saarisen tekemiä ehdotuksia.

Helle totesi Saarisen ehdottaneen sivulla 6 olevaan kohtaan muutosta siten, että sanottaisiin "KK:n toimitusjohtaja ja vähintään yksi johtaja". Edelleen myöhemmässä kohdassa tästä johtuen sanamuoto muuttuisi siten, että toimitusjohtajan sijalle tulisi "KK:n asianomainen johtaja". Lisäksi Saarinen esitti hallitukselle toivomuksen, että se ryhtyisi välittömästi työnjakopäätöksen edellyttämiin toimenpiteisiin ja estäisi hyvien työntekijöiden siirtymisen pois E-liikkeestä. Saarisen hallitukselle esittämä toivomus merkittäneen pöytäkirjaan. Totean mietinnön tulleen hyväksytyksi.

Ellei yksityiskohtaista käsittelyä vaadita, voitaneen sääntömuutokset hyväksyä esitetyssä muodossa. Hallintoneuvosto antanee hallitukselle valtuudet tehdä viranomaisten vaatimia tarkistuksia näihin sääntöihin.

Hallintoneuvosto hyväksyi esitykset keskusjärjestöjen työnjaosta ja sääntöjen muutokset yksimielisesti.

12 § Hallituksen pöytäkirjat

Lundqvist luki hallituksen pöytäkirjat 05.09. - 28.11.1973 väliseltä ajalta.

Pöytäkirjat merkittiin kuulluiksi.

13 § Kokouksen päättäminen

Helle totesi, että koska esityslistan asiat on käsitelty eikä hallintoneuvoston jäsenillä ole muita asioita, julistan kokouksen päättyneeksi ja toivotan teille kaikille hyvää joulua ja

onnellista uutta vuotta.

Vakuudeksi:

Tuomas Helander

Rune Lundquist

Edellä olevan pöytäkirjan olemme tänään tarkastaneet ja to-
denneet sen kokouksen kulun mukaisesti oikein laadituksi.

Helsingissä helmikuun 21. päivänä 1974

Antti Paavola

Niklas Tamm